

ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง

นาย เกอ วงศ์บุญสิน

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาบัณฑิต

แผนกวิชาสังคมวิทยา และมานุษยวิทยา (สาขาวิชาประชากรศาสตร์)

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2522

008885

15194401

FERTILITY OF THAI WOMEN IN FISHING VILLAGES

Mr. Kua Wongboonsin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts (Demography)

Department of Sociology and Anthropology

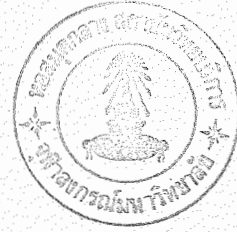
Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
อาจารย์ที่ปรึกษา
แผนกวิชา
ปีการศึกษา

ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง
นาย เกอ วงศ์บุญสิน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์
สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
๒๕๒๑

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญามหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประทีฐ บุนนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. กำพล อดุลวิทย์)

.....กรรมการ
(นาย จุฑา กฤษณาอมระ)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์	ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง
ชื่อนิสิต	นาย เกื้อ วงศ์บุญสิน
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นิพนธ์ เทพวัลย์
แผนกวิชา	สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
ปีการศึกษา	2521

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาถึง ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในกลุ่มนี้ การศึกษาในครั้งนี้ได้พิจารณาข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง ตลอดจนได้นำเอาลักษณะที่เกี่ยวกับทางประชากร เศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์ต่อภาวะเจริญพันธุ์นำมาใช้ในการศึกษากว้าง ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยของโครงการวิจัยลักษณะทาง เศรษฐกิจของหมู่บ้านประมงซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2521 คร่าว ๆ เรือนที่ตกเป็นตัวอย่างมีทั้งสิ้น 638 คร่าว เรือนจากสามจังหวัด คือ จังหวัดระยอง, จังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดพังงา การศึกษาค้นคว้านี้คัดเลือกและรวบรวมข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับภาวะพันธุ์ และลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากรซึ่งได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าคร่าว เรือนชายและภรรยา สำหรับในส่วนที่เกี่ยวกับความรู้ หัตถ์คดี และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวนั้น สัมภาษณ์จากสตรีที่ทำการสมรสแล้วอายุไม่เกิน 49 ปี

ผลการศึกษาปรากฏว่า อายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ โดยที่จำนวนบุตรเกิดรอดจะลดลงตามการเพิ่มขึ้นของอายุแรกสมรส และเมื่อพิจารณาโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุ พบว่าได้ผลเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยที่แบบแผนค่อนข้างจะชัดเจนใน 2 กลุ่มอายุแรก แต่เมื่อพิจารณาถึงกลุ่มอายุหลัง คือสตรีอายุ 45 ปีและมากกว่าพบว่า มีความแปรผันอยู่บ้าง ส่วนปัจจัยด้านประชากรอื่น ๆ เช่น ระยะเวลาการสมรสจะพบว่ามีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ คือสตรีซึ่งมีระยะเวลาสมรสยาวนานกว่าจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่า และการพิจารณาความ

สัมพันธ์ระหว่างการตายของทารกกับภาวะเจริญพันธุ์ พบว่าการลดอัตราการตายของทารกเป็นผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ลดลง การพิจารณาเป็นรายจังหวัดหรือการพิจารณาโดยควบคุมอายุสตรีปัจจุบันก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน

สำหรับปัจจัยด้านสังคมพบว่า การศึกษาของสามีและของภรรยามีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือคู่สมรสที่ผู้หญิงหนึ่งสีกจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดสูงกว่าคู่สมรสที่มีการศึกษาระดับประถม สำหรับการพิจารณาเป็นรายจังหวัดในระดับการศึกษาเดียวกันก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะโครงสร้างของครอบครัวกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่า ความสัมพันธ์ที่ได้ไม่แบบแผนที่แน่นอน ส่วนความสัมพันธ์ของศาสนากับภาวะเจริญพันธุ์ พบว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาพุทธมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลาม แต่เมื่อพิจารณาตามหมวดอายุพบว่า ค่าที่ได้ไม่ต่างกันนัก

จากการศึกษาถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า สตรีที่สามีม่ออาชีพเกี่ยวกับประมง เกี่ยวกับการเกษตรจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามีม่ออาชีพบริหาร แต่เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดอายุพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับภาวะเจริญพันธุ์จะน้อยมาก สำหรับความสัมพันธ์ของอาชีพของสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่า สตรีที่ทำงานมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างจากสตรีที่ไม่ได้ทำงาน การพิจารณาแยกตามอาชีพของงานพบว่า สตรีที่ม่ออาชีพเกี่ยวกับการประมง เกี่ยวกับการเกษตรมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน สตรีที่มีอาชีพค้าขาย และยังสูงกว่าสตรีที่ม่ออาชีพธุรกิจเกี่ยวกับประมง สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของคู่สมรสกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่า แบบแผนที่ได้จะเห็นชัดเมื่อพิจารณาคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทต่อปี และคู่สมรสที่มีรายได้ 50,000 บาทและมากกว่าต่อปี ความสัมพันธ์ส่วนใหญ่อยู่ในลักษณะที่ว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำ จะมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าคู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่าไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาจากทุกจังหวัดหรือแยกเป็นรายจังหวัด

ปัจจัยด้านอื่น ๆ เกี่ยวกับเรื่องความรู้ทัศนคติ และการวางแผนครอบครัวพบว่า ผู้ที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย และผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้หนึ่ง ถ้าพิจารณาแยกตามหมวดอายุในกลุ่มอายุ 15 - 34 ปีพบว่า ผู้ที่เห็นด้วยและผู้ที่เคยใช้

การคุมกำเนิดเพื่อวางแผนครอบครัวกับมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย และผู้ที่ไม่เคยใช้ แต่ในกลุ่มอายุ 35 ปีและมากกว่าพบว่า มีความสัมพันธ์กลับกัน

ข้อที่น่าสังเกตที่สำคัญประการหนึ่ง ก็คือ ผลของความแตกต่างด้านประชากร เศรษฐกิจ สังคมที่ไม่ดีภาวะเจริญพันธุ์ จะเห็นเด่นชัดในจังหวัดระยอง และจังหวัดเพชรบุรี มากกว่าในจังหวัดพังงา ในกรณีของจังหวัดระยองซึ่งมีสถานภาพทางเศรษฐกิจ สังคมสูงกว่าพบว่าภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าอีกสองจังหวัด การพิจารณาลักษณะดังกล่าวเมื่อมีการคุมตัวแปรด้านประชากร เศรษฐกิจ และสังคมก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน นอกจากนี้เมื่อมีการนำอายุของสตรีมาพิจารณาด้วย ก็ยังพบว่าจังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าอีกสองจังหวัด โดยเฉพาะในหมวดอายุ 15 - 24 ปี และ 30 - 44 ปี

Thesis Title   Fertility of Thai Women in Fishing Villages
 Name   Mr. Kua Wongboonsin
 Thesis Advisor   Assistant Professor Dr. Nibhon Debavalya
 Department   Sociology and Anthropology
 Academic Year   1978

Abstract

The purpose of this study is to examine and evaluate fertility patterns and factors affecting fertility of Thai Women in fishing villages. Data for the present study come from The Social Economic and Demographic Survey of Fishing Villages in Thailand conducted by the Institute of Population Studies, Chulalongkorn University during May-June 1978. The sample contained 638 households in three provinces, Rayong, Phetchaburi and Phang-nga.

In most populations, demographic variables are among the most important factors affecting fertility. Therefore, it is appropriate to begin the examination of the impact of demographic factors on childbearing. The evidence presented clearly shows a strong inverse relation between age at first marriage of women and their cumulative fertility. When age of women is controlled, the significance of age at first marriage on fertility still remains especially in the groups of women aged 15 - 29 and 30 - 44. However among women aged 45 and over, the pattern is not consistent. In regard to duration of marriage, the results indicate that the longer duration of marriage of women, the higher cumulative fertility they

have. When we take into account the age of women, there are consistent patterns for women aged 15 - 29 and 30 - 44 and again no consistent pattern for women aged 45 years and over. It almost certainly reflects the greater tendency among older women to underreport the number of children ever born. For the relationship between infant mortality and fertility, the positive association between the cumulative number of live births and infant mortality generally persists for each age group for mother in fishing communities.

Among social factors, it was found that fertility is related to the education of the husband as well as the wife. A general inverse relationship between number of children ever born and couple's educational attainment persists for every province in the sample. Among the three age groups, however, a consistent inverse relationship between fertility and education is apparent for women aged 15 - 29 and 30 - 44 but inconsistent for the older women. It should be pointed out that no clear pattern is evident for the relationship between family structure and fertility. An analysis of fertility differentials by religion indicate that Buddhist women are characterized by higher cumulative fertility than Muslim women. However, when age is controlled, cumulative fertility shows no regular relationship with religion.

The economic fertility differentials among women in fishing villages has revealed several patterns. Higher fertility tends to be associated with wives whose husbands are fishermen and farmers.

When age of women is introduced, husband's occupational differential in fertility are neither pronounced nor uniform. In addition, the fertility of women in the labor force is not different from the housewives. Those who worked in fishery and farming occupations are characterized by higher fertility than other women even when controlling by age. Again, the results is clearly evident for 15 - 29 and 30 - 44 aged groups. Concerning the relationship between household income and fertility, a general inverse relationship persists especially when compare the poorest to the richest categories, but among the in-between categories, however, the relationship is somewhat irregular.

The other factors concerning the knowledge, attitude and practice in family planning, it was found that women who agreed with the family planning ideas have lower fertility level than those who do not agree. Women who ever practiced contraception have smaller number of children ever born than those who never practiced. The results is changed somewhat when age of women is controlled. Among women age 15 - 34, those who agreed and in family planning and ever practiced contraception have higher cumulative fertility the ones who do not. However, in the aged group of 35 years and over, the relation is in opposite direction.

It is worth noting that the results of demographic, socio-economic fertility differentials are more pronounced and consistent in Rayong and Phetchaburi than Phang-nga. Perhaps the more important is that Rayong, the province with higher socio-economic status, has the lowest fertility as compared to the other two

provinces. The results hold true after controlling for demographic, socio-economic variables explored in this study. When age of women is controlled, however, the consistent patterns holds true especially for women aged 15 - 29 and 30 -44.

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบพระคุณอย่างสูงต่อสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่กรุณาให้ทุนการศึกษาพร้อมทั้งให้ใช้ข้อมูลในโครงการวิจัยเรื่องลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรของหมู่บ้านประมง อันเป็นข้อมูลที่สำคัญยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณอย่างสูงต่อ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ เทพวัลย์ ที่ได้กรุณาแนะนำหัวข้อเรื่อง ให้คำปรึกษาแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างใกล้ชิดตลอดเวลาที่ทำวิทยานิพนธ์ รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร. กำพล อัครวิทย์ และอาจารย์จตุภา กฤษณามระ ประธานกรรมการและคณะกรรมการในการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ที่กรุณาให้ข้อคิดและชี้แนะถึงข้อบกพร่องต่าง ๆ ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ เสาวลักษณ์ เปี่ยมปิติ อาจารย์ประจำสถาบันประชากรศาสตร์ ที่ได้ให้คำแนะนำเกี่ยวกับการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ในการทำตารางสถิติที่สำคัญยิ่งในการเขียนวิทยานิพนธ์ ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เทียนฉาย กิระนันท์ และอาจารย์มาลินี ชุ่มพฤษ์ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำปรึกษาแก้ไขข้อความและถ้อยคำบางตอนในวิทยานิพนธ์เพื่อความเหมาะสม

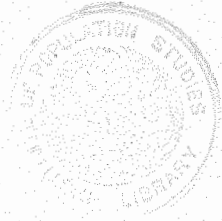
ผู้เขียนขอขอบพระคุณที่ได้รับความร่วมมือด้วยดียิ่งจากสถาบันบริการคอมพิวเตอร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสถาบันทุกท่าน

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์สุวินชา ชมธวัช เลขานุการประจำสถาบันประชากรศาสตร์ที่ได้กรุณาให้ความอนุเคราะห์ในการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ตลอดเวลาของการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนได้รับความช่วยเหลือเป็นอย่างดีจาก คุณระพีพรรณ หนูพานิช คุณจันทร์เพ็ญ แสงเทียนฉาย คุณชัยวิทย์ วรสุต คุณโกสุ่ม ระเบียบพานิช คุณสถิตย อัญชฌมบรรณ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ลงรหัส และเจ้าหน้าที่ธุรการทุกท่านของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมทั้งผู้ที่มีโอกาสเข้ามาไว้ในพื้นที่ได้ให้ความช่วยเหลือทั้งในค่าน้ำกำลังกาย และกำลังใจ และกำลังความคิดในการเขียนวิทยานิพนธ์นี้ให้สำเร็จ

เรียนร้อยลงด้วยดี ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณในความกรุณาและความช่วยเหลือจากทุก ๆ
ท่านที่กล่าวมาแล้ว

ท้ายที่สุดผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อ คุณพ่อและคุณแม่ ที่กรุณาให้
กำลังใจและให้การสนับสนุนตลอดมา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	๒
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	๓
กิตติกรรมประกาศ	๖
รายการตารางประกอบ	๗
บทที่	
1. บทนำ	1
2. ระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย, ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา และลักษณะทั่ว ๆ ไปของข้อมูล	5
3. ปัจจัยด้านประชากรที่มีต่อภาวะเจริญพันธุ์	31
4. ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์	44
5. ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์	62
6. ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์	77
7. ข้อสรุปและข้อเสนอแนะ	91
บรรณานุกรม	101
ประวัติ	108

รายการตารางประกอบ

ตารางที่	หน้า
1. อัตราส่วนร้อยละของสตรี จำแนกตามหมวดอายุ และจังหวัด.....	15
2. อายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสและอยู่กับสามี จำแนกตามหมวดอายุ และจังหวัด.....	16
3. จำนวนการตายของทารกโดยเฉลี่ยจำแนกตามอายุของมารดา และจังหวัด	17
4. อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย จำแนกตามระดับการศึกษาจังหวัด	18
5. อัตราส่วนร้อยละของสตรีจำแนกตามระดับการศึกษา และเป็นรายจังหวัด....	19
6. อัตราส่วนร้อยละจำแนกตามลักษณะโครงสร้างของครอบครัวของคู่สมรส และจังหวัด.....	20
7. อัตราส่วนร้อยละของสามีภรรยา จำแนกตามการนับถือศาสนา และจังหวัด..	21
8. อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ และจังหวัด.....	22
9. อัตราส่วนร้อยละของรายได้ของครอบครัวต่อปี จำแนกตามจังหวัด.....	23
10. จำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย จำแนกตามอายุของมารดา และจังหวัด...	24
11. จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย จำแนกตามอายุของมารดา และจังหวัด...	25
12. จำนวนบุตรที่มีชีวิต อยู่โดยเฉลี่ยต่ออายุของมารดา และเป็นรายจังหวัด...	26
13. อัตราส่วนร้อยละของการคลอดครั้งล่าสุดของสตรีที่เคยสมรส จำแนกตามสถานที่ การทำคลอด และผู้ทำคลอด.....	27
14. อัตราส่วนร้อยละของสตรี จำแนกตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่กำลังใช้ และจังหวัด.....	28
15. อัตราส่วนร้อยละของวิธีคุมกำเนิดที่ทราบด้วยตนเองของสตรี อายุ 15-49 จำแนกเป็นรายจังหวัด.....	29
16. จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุจากสามะโนประชากรและเคหะ, พ.ศ. 2513, โครงการต่อเนื่องระยะยาว	

(เขตชนบท) พ.ศ. 2515, การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร 2517-2518, โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย (เขตชนบท 2518, SOFT) และ โครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมหมู่บ้าน ประมง พ.ศ. 2521 (สตรีเคยสมรส - Ever-Married)..... 32

17. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุแรกสมรส, อายุของสตรี และจังหวัด..... 36

18. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามระยะเวลาของการสมรส, อายุของสตรีและจังหวัด..... 38

19. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย ต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการตายของทารก อายุของสตรีและจังหวัด..... 43

20. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามการศึกษาของภรรยา และสามี..... 48

21. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการศึกษาของสามี อายุของสตรีและจังหวัด..... 49

22. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการศึกษาของภรรยา อายุของสตรีและจังหวัด..... 53

23. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุ และลักษณะโครงสร้างของครอบครัวและจังหวัด..... 56

24. จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามศาสนาของภรรยาและ สามี..... 60

25. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการนับถือศาสนาของสามี อายุของสตรี..... 61

26. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอาชีพของสามี อายุของสตรี และจังหวัด..... 65

27. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอาชีพของภรรยา อายุของสตรี และจังหวัด.....	71
28. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามรายได้ของครอบครัวตามอายุของสตรีและจังหวัด.....	76
29. ความรู้,ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีอายุ 15-49 เป็นรายจังหวัด.....	82
30. ร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรี อายุ 15-49 จำแนกตามอวยุ และจังหวัด.....	83
31. ร้อยละของการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีอายุ 15-49 จำแนกตามอายุ และจังหวัด.....	84
32. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการวางแผนครอบครัว, อายุของสตรี และจังหวัด.....	86
33. จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว, อายุของสตรี และจังหวัด.....	90

บทที่ 1

บทนำ

เป้าหมายสำคัญ ของแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปัจจุบันคือ การยกระดับการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้น และเพื่อลดช่องว่างในฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านประชาชนให้ลดน้อยลง เป้าหมายดังกล่าวเป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจของประเทศไทยที่กำลังพัฒนา เช่น ประเทศไทยซึ่งมีอัตราการเพิ่มของประชากรสูงมาก และได้มีความพยายามจากทุกหน่วย ทั้งหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชน ในอันที่จะลดการเพิ่มของประชากร จากผลการวิจัยทางประชากรศาสตร์ในประเทศไทยยืนยันว่า ประชากรชาวชนบท ซึ่งส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมนั้นยังมีภาวะเจริญพันธุ์ในระดับสูง ในขณะเดียวกันประชากรในชนบทอีกกลุ่มหนึ่ง ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านประมง ยังมีได้มีการศึกษาในรายละเอียดจากสถิติประชากรชาวประมงทะเล พ.ศ. 2519 จากสถิติประชากรชาวประมงทะเล พ.ศ. 2519 พบว่าประเทศไทยมีครัวเรือนประมงทะเลทั้งสิ้น 40,198 ครัวเรือนละ 6.6 คน ในจำนวนครัวเรือนประมงทั้งหมดนี้เป็นครัวเรือนที่ทำการประมง เป็นของตนเองหรือเป็นเจ้าของกิจการอยู่ 31,869 ครัวเรือน และเป็นครัวเรือนลูกจ้างประมง 8,319 ครัวเรือน สำหรับจำนวนประชากรชาวประมงทะเลมีอยู่ทั้งสิ้น 264,367 คน เป็นบุคคลที่ออกไปจับปลาหรือออกไปทำการประมง โดยไม่รวมผู้ช่วยเหลือ มีอยู่ทั้งสิ้น 69,927 คน และในจำนวนครัวเรือนดังกล่าวเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำการประมง เพียงอย่างเดียว 51,198 คน ที่ทำการประมงเป็นอาชีพหลัก จำนวน 13,754 คน ส่วนที่เหลือทำการประมงเป็นอาชีพรองจำนวน 4,975 คน¹ ภัยเหตุนี้การศึกษาถึงภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีกลุ่มนี้จึงนับว่ามีประโยชน์อย่างยิ่ง ทั้งในค่านิเวศวิทยา และต่อค่านการวางแผนประชากร

¹ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กรมประมง สถิติประชากรชาวประมงทะเล พ.ศ. 2519

ทั้งนี้ เพราะการทราบถึงอิทธิพลของปัจจัยดังกล่าว ย่อมจะเป็นประโยชน์ในการลดภาวะเจริญพันธุ์ได้ ตลอดจนสามารถให้มีการวางแผนงานและการปฏิบัติแผนงานต่าง ๆ ทางด้านประชากรเป็นไปในทางที่ถูกต้องและอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากการศึกษาลักษณะทางประชากรของหมู่บ้านประมงมีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้นผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องที่นำมาประกอบการทำการศึกษารังนี้ นอกจากจะได้พยายามรวบรวมผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านประมงเท่าที่จะหาได้ ยังได้นำเอาผลงานวิจัยในเขตชนบทไทย ซึ่งมีอยู่เป็นจำนวนมาก มาทำการศึกษาเปรียบเทียบเพื่อวิเคราะห์ว่ามีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากชนบทไทยโดยทั่ว ๆ ไปอย่างไร ปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ในชนบทจะมีผลกระทบเช่นเดียวกันกับของหมู่บ้านประมงหรือไม่อย่างไร

แนวความคิดที่สำคัญในการศึกษา

จากการศึกษาลักษณะการวิจัยในประเทศต่าง ๆ ทำให้เราทราบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อยู่หลายปัจจัยเป็นต้นว่า ปัจจัยด้านประชากร ปัจจัยด้านสังคม ปัจจัยทางเศรษฐกิจและปัจจัยอื่น ๆ ปัญหาภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงในเขตชนบทนั้นก่อให้เกิดปัญหาทางประชากร เพราะในขณะนี้อัตราเพิ่มของประชากรของประเทศไทยยังอยู่ในอัตราที่สูง การที่จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายให้อัตราเพิ่มประชากรลดจากร้อย 2.5 ในปีเริ่มแผนพัฒนาเป็นร้อยละ 2.1 ในที่สุดท้ายของแผนพัฒนา ฯ โดยอัตราเกิดลดลงจาก 34.5 ต่อพัน เป็น 29.0 ต่อพัน และอัตราตายลดลงจาก 9.0 ต่อพัน เป็น 8.0 ต่อพันนั้น¹ จะต้องมีลดภาวะเจริญพันธุ์ในเขตชนบท ซึ่งเป็นเขตที่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ และยังมีภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับสูง การศึกษาถึงพฤติกรรมกรรมกรมีบุตรในหมู่บ้านประมงซึ่งก็อยู่ในเขตชนบทจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนประชากรต่อไปด้วย ในการศึกษาครั้งนี้จะศึกษาในเรื่องต่อไปนี้คือ

¹ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524) หน้า 114

ก. ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง

ข. ปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจจะกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง

การศึกษานี้มีโครงการที่จะพิสูจน์สมมุติฐานใด ๆ ควบคู่กันที่ยังมิได้มีการทำการวิจัยในหัวข้อนี้มาก่อน ผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้คาดว่าจะ เป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะช่วยสร้างสมมุติฐานสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงสภาพภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง โดยพยายามศึกษาจากปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งน่าจะมื่อทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์ โดยพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

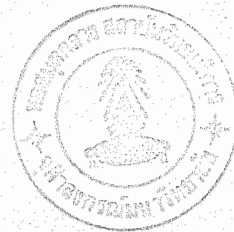
- ก. ปัจจัยทางประชากร เกี่ยวกับอายุปัจจุบันของคุณสมรส อายุแรกสมรส ระยะเวลาการสมรส การตายของทารก
- ข. ปัจจัยทางสังคม เกี่ยวกับการศึกษาของคุณสมรส ศาสนา โครงสร้างของครอบครัว
- ค. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับลักษณะอาชีพของคุณสมรส รายได้ของคุณสมรส
- ง. ปัจจัยอื่น ๆ เช่นทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติกรวางแผนครอบครัว

ทั้งนี้จะใช้ข้อมูลปฐมภูมิจากการวิจัยของโครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจและประชากรของหมู่บ้านประมงซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2521 โดยคัดเลือกและรวบรวมข้อมูลเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภาวะเจริญพันธุ์ และลักษณะทางด้านสังคม เศรษฐกิจ และประชากร ซึ่งได้จากการสัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือนชายและภรรยา และสตรีที่ทำการสมรส

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาถึงเรื่องภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมงเหล่านี้ ซึ่งมีวิธีการทำประมงแบบง่าย ๆ ตลอดจนระบบการตลาดในเรื่องการซื้อและขาย ยังต้องอาศัยพหุศาสตร์ รวมถึงการให้บริการด้านคุมกำเนิด ข้อมูลเกี่ยวกับประชากรและการวางแผนครอบครัว ยังห่างไกล

จากความรู้ของคนกลุ่มนี้ การศึกษาถึงหมบ้านประมงตามลักษณะดังกล่าวจะช่วยให้ทราบถึงความแตกต่างของระดับการเจริญพันธุ์ ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเจริญพันธุ์ ทัศนคติของชาวประมงต่อการมีบุตร การศึกษาครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับเป็นข้อมูลในการศึกษาปัญหาต่าง ๆ ทางสังคมและเศรษฐกิจ และช่วยในการพิจารณาถึงโครงการต่าง ๆ ในอนาคต เช่น การจัดบริการการศึกษา การสาธารณสุข การแพทย์ เพื่อให้เพียงพอกับความต้องการของประชาชน นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ต่อการศึกษาเปรียบเทียบในเรื่องนี้กับการวิจัยอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและหาข้อบกพร่องในการปฏิบัติงานในเรื่องนี้ต่อไป.

ระเบียบวิธีการวิจัย, ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

และลักษณะทั่ว ๆ ไปของข้อมูล

ในการศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง ได้อาศัยข้อมูลจากการวิจัยในโครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรของหมู่บ้านประมง ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในระหว่างเดือนพฤษภาคม - มิถุนายน 2521 การสำรวจกระทำในหมู่บ้านประมงที่จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดพังงา โดยคณาจารย์ นักวิจัย และนิสิตจากคณะต่าง ๆ ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการสัมภาษณ์บุคคลในครัวเรือนที่เลือกไว้เป็นตัวอย่างในเขตจังหวัดดังกล่าว

การวางแผนเลือกตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบการจัดกลุ่มอย่างมีระบบ (stratified random sampling) คือใช้กับจังหวัดที่มีหมู่บ้านชาวประมง โดยได้จัดกลุ่มไว้ 3 ระดับคือ

- ก. กลุ่มที่วิธีการทำประมงยังไม่มีการพัฒนา
- ข. กลุ่มที่วิธีการทำประมงกำลังพัฒนา
- ค. กลุ่มที่วิธีการทำประมงได้รับการพัฒนา

เมื่อได้มีการแบ่งจังหวัดเป็น 3 กลุ่ม (strata) แล้วได้แบ่งเป็น 3 ชั้นเพื่อจะเลือกจังหวัด, หมู่บ้านและครัวเรือนตามต้องการดังนี้

ชั้นแรก เป็นกลุ่มตัวอย่างจังหวัดซึ่งถูกเลือกโดยวิธีสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Random sampling) จะได้หนึ่งจังหวัดในแต่ละกลุ่ม (stratum) ซึ่งจะเป็นตัวอย่างของแต่ละกลุ่มตามวิธีการทำการประมง

ในขั้นนี้ได้สุ่มตัวอย่างจังหวัดจากแต่ละประเภทได้ 3 จังหวัดคือ

1. จังหวัดพังงา ตั้งอยู่บนคาบสมุทรอูยทางภาคใต้ทางจากกรุงเทพฯ ๗ 854

กิโลเมตร

2. จังหวัดเพชรบุรี ตั้งอยู่ทางภาคใต้ ทางจากกรุงเทพฯ ๗ ประมาณ 126

กิโลเมตร

3. จังหวัดระยอง ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงใต้ ทางจากกรุงเทพฯ ๗

ประมาณ 208 กิโลเมตร

ขั้นที่สอง เป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างมีระบบ (Systematic sampling)

ระดับหมู่บ้าน โดยทำการสุ่มตัวอย่าง หมู่บ้านจากจังหวัดที่เป็นตัวอย่างมาจังหวัดละ 4 หมู่บ้าน
ดังนี้คือ

จังหวัดพังงา มีหมู่บ้านสามของเหนือ หมู่บ้านบันทึย หมู่บ้านน้ำจืด หมู่บ้านโคกโคไคร

จังหวัดเพชรบุรี มีหมู่บ้านบางตะบูน หมู่บ้านบางตะบูนนอก หมู่บ้านปากทะเล หมู่บ้าน

บางไทรข่อย

จังหวัดระยอง มีหมู่บ้านตะพงนอก หมู่บ้านเพ หมู่บ้านอวมะชามป้อม และหมู่บ้านน้ำพังราด

ขั้นที่สาม เป็นการสุ่มตัวอย่างระดับครัวเรือนอย่างมีระบบ (Systematic

sampling) โดยทำการสุ่มตัวอย่างครัวเรือนหมู่บ้านที่ตกเป็นตัวอย่างได้จำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น

638 ครัวเรือน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามที่สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ใช้ในการสัมภาษณ์
ครั้งนี้สร้างขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับ

1. แบบบันทึกเกี่ยวกับสมาชิกในครัวเรือน
2. อาชีพหลักและอาชีพรอง

3. สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคม
4. การย้ายถิ่น
5. ความต้องการและความคาดหวังในโครงการพัฒนาในท้องถิ่น
6. สุขภาพ และ อนามัย
7. ความรู้ ทักษะ ทักษะเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว
8. การตั้งครุฑและการให้กำเนิด
9. ความรู้ ทักษะ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

แบบสอบถามดังกล่าวรวมเป็น 9 ส่วน มีคำถามทั้งสิ้น 271 คำถาม

วิธีการสำรวจ

การสัมภาษณ์ให้พนักงานสำรวจทำการสัมภาษณ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ดังนี้

ชาย

1. ถ้าในครัวเรือน มีคสมรสเพียงคนเดียว ให้สัมภาษณ์สามี
2. ถ้าในครัวเรือนนั้นมี คสมรสเพียงคนเดียว และสามีอายุเกิน 60 ปี แต่มีบุตรชายหรือบุตรสาวเป็นหลักในการทำมาหากิน ให้เอาลูกชายหรือลูกสาวซึ่งอาจเป็นโสด หมาย หารางนั้นเป็นหัวหน้าครัวเรือน
3. ถ้าในครัวเรือน ไม่มีคสมรสเลย ให้สัมภาษณ์หัวหน้าครัวเรือน (เจ้าบ้าน) โดยไม่คำนึงถึงเพศหรืออายุ
4. ถ้าในครัวเรือน มีคสมรส 2 คู่ หรือมากกว่านั้น ให้เลือกสัมภาษณ์สามีคนหนึ่งตามเกณฑ์ดังนี้
  - ก. สัมภาษณ์ สามีที่เป็นเจ้าบ้านที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี และกำลังอยู่กับภรรยา
  - ข. ถ้าเจ้าบ้านไม่มีคุณสมบัติตามข้อ 4 (ก) ให้สัมภาษณ์ชายที่มีอายุต่ำกว่า 60 ปี แต่งงานแล้วและอยู่กับภรรยา โดยพิจารณาว่า เป็นบุคคลที่มีความสำคัญ

ต่อการทำมาหากินของครัวเรือน มากกว่าคู่สามีภรรยาอื่น ๆ (ไม่นับเจ้าบ้าน)

- ค. ถ้าไม่สามารถกำหนดได้ว่า ผู้ใดมีความสำคัญต่อการทำมาหากินของครัวเรือน ให้สัมภาษณ์ชายที่อาวุโสสูงสุด แต่ไม่เกิน 60 ปี แต่งงานแล้ว และอยู่กับภรรยา

หญิง ในส่วนที่ 8 ให้สัมภาษณ์ภรรยาหัวหน้าครัวเรือนชายที่ถูกสัมภาษณ์ไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไรก็ตาม เช่น หม้าย หรือแยกกันอยู่ก็ตาม สำหรับส่วนที่ 9 ให้สัมภาษณ์ภรรยาหัวหน้าครัวเรือน หรือหัวหน้าครัวเรือนหญิงอายุ 15-49 ปี เท่านั้น ไม่ว่าสถานภาพสมรสจะเป็นเช่นไร

คำจำกัดความของคำต่าง ๆ ในวิทยานิพนธ์

หัวหน้าครัวเรือนหมายถึงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	หมายถึง	หัวหน้าครัวเรือนชายที่ทำการสมรสและกำลังอยู่กับภรรยา
สตรีหรือหัวหน้าครัวเรือนหญิงที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้	หมายถึง	สตรีหรือหัวหน้าครัวเรือนหญิงที่ทำการสมรสและกำลังอยู่กับสามี
จำนวนบุตร เกิดรอด	หมายถึง	จำนวนบุตรทั้งหมดที่ขณะเกิดยังมีชีวิตอยู่ แต่ในวันที่ไปสำรวจจะมีชีวิตอยู่หรือไม่ก็ตาม ไม่รวมทารกที่แท้งก่อนคลอด หรือคลอดหามกำหนดเวลา แต่ทารกไม่มีชีวิตขณะคลอด
วิธีการวางแผนครอบครัว	หมายถึง	การใช้การคุมกำเนิดชนิดชั่วคราวแบบต่าง ๆ เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์หรือกำหนดจำนวนบุตรหรือกำหนดช่วงระยะเวลาการมีบุตร

สถานภาพการสมรส	หมายถึง	สถานภาพของสตรีซึ่งจะแสดงให้ทราบว่าสตรีที่อยู่ในข่ายของการศึกษาครั้งนี้มีสถานภาพสมรสเป็น โสด, สมรส, แยกกันอยู่, หม้าย, หรือหย่าร้าง โดยถือความพหุคูณเป็นหลัก
อาชีพประมง	หมายถึง	อาชีพที่ได้ผลิตผลจากทะเลโดยตรงเป็นลักษณะผลผลิตเริ่มแรก (Primary Product) จากทะเล เช่น หาลา ปู กุ้ง หอย เป็นต้น
ธุรกิจเกี่ยวกับประมง	หมายถึง	อาชีพที่ทำผลิตผลจากทะเลมาแปรรูปเห็นลักษณะผลผลิตที่ได้จากการแปรรูป (Secondary Product) เช่น ทำนํ้าปลา กะปิ ปลาเค็ม เป็นต้น
การตายของทารก	หมายถึง	การตายของเด็กที่อายุยังไม่ถึง 1 ขวบบริบูรณ์ หลักที่สำคัญประการหนึ่งของการตายของทารกคือ เด็กนั้นเมื่อคลอดออกมามีชีวิตอยู่ และตายก่อนที่ตนจะมีอายุถึง 1 ขวบบริบูรณ์

ลักษณะทั่วไปของข้อมูล

อายุ

อายุของสตรีในตัวอย่างทั้งหมดโดยส่วนใหญ่แล้วตกอยู่ในหมวดอายุ 20 ถึง 49 ปี กล่าวคือ สตรีร้อยละ 11.9 อยู่ในหมวดอายุ 20 ถึง 24 ปี ร้อยละ 13.5 อยู่ในหมวดอายุ 25 ถึง 29 ปี ร้อยละ 16.5 อยู่ในหมวดอายุ 30 ถึง 34 ปี ร้อยละ 18.9 อยู่ในหมวดอายุ 35 ถึง 39 ปี ร้อยละ 13.2 อยู่ในหมวดอายุ 40 ปี ถึง 44 ปี และร้อยละ 12.2 อยู่ในหมวดอายุ 45 ถึง 49 ปี

สำหรับร้อยละของสตรีอายุ 15-49 ถ้าจะแยกพิจารณาในแต่ละจังหวัด พบว่าจังหวัด
ระยองสตรีอายุดังกล่าวมีอยู่ร้อยละ 86.5 จังหวัดเพชรบุรีมีอยู่ร้อยละ 89.1 และจังหวัดพังงา
มีอยู่ร้อยละ 87.2 (ตารางที่ 1)

อายุเมื่อแรกสมรส

อายุเมื่อแรกสมรสโดยเฉลี่ยของสตรี เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดพบว่ามียุอายุแรกสมรส
โดยเฉลี่ย 20.2 ปี โดยมีรายละเอียดคือ จังหวัดระยองมีอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ย 20.2 ปี
จังหวัดเพชรบุรีมีอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ย 21.3 ปี และจังหวัดพังงา 19.2 ปี (ตารางที่ 2)

การตายของทารก

จากตารางที่ 3 พบว่าเมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดและทุกกลุ่มอายุ พบว่าการตายของ
ทารกโดยเฉลี่ย 0.53 คน และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดเพชรบุรีมีการตายของ
ทารกโดยเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดระยองและจังหวัดพังงา คือมีการตายของทารกโดยเฉลี่ย 0.74 คน
ในขณะที่จังหวัดระยองและพังงามีการตายของทารกโดยเฉลี่ย 0.44 คน และ 0.42 คนตามลำดับ

ระดับการศึกษา

ส่วนใหญ่ของหัวหน้าครัวเรือนชายที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมดมีถึงร้อยละ 82.9 (ตา
รางที่ 4) มีระดับการศึกษาจบประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า ถ้าพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า
จังหวัดระยองมีผู้จบประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า มีร้อยละ 85.9 จังหวัดเพชรบุรีมีร้อยละ 90.3 แต่
จังหวัดพังงามีเพียงร้อยละ 72.3 และที่น่าสังเกตคือหัวหน้าครัวเรือนของจังหวัดพังงาที่ไม่รู้หนังสือ
มีถึงร้อยละ 19.7 ซึ่งมีสูงกว่าจังหวัดระยอง และจังหวัดเพชรบุรีอย่างมาก

สำหรับระดับการศึกษาของภรรยา นั้นพบว่ารวมทุกจังหวัดแล้วร้อยละ 80.5 (ตา
รางที่ 5) มีระดับการศึกษาจบประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า สำหรับผู้ไม่รู้หนังสือมีร้อยละ 13.5 เมื่อ
พิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าผู้ที่จบประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่าของจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรี

มีอยู่ร้อยละ 86.9 และ 85.7 ตามลำดับ แต่จังหวัดพังงามีเพียงร้อยละ 68.2 ซึ่งต่ำกว่า 2 จังหวัดที่กล่าวมาอย่างมาก

แบบของครอบครัว

เมื่อพิจารณาลักษณะโครงสร้างของครัวเรือนพบว่า (ตารางที่ 6) ลักษณะครอบครัวของหมู่บ้านประมง เป็นลักษณะแบบครอบครัวเดี่ยวร้อยละ 64.6 และเป็นแบบครอบครัวขยายร้อยละ 35.4 และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าลักษณะครอบครัวของแต่ละจังหวัดมีลักษณะเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวมากกว่าครอบครัวขยายเช่นกัน

การนับถือศาสนา

จากตารางที่ 7 พบว่าเมื่อรวมทุกจังหวัดคุณสมบัติคนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ คือ ร้อยละ 69.2 รองลงมาจะนับถือศาสนาอิสลามคือร้อยละ 30.4

เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า จังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรีร้อยละ 99 ของคุณสมบัติคนของแต่ละจังหวัดตามลำดับ นับถือศาสนาพุทธ มีจังหวัดพังงาเพียงจังหวัดเดียวที่มีการนับถือศาสนาพุทธร้อยละ 5.2 แทนับถือศาสนาอิสลามร้อยละ 94.8

อาชีพของสามี

จากตารางที่ 8 พบว่าประมาณร้อยละ 61.4 ของประชากรตัวอย่างมีอาชีพเกี่ยวกับประมง และมีเพียงร้อยละ 13.5 ทำกิจกรรม ส่วนที่เหลือมีอาชีพอื่น ๆ แยกเป็นหลายประเภท

รายได้ของคู่สมรส

เมื่อพิจารณารายได้ของคู่สมรสโดยรวมทุกจังหวัดพบว่า ร้อยละ 28.9 มีรายได้ 10,000.00 บาท และต่ำกว่า ร้อยละ 28.5 มีรายได้อยู่ระหว่าง 10,001.00 – 20,000.00 แต่เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดพบว่ารายได้ 10,000 บาทและต่ำกว่า ของจังหวัดพังงามีมาก

กว่าจังหวัดอื่นคือร้อยละ 43.5 ในขณะที่จังหวัดระยองและเพชรบุรี มีร้อยละ 26.4 และ 17.2 ตามลำดับ และถ้าพิจารณาผู้มีรายได้ 500,001 และสูงกว่าจะพบในจังหวัดระยองมากกว่าจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดเพชรบุรีมากกว่าจังหวัดพังงา คือจังหวัดระยองมีถึงร้อยละ 20.3 จังหวัดเพชรบุรีร้อยละ 13.8 และ จังหวัดพังงาร้อยละ 5.3 ซึ่งพอจะพิจารณาไควรายได้ของหมู่บ้านประมงในจังหวัดระยองสูงกว่าจังหวัดเพชรบุรี ส่วนจังหวัดพังงามีรายได้ต่ำสุด (ตารางที่ 9)

ภาวะเจริญพันธุ์

ภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างทั้งหมด พบว่าสตรีมีจำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย 4.87 ครั้งมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.58 คน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันโดยเฉลี่ย 4.06 คน (ตารางที่ 10 ถึง 12) ถ้าพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า พังงามีจำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยน้อยที่สุด รองลงมาคือ จังหวัดระยอง และจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุดจำนวนดังกล่าวคือ 4.68, 4.70 และ 5.25 คนตามลำดับ (ตารางที่ 10) แต่ถ้าพิจารณาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยเป็นรายจังหวัดกลับพบว่า ระยองมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย (4.36 คน) รองลงมาคือจังหวัดพังงา (4.43 คน) และจังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยมากที่สุด (4.95 คน) (ตารางที่ 11)

เมื่อพิจารณา จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันก็มีลักษณะ เช่นเดียวกับจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยคือ ระยองมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่น้อยที่สุด (3.94 คน) รองลงมาคือจังหวัดพังงา (3.98 คน) และจังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากที่สุด (4.28 คน) (ตารางที่ 12)

ถ้าพิจารณาสตรีที่จนจะพ้นวัยเจริญพันธุ์ซึ่งได้แก่ผู้มีอายุ 40 ถึง 44 ปี พบว่าจำนวนตั้งครรภ์โดยเฉลี่ยรวมทุกจังหวัดเท่ากับ 6.8 ครั้ง จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 6.4 คน และจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในปัจจุบันโดยเฉลี่ย 5.6 คน (ตารางที่ 10 ถึง 12)

การพิจารณาสตรีที่พ้นวัยเจริญพันธุ์แล้วคือผู้มีอายุ 45 ปีขึ้นไป พบว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 6.96 คน ถ้าจะพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา

จะมีค่าไม่ต่างกันนักคือ (7.25 คน และ 7.36 คนตามลำดับ) แต่ของจังหวัด ระยองน้อยกว่า
คือมีจำนวนบุตรเกิดรอดเพียง 6.2 คน

สถานที่และผู้ที่ทำคลอดของเด็กทารกคนล่าสุด

ตารางที่ 13 พบว่าจากข้อมูลรวมทุกจังหวัด แสดงว่าร้อยละ 45.3 ของเด็กทารก
คลอดที่บ้าน ในขณะที่ร้อยละ 30.6 คลอดที่โรงพยาบาล และร้อยละ 16.0 คลอดที่สถานีนอนามัย
หรือสถานคุ้มครอง และเมื่อพิจารณาผู้ทำคลอดพบว่า ร้อยละ 38.8 แพทย์เป็นผู้ทำคลอดร้อยละ
37.5 หมอตำแยเป็นผู้ทำคลอด และร้อยละ 18.8 คนคุ้มครองเป็นผู้ทำคลอด

จากข้อมูลมีข้อที่น่าสนใจ เกิดที่เห็นเด่นชัดคือ เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่า
จังหวัดพังงาร้อยละ 83.2 ของเด็กทารกคลอดที่บ้าน และร้อยละ 76.9 ของเด็กทารกหมอตำแย
เป็นผู้ทำคลอด ในขณะที่จังหวัดระยองและเพชรบุรีร้อยละ 25.1 และ 29.7 ตามลำดับคลอดที่
บ้าน และร้อยละ 20.4 และ 17.1 หมอตำแยเป็นผู้ทำคลอด

การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

ในหัวข้อนี้จะพิจารณาเพียง เรื่องจำนวนและอัตราส่วนของสตรีที่กำลังใช้วิธีป้องกัน
ปฏิสนธิ และจำนวนวิธีคุมกำเนิดที่ทราบด้วยตนเอง สำหรับข้อมูลทั่ว ๆ ไป ในเรื่องความรู้,
ทัศนคติ การปฏิบัติทางการวางแผนครอบครัว จะพิจารณารายละเอียดอีกครั้งในการพิจารณา
ของบทที่ 6

ในตารางที่ 14 ได้แสดงเปรียบเทียบจำนวนและอัตราส่วนร้อยละของผู้ที่กำลังใช้วิธี
ป้องกันปฏิสนธิวิธีต่าง ๆ พบว่าถ้าพิจารณารวมทุกจังหวัดแล้ว การใช้ยาเม็ดรับประทานเป็นที่นิยม
มากที่สุด (ร้อยละ 42.7) วิธีที่นิยมใช้รองลงมาคือการผ่าตัดทำหมันหญิง และการฉีดยาตามลำดับ
(ร้อยละ 28.1 และร้อยละ 17.0)

เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดพังงานิยมใช้ยาเม็ดรับประทานมากกว่า
จังหวัดอื่นเกือบเท่าตัวคือร้อยละ 65.0 ในขณะที่จังหวัดระยองนิยมใช้เพียงร้อยละ 38.6 และ

จังหวัดเพชรบุรีใช้เพียงร้อยละ 35.9 และในขณะที่วิธีที่นิยมรองลงมาของจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรีคือวิธีการผ่าตัดทำหมันหญิง แต่ของจังหวัดพังงาก็เป็นวิธีใส่ขดพลาสติกไว้ในโพรงมดลูก (I.U.D.) คือร้อยละ 20.0 และวิธีลำดับสามที่นิยมใช้ในจังหวัดระยองและเพชรบุรีคือวิธีใช้ยาฉีด แต่จังหวัดพังงาไม่มีผู้นิยมใช้เลย

สำหรับตารางที่ 15 ซึ่งแสดงจำนวนและอัตราส่วนร้อยละของวิธีคุมกำเนิดที่ทราบด้วยตนเอง ผลปรากฏว่าไม่ว่าจะพิจารณาโดยรวมทุกจังหวัดหรือจำแนกรายจังหวัด จำนวนผู้ที่รู้เพียง 1 วิธี มีมากที่สุดคือร้อยละ 29.3 จากข้อมูลรวมทุกจังหวัด และร้อยละ 34.1, 29.2 และ 24.4 ของจังหวัดระยอง, เพชรบุรี และพังงาตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่าจำนวนผู้ไม่รู้วิธีคุมกำเนิดเลยแม้แต่วิธีเดียวในจังหวัดพังงามีมากที่สุดคือร้อยละ 30.1 ในขณะที่จังหวัดระยองมีร้อยละ 23.5 และจังหวัดเพชรบุรีร้อยละ 20.8

จากลักษณะทั่วไปของข้อมูลที่ได้เสนอมานี้แล้ว จะเห็นได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบลักษณะฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และลักษณะทางประชากรของทั้ง 3 จังหวัดคือ ระยอง เพชรบุรี และพังงา พอจะสรุปได้ว่า จังหวัดระยอง มีลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม และประชากรดีกว่าอีกสองจังหวัด โดยเมื่อพิจารณาการตายของทารกจากข้อมูลในแต่ละหมวดอายุ พบว่าโดยทั่วไปแล้ว จังหวัดระยองมีอัตราการตายของทารกน้อยกว่าอีกสองจังหวัด และเมื่อพิจารณาถึงการศึกษา ก็พบว่าการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือนและของสตรีที่ตกเป็นตัวอย่างของจังหวัดระยองสูงกว่าอีกสองจังหวัด ส่วนการพิจารณาเปรียบเทียบรายได้ทั้ง 3 จังหวัดจะเห็นได้ว่าจังหวัดระยองมีรายได้โดยเฉลี่ยสูงกว่า สำหรับสถานที่และผู้ที่ทำคลอดจากข้อมูลพบว่า การทำคลอดส่วนใหญ่ในจังหวัดระยองแพทย์แผนปัจจุบันจะเป็นผู้ทำคลอดและสถานที่ทำคลอดส่วนใหญ่จะเป็นโรงพยาบาล ในขณะที่อีกสองจังหวัดมีลักษณะที่ต่างออกไป การพิจารณาในเรื่องการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ตลอดจนความรู้ในเรื่องวิธีการคุมกำเนิดก็พบผลในทำนองเดียวกันคือ จังหวัดระยองมีแนวโน้มในเรื่องดังกล่าวดีกว่า

ตารางที่ 1 อัตราส่วนรอยของสตรี จำแนกตามหมวดอายุ และจังหวัด

อายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15 - 19	2.1(11)	2.1(4)	1.1(2)	2.9(5)
20 - 24	11.9(64)	13.1(25)	7.4(13)	15.0(26)
25 - 29	13.5(73)	14.7(28)	12.6(22)	13.3(23)
30 - 34	16.5(89)	16.8(32)	16.6(29)	16.2(28)
35 - 39	18.9(102)	16.8(32)	21.1(37)	19.1(33)
40 - 44	13.2(71)	13.1(25)	18.3(32)	8.1(14)
45 - 49	12.2(66)	10.5(20)	13.7(24)	12.7(22)
50 - 54	8.0(43)	9.4(18)	5.7(10)	8.7(15)
55 +	3.7(20)	3.7(7)	3.4(6)	4.0(7)
รวม	100%(539)	100%(191)	100%(175)	100%(173)
15 - 49	87.6%(489)	86.5%(168)	89.1%(164)	87.2%(157)

ตารางที่ 2 อายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสและอยู่กับสามี จำแนกตามหมวดอายุ และจังหวัด

อายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15 - 19	16.7(11)	17.3(4)	17.5(2)	16.0(5)
20 - 24	18.7(63)	18.7(24)	18.8(13)	18.7(26)
25 - 29	20.1(76)	20.0(28)	20.8(25)	19.3(23)
30 - 34	20.2(87)	19.8(32)	21.6(35)	19.2(26)
35 - 39	20.4(100)	20.7(31)	20.3(35)	20.3(34)
40 - 44	20.7(72)	20.9(26)	21.3(30)	19.1(16)
45 - 49	20.6(63)	20.2(19)	21.9(22)	19.7(22)
50 - 54	20.3(40)	19.8(16)	23.9(11)	17.7(13)
55 และมากกว่า	22.8(22)	24.4(7)	25.6(7)	19.0(8)
รวม	20.2(534) *	20.2(187)	21.3(174)	19.2(173)

*ไม่รวมไม่ทราบไม่ตอบ 5 ราย

ตารางที่ 3 จำนวนการตายของทารกโดยเฉียบ จำแนกตามอายุของมารดา และจังหวัด

อายุของมารดา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15 - 19	0.00(11)	0.00(4)	0.00(2)	0.0(5)
20 - 24	0.09(64)	0.08(25)	0.00(13)	0.15(26)
25 - 29	0.33(73)	0.2(28)	0.45(22)	0.35(23)
30 - 34	0.38(89)	0.38(32)	0.62(29)	0.14(28)
35 - 39	0.57(102)	0.38(32)	0.81(37)	0.48(33)
40 - 44	0.85(71)	0.80(25)	0.94(32)	0.71(14)
45 - 49	0.70(66)	0.30(20)	1.00(24)	0.72(22)
50 - 54	1.02(43)	1.22(18)	1.40(10)	0.53(15)
55 +	0.7(20)	0.57(7)	0.67(6)	0.86(7)
ทุกกลุ่มอายุ	0.53(539)	0.44(191)	0.74(175)	0.42(173)
15 - 49	0.48(476)	0.35(166)	0.70(159)	0.38(151)

ตารางที่ 4 อัตราส่วนร้อยละของหัวหน้าครัวเรือนชาย จำแนกตามระดับการศึกษา และจังหวัด

ระดับการศึกษา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
ไม่รู้นั่งสือ	7.4(40)	1.0(2)	2.3(4)	19.7(34)
ป. 4 และต่ำกว่า	82.9(447)	85.9(164)	90.3(158)	72.3(125)
ป. 5 ขึ้นไป	7.1(38)	12.0(23)	3.4(6)	5.2(9)
จำแนกไม่ได้	0.4(2)	0.0(0)	0.0(0)	1.2(2)
ไม่รู้ไม่ตอบ	2.2(12)	1.0(2)	4.0(7)	1.7(3)
รวม	100%(539)	100%(191)	100%(175)	100%(173)

ตารางที่ 5 อัตราส่วนร้อยละของสตรีจำแนกตามระดับการศึกษา และเป็นรายจังหวัด

ระดับการศึกษา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
ไม่รู้หนังสือ	13.5 (73)	5.2 (10)	12.0 (21)	24.3 (42)
ป.4 และต่ำกว่า	80.5 (434)	86.9 (166)	85.7 (150)	68.2 (118)
ป.5 ขึ้นไป	4.6 (25)	6.3 (12)	1.1 (2)	6.4 (11)
ไม่รู้ไม่ตอบ	1.3 (7)	1.6 (3)	1.1 (2)	1.2 (2)
รวม	100% (539)	100% (191)	100% (175)	100% (173)

ตารางที่ 6 อัตราส่วนร้อยละ จำแนกตามลักษณะโครงสร้างของครอบครัวของคสมรส และจังหวัด

ลักษณะโครงสร้างของครอบครัว	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
ครอบครัวเดี่ยว	64.6(348)	61.3(117)	70.9(124)	61.8(107)
ครอบครัวขยาย	35.4(191)	38.7(74)	29.1(51)	38.2(66)
รวม	100%(539)	100%(191)	100%(175)	100%(173)

ตารางที่ 7 อัตราส่วนร้อยละของสามีภรรยา จำแนกตามการนับถือศาสนา และจังหวัด

ศาสนา	เฉลี่ยทุกจังหวัด		ระยอง		เพชรบุรี		พังงา	
	ภรรยา	สามี	ภรรยา	สามี	ภรรยา	สามี	ภรรยา	สามี
พุทธ	69.2 (373)	69.2 (373)	99.0 (189)	99.0 (189)	100.0 (175)	100.0 (175)	5.2 (9)	5.2 (9)
อิสลาม	30.4 (164)	30.4 (164)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	94.8 (164)	94.8 (164)
คริสต์	0.2 (1)	0.2 (1)	0.5 (1)	0.5 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.2 (1)	0.2 (1)	0.5 (1)	0.5 (1)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)	0.0 (0)
รวม	100% (539)	100% (539)	100% (191)	100% (191)	100% (175)	100% (175)	100% (173)	100% (173)

ตารางที่ 8 อัตราส่วนรอยของหัวหน้าครัวเรือน จำแนกตามอาชีพ และจังหวัด

อาชีพ	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
บริหาร	1.3(7)	1.6(3)	0.6(1)	1.7(3)
ค้าขาย	7.4(40)	6.8(13)	5.7(10)	9.8(17)
เกี่ยวกับเกษตร	13.4(72)	9.9(19)	11.4(20)	19.1(33)
เกี่ยวกับประมง	61.4(331)	64.4(123)	61.1(107)	58.4(101)
ขนส่ง	5.0(27)	3.1(6)	8.6(15)	3.5(6)
ช่าง, ผู้ใช้แรง งาน	8.2(44)	9.9(19)	9.7(17)	4.6(8)
บริการ	1.7(9)	2.6(5)	1.1(2)	1.2(2)
รับราชการ	0.4(2)	0.5(1)	0.0(0)	0.6(1)
กำลังของตน	0.7(4)	1.0(2)	1.1(2)	0.0(0)
ไม่ทราบไม่ควม	0.6(3)	0.0(0)	0.6(1)	1.2(2)
รวม	100%(539)	100%(191)	100%(175)	100%(175)

ตารางที่ 9 อัตราส่วนร้อยละของรายได้ของครอบครัวต่อปี จำแนกตามจังหวัด

รายได้ต่อปี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
ต่ำกว่า 10,000	28.9(152)	26.4(48)	17.2(30)	43.5(74)
10,000-20,000	28.5(150)	23.1(42)	31.6(55)	31.2(53)
20,000-50,000	28.9(152)	30.2(55)	36.8(64)	19.4(33)
50,000และมากกว่า	13.3(70)	20.3(37)	13.8(24)	5.3(9)
ไม่รู้อะไร				
ไม่ตอบ	0.4(2)	0.0(0)	0.6(1)	0.6(1)
รวม	100%(526)*	100%(182)	100%(174)	100%(170)

* ข้อมูลจำแนกรายได้ไม่ได้มีอยู่ 13 ราย

ตารางที่ 10 จำนวนการตั้งครรภ์โดยเฉลี่ย จำแนกตามอายุของมารดาและจังหวัด

อายุของมารดา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15 - 19	.72(11)	.50(4)	.50(2)	1.0(5)
20 - 24	1.72(64)	1.36(25)	2.15(13)	1.85(26)
25 - 29	2.96(73)	2.96(28)	2.55(22)	3.35(23)
30 - 34	3.96(89)	3.56(32)	4.00(29)	4.36(28)
35 - 39	5.16(102)	4.44(32)	5.43(37)	5.55(33)
40 - 44	6.79(71)	6.56(25)	7.16(32)	6.36(14)
45 - 49	7.42(66)	6.75(20)	7.67(24)	7.77(22)
50 - 54	7.33(43)	9.78(18)	7.00(10)	4.60(15)
55 +	6.35(20)	6.86(7)	5.50(6)	6.57(7)
15 - 49	4.59(476)	4.06(166)	5.13(159)	4.60(151)
ทุกกลุ่มอายุ	4.87(539)	4.70(191)	5.25(175)	4.68(173)

ตารางที่ 11 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย จำแนกตามอายุของมารดาและจังหวัด

จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย

อายุของมารดา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15 - 19	.64(11)	.50(4)	.50(2)	.80(5)
20 - 24	1.56(64)	1.24(25)	1.92(13)	1.69(26)
25 - 29	2.73(73)	2.67(28)	2.41(22)	3.09(23)
30 - 34	3.78(89)	3.34(32)	3.90(29)	4.14(28)
35 - 39	4.90(102)	4.34(32)	5.00(37)	5.33(33)
40 - 44	6.42(71)	6.04(25)	6.88(32)	6.07(14)
45 - 49	6.96(66)	6.20(20)	7.25(24)	7.36(22)
50 - 54	6.70(43)	8.72(18)	6.60(10)	4.33(15)
55 +	6.00(20)	6.57(7)	5.00(6)	6.29(7)
15 - 49	4.32(476)	3.79(166)	4.85(159)	4.36(151)
ทุกกลุ่มอายุ	4.58(539)	4.36(191)	4.95(175)	4.43(173)

ตารางที่ 12 จำนวนครุฑที่มีชีวิตอยู่โดยเฉลี่ยจำแนกตามอายุของมารคา และจังหวัด

อายุของมารคา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-19	.64 (11)	.50 (4)	.50 (2)	.80 (5)
20-24	1.48 (64)	1.20 (25)	1.85 (13)	1.58 (26)
25-29	2.55 (73)	2.54 (28)	2.18 (22)	2.91 (23)
30-34	3.52 (89)	3.16 (32)	3.52 (29)	3.93 (28)
35-39	4.41 (102)	4.06 (32)	4.35 (37)	4.82 (33)
40-44	5.59 (71)	5.12 (25)	5.97 (32)	5.57 (14)
45-49	6.17 (66)	5.90 (20)	5.96 (24)	6.64 (22)
50-54	5.47 (43)	7.28 (18)	5.20 (10)	3.47 (15)
55 +	5.00 (20)	6.00 (7)	4.50 (6)	4.43 (7)
15-49	3.90 (476)	3.49 (166)	4.21 (159)	4.01 (151)
ทุกกลุ่มอายุ	4.06 (539)	3.94 (191)	4.28 (175)	3.98 (173)

ตารางที่ 14 อัตราส่วนร้อยละของสตรี จำ. นักตามวิธีป้องกันการปฏิสนธิที่กำลังใช้ และจังหวัด

วิธี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
ยาเม็ดรับประทาน	42.3(88)	38.2(34)	35.4(28)	65.0(26)
ขดพลาสติกใส่ไว้ในโพรงมดลูก	7.7(16)	7.9(7)	1.3(1)	20.0(8)
ยาฉีด	16.8(35)	13.5(12)	29.1(23)	0.0(0)
การนำคัตทำหมันหญิง	27.9(58)	32.9(29)	31.6(25)	10.0(4)
การนำคัตผูกท่อสุจิ	4.8(10)	7.9(7)	1.3(1)	5.0(2)
วิธีอื่น ๆ	0.5(1)	0.0(0)	1.3(1)	0.0(0)
รวม	100.0(208)	100.0(89)	100.0(79)	100.0(40)

ตารางที่ 15 อัตราส่วนร้อยละของวิธีคุมกำเนิดที่ทราบด้วยตนเองของสตรี อายุ 15 - 49
จำแนกเป็นรายจังหวัด

จำนวนวิธี	ทุกจังหวัด	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
0	24.6(126)	23.5(42)	20.8(37)	30.1(47)
1	29.3(151)	34.1(61)	29.2(52)	24.4(38)
2	18.5(95)	19.6(35)	24.2(43)	10.9(17)
3	11.5(59)	10.6(19)	13.5(24)	10.3(16)
4	8.8(45)	9.5(17)	6.2(11)	10.9(17)
5	5.5(28)	1.7(3)	4.5(8)	10.9(17)
6	1.4(7)	1.1(2)	1.1(2)	1.9(3)
ไม่ตอบ	.4(2)	0.0(0)	.6(1)	.6(1)
รวม	100%(513)	100%(179)	100%(178)	100%(156)

วิธีการศึกษา

รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในโครงการวิจัย ลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรของหมู่บ้านประมง ซึ่งดำเนินการโดยสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนำเสนอในตารางอัตราส่วนร้อย ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับการเจริญพันธุ์ของสตรีในวัยเจริญพันธุ์ และของสตรีที่มีอายุผ่านวัยเจริญพันธุ์แล้ว ตลอดจนจะใช้วิธีการทางสถิติศาสตร์ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ในกรณีที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ในที่นี้คือปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ อาทิ เช่น อายุแรกสมรส, ระยะเวลาการสมรส, การตายของทารก, การศึกษาศาสนา, อาชีพ, โครงสร้างของครอบครัว, รายได้ของคู่สมรส, ทัศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว เป็นต้น

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ในที่นี้คือภาวะเจริญพันธุ์ อันได้แก่จำนวนบุตรเกิดรอด

ตัวแปรควบคุม (Control Variable) นอกจากการดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามดังกล่าวมาแล้ว เรายังใช้อายุของสตรีเป็นตัวแปรควบคุมอีกทีเพื่อทดสอบให้เกิดความแน่ชัดขึ้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันการเกิดความสัมพันธ์ลวง

บทที่ 3

ปัจจัยด้านประชากรที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ก่อนที่จะพิจารณาถึงปัจจัยด้านประชากรที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ จะขอพิจารณาจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีไทยในหมู่บ้านประมงศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการที่สำคัญอื่น ๆ ที่ศึกษาในด้านภาวะเจริญพันธุ์อีก 4 โครงการซึ่งโครงการดังกล่าวคือ โครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและประชากรในประเทศไทย (เขตชนบท พ.ศ. 2515), ส่ามะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 (นอกเขตเทศบาล), การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ. 2517-18 (นอกเขตเทศบาล), โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518, เขตชนบท (SOFT) และโครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านประมง พ.ศ. 2521 จากตารางที่ 16 พบว่าเมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุของสตรีระหว่าง 15 ถึง 49 ปี จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนของโครงการ วิจัยหมู่บ้านประมงมีค่าใกล้เคียงกับการสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 (นอกเขตเทศบาล) รวมทั้งโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว พ.ศ. 2515 คือมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.58 คน, 4.30 คนและ 4.23 คนตามลำดับ แต่ค่าจำนวนบุตร เกิดรอดดังกล่าวมีค่าสูงกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ. 2517-18 (นอกเขตเทศบาล) และโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 (SOFT) ทั้งนี้เพราะทั้ง 2 โครงการมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 คนและ 3.78 คน ตามลำดับ

การพิจารณาในทุกกลุ่มอายุของโครงการ วิจัยลักษณะทาง เศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้านประมง เปรียบเทียบกับโครงการ วิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 (SOFT) พบว่าสตรีในทุกกลุ่มอายุของโครงการ วิจัย หมู่บ้านประมงมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าของโครงการ วิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 ยกเว้นกลุ่มอายุ 30-44 ที่พบว่าโครงการ วิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 มีค่าสูงกว่าของโครงการ วิจัยของหมู่บ้านประมง และ

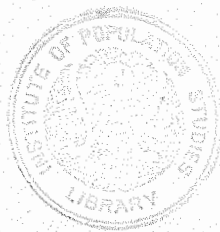
ตารางที่ 16 จำนวนบุตร เกิดรอด โดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนจำแนกตามอายุจากสามะโนประชากรและเคหะ, พ.ศ. 2513, โครงการต่อเนื่องระยะยาว ๗ (เขตชนบท) พ.ศ. 2515, การสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร 2517-18, โครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย (เขตชนบท 2518, SOFT), และโครงการวิจัยลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมและประชากรของหมู่บ้านประมง พ.ศ. 2521 (สตรีเคยสมรส EVER-MARRIED)

อายุ	จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน				
	(ก) สามะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 (นอกเขตเทศบาล)	(ข) โครงการวิจัยต่อเนื่อง ระยะยาว ๗ 2515 (เขตชนบท)	(ค) การสำรวจการเปลี่ยนแปลง พ.ศ. 2515-18 (นอกเขต เทศบาล)	(ง) โครงการวิจัยภาวะ เจริญพันธุ์ของสตรี ไทย พ.ศ. 2518	โครงการวิจัย ๗ หมู่บ้าน ประมง พ.ศ. 2521
15-19	0.74	0.65	0.59	0.70	0.64
20-24	1.84	1.45	1.39	1.51	1.59
25-29	3.10	2.91	2.64	2.71	2.84
30-34	4.42	4.30	3.99	4.06	3.91
35-39	5.68	5.44	5.20	5.12	5.15
40-44	6.52	7.07	6.12	6.26	7.35
45-49	6.70	7.08	6.48	6.87	7.67
15-49	4.30	4.23	3.74	3.98	4.58

ที่มาของข้อมูล ก.ค. สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลงของประชากร พ.ศ. 2517-18 ตารางที่ 5 หน้า 21

ข.ง Nibhon debavala, John Knodel, Fertility Transition in Thailand:
 A Comparative analysis of Survey Data Institute of Population Studies
 Chulalongkorn University, Polulation Survey Division National statical Office.
 Report No. 3 Table 1

เมื่อเปรียบเทียบกับผลการสำรวจการเปลี่ยนแปลงประชากร พ.ศ. 2517-18 พบว่าจำนวนบุตร
เกิดรอดโดยเฉลี่ยของโครงการวิจัย ฯ หมู่บ้านประมง มีค่าสูงกว่าเกือบจะทุกกลุ่มอายุ ยกเว้น
กลุ่มอายุ 30-44 และกลุ่มอายุ 35-39

จากการศึกษาเอกสาร เกี่ยวกับการ วิจัยความแตกต่างในเรื่องภาวะเจริญพันธุ์ของ
สตรีในประเทศต่าง ๆ พบว่า มีปัจจัยหลายด้านที่เกี่ยวข้องและมีความสำคัญต่อภาวะเจริญพันธุ์
ซึ่งแต่ละปัจจัยก็มีความสำคัญมากน้อยต่างกันไปตามสภาพทาง เศรษฐกิจสังคมของประเทศนั้น ๆ
ปัจจัยด้านประชากรก็เป็นปัจจัยที่สำคัญหนึ่งที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ การพิจารณาในบทนี้จะกล่าว
ถึงปัจจัยด้านประชากรกับจำนวนบุตร เกิดรอดของสตรีในหมู่บ้านประมง

1. อายุเมื่อแรกสมรสของสตรี อายุเมื่อแรกสมรสได้เป็นที่ยอมรับกันมานานแล้วว่า
เป็นปัจจัยที่สำคัญอันหนึ่งซึ่งมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ ทั้งนี้เนื่องจากช่วงของการมีบุตรของสตรีจะ
เริ่มตั้งแต่ 15 ปีถึง 49 ปี ซึ่งตามหลักวิชาชีววิทยาสตรีที่ทำการสมรสตั้งแต่อายุน้อย นอก
จากความสามารถมีบุตรจะสูงแล้วย่อมมีโอกาสที่จะอยู่ในระยะเวลาการสมรสนานกว่าและย่อมจะ
ให้กำเนิดบุตรได้มากกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างอายุแรกสมรสกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบทนั้น
จากการศึกษา ของสุวัทนา วิบูลย์เศรษฐ์ พบว่าสตรีอายุ 45 ปีขึ้นไปทำการสมรสเมื่ออายุน้อย
น้อยมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สมรสเมื่ออายุมากในกลุ่มอายุเดียวกัน เช่น สตรีอายุ
45 ปี ขึ้นไปที่สมรสเมื่ออายุ 15-17 ปี จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยเท่ากับ 7.6 คน แต่
สำหรับสตรีในกลุ่มนี้ที่สมรสอายุ 30 ปีขึ้นไปจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยลดลงมาเหลือ 4.1 คนเท่านั้น¹
จากการศึกษาวิจัยโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ

¹สุวัทนา วิบูลย์เศรษฐ์ "การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในชนบท" (วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ 2513 หน้า 26)

และประชากรของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาฯ พบว่า "ในบรรดาสตรีที่ทำการสมรสแล้วทุกหมวดอายุมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ระหว่างจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยกับอายุเมื่อทำการสมรสครั้งแรก¹ เช่นสตรีในวัยเจริญพันธุ์อายุ 30-44 ปี ในชนบท และในเมืองถ้าทำการสมรสก่อนอายุ 18 ปี จะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยประมาณ 6.54 คน และ 5.64 คน แต่เมื่อสตรีเหล่านี้ทำการสมรสเมื่ออายุ 25-29 ปี จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยจะเป็นเพียง 1.45 คน และ 1.83 คนตามลำดับ² การศึกษาของ แกวิน โจนส์ ถึงแบบแผนภาวะเจริญพันธุ์ของประเทศอินโดนีเซียระหว่าง ค.ศ. 1965-70 พบว่าอายุแรกสมรสของประเทศอินโดนีเซียต่ำ และมีภาวะเจริญพันธุ์สูง ในขณะที่ประเทศอื่นหลายประเทศพบว่สตรีมีอายุแรกสมรสสูงซึ่งมีผลทำให้มีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำโดยทั่วไปแล้วในประเทศอื่นสตรีจะให้กำเนิดบุตรในช่วงอายุ 20-29 แต่ในกรณีของประเทศอินโดนีเซียแล้วไม่เป็นดังนี้ กลับพบว่าอัตราภาวะเจริญพันธุ์จะค่อนข้างสูงในสตรีอายุ 15-19 และ 35-39 โดยพอจะสรุปได้ว่าภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงของอินโดนีเซีย เนื่องจากสตรีเริ่มมีบุตรเร็วอันมีผลมาจากการที่มีอายุแรกสมรสต่ำ และจบสิ้นการมีบุตรช้าอีกด้วย³ คิลด์ส เฟอรานานโค ได้ศึกษาในประเทศศรีลังกาพบว่าอายุแรกสมรสโดยเฉลี่ยระหว่างปี ค.ศ. 1953-63 ได้เพิ่มจาก 20.9 ปี เป็น 23.1 ปี ตามลำดับ ซึ่งมีผลทำให้อัตราเกิดลดลงร้อยละ 3.2⁴

¹John Knodel, Visid Prachuabmoh "The Fertility of Thai Women" (Research Report No. 10, Bangkok: Institute of Population, Chulalongorn University, 1973) p. 23.

²Ibid., p. 24. Table 7.

³Gavin W. Jones, "Fertility and Trends in Indonesia" Population Studies, Vol, 31 No.1 (March 1977), p. 33.

⁴Dallas F.S. Fernando, "Recent Fertility Decline in Cylon" Population Studies, Vol. 26, No.3 November 1972. (London: The Population Investigation Committee, London School of Economic, 1972) p. 448-449.

สำหรับการศึกษารังนี้พบว่าผลที่ได้ให้ผลทำนองเดียวกันการวิจัยอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วจากตารางที่ 17 เมื่อพิจารณาทุกกลุ่มอายุพบว่า จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของสตรีในทุกกลุ่มอายุลดลงเมื่ออายุแรกสมรสของสตรีเหล่านั้นสูงขึ้น ตัวอย่างเช่น สตรีที่สมรสอายุต่ำกว่า 18 ปี จะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.80 คน ในขณะที่สตรีที่สมรสอายุ 18 - 20 , 21 - 24 ปี และอายุ 25 ปีขึ้นไป มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.52 คน, 4.40 คน และ 4.22 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าแบบแผนของระยอง เพชรบุรี คี๊กว่าของพังงา ในกรณีจังหวัดพังงาพบว่าแบบแผนไม่ค่อยแน่นอน

เมื่อควบคุมโดยอายุสตรีปัจจุบันโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุคือ 15 - 29 , 30 - 44 และ 45 ปีขึ้นไปนั้น พบว่าก็ใกล้เคียงกันทั้งนี้โดยที่แบบแผนค่อนข้างจะชัดเจนใน 2 กลุ่มแรก และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มอายุหลังคือสตรีอายุ 45 ปีขึ้นไป พบว่ามีความแปรผันอยู่บ้าง แต่ก็มีแนวโน้มเป็นไปในลักษณะเช่นเดียวกัน ทั้งนี้โดยที่สตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 18 ปี , 18 - 20 ปี หรือ 21 - 24 ปี มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยจำนวนใกล้เคียงกันกล่าวคือ 6.8 , 6.9 และ 7 คน ตามลำดับ แต่สำหรับสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปี และมากกว่า จะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยลดลงเหลือ 5.5 คน การที่แบบแผนของสตรีในกลุ่มนี้แปรผันไปบ้างอาจจะจะเป็นผลจากสตรีในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มสูงอายุการตอบในเรื่องอายุแรกสมรสและจำนวนบุตรอาจจะคลาดเคลื่อนซึ่งมีผลทำให้ค่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยดังกล่าวสำหรับอายุแรกสมรสต่ำกว่า 18 ปี , 18 - 20 ปี และ 21 - 24 ปีมีค่าใกล้เคียงกัน แต่สำหรับสตรีที่สมรสเมื่ออายุ 25 ปี และมากกว่ามีค่าน้อยลง ซึ่งผลของความแปรผันดังกล่าวเป็นผลมาจากตัวเลขของสตรีในจังหวัดพังงาซึ่งมีค่าจำนวนบุตรเฉลี่ยของสตรีที่สมรสในแต่ละอายุแรกสมรสมีค่าไม่แน่นอน เมื่อพิจารณาตามหมวดอายุเป็นรายจังหวัดพบว่ากลุ่มอายุ 30 - 44 แล อายุ 45 และมากกว่า แบบแผนของสตรีใน 2 กลุ่มนี้ค่อนข้างจะชัดเจนสำหรับจังหวัดระยอง และเพชรบุรี ในขณะที่กลุ่มอายุ 15 - 29 แบบแผนของสตรีในจังหวัดเพชรบุรีและพังงาไม่มีแบบแผนแน่นอน อาจเป็นเพราะกลุ่มอายุน้อย สตรีเพิ่งทำการสมรส ซึ่งมีผลทำให้ค่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยมีค่าไม่แน่นอน ข้อที่น่าสังเกตคือจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของสตรีในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า จังหวัดระยองและเพชรบุรีมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูง ในขณะที่จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของจังหวัดพังงามีค่าต่ำ

ตารางที่ 17 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำนวนตามอายุแรกสมรส, อายุของสตรีและจังหวัด

อายุปัจจุบัน และอายุแรกสมรส	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
<u>15-29</u>				
ต่ำกว่า 18	2.31(64)	2.04(22)	2.21(14)	2.57(28)
18-20	1.98(43)	2.05(20)	2.25(8)	1.73(15)
21-24	1.91(33)	1.50(12)	2.33(12)	1.89(9)
25 และมากกว่า	1.33(6)	—*(1)	—*(3)	—*(2)
<u>30-44</u>				
ต่ำกว่า 18	5.89(81)	5.50(26)	6.65(17)	5.82(38)
18-20	4.91(81)	4.13(31)	5.74(39)	4.18(11)
21-24	4.46(56)	3.85(20)	4.71(21)	4.93(15)
25 และมากกว่า	4.06(36)	4.27(11)	4.13(16)	3.67(9)
<u>45 และมากกว่า</u>				
ต่ำกว่า 18	6.78(36)	8.20(10)	8.80(5)	5.62(21)
18-20	6.94(32)	8.20(15)	7.11(9)	4.37(8)
21-24	7.00(30)	6.00(11)	6.70(10)	8.56(9)
25 และมากกว่า	5.50(18)	4.60(5)	5.27(11)	—*(2)
<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>				
ต่ำกว่า 18	4.80(181)	4.66(58)	5.22(36)	4.72(87)
18-20	4.52(156)	4.42(66)	5.46(56)	3.15(34)
21-24	4.40(119)	3.74(43)	4.51(43)	5.09(33)
25 และมากกว่า	4.22(60)	4.23(17)	4.20(30)	4.23(13)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

2. ระยะเวลาของการสมรส ระยะเวลาของการสมรสมีส่วนเกี่ยวพันอย่างใกล้ชิดกับภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือ สตรีที่มีระยะเวลาของการสมรสยาวนานกว่า โอกาสของภาวะเจริญพันธุ์จะสูงกว่าสตรีที่มีระยะเวลาของการสมรสสั้น จากการศึกษาของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ของสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาฯ ในปี 2512 (เขตชนบท) พบว่าสตรีซึ่งมีระยะเวลาของการสมรสระหว่าง 5 - 9 ปี จะมีจำนวนบุตรเกิดรอด 2.72 คน แต่ถาระยะเวลาของการสมรส 15 - 19 ปี จำนวนบุตรเกิดรอดจะเท่ากับ 5.70 คน¹ การวิจัยที่อำเภอโพธารามพบว่า สตรีอายุระหว่าง 40 ปี ถึง 44 ปี และได้สมรสมาแล้ว 30 ปี จะมีบุตรเกิดรอด 7.8 คน² การสำรวจที่ประเทศมาเลเซียพบว่า สตรีที่สมรสแล้วในหมวดอายุ 25 ปี ถึง 34 ปีซึ่งมีระยะเวลาของการสมรสระหว่าง 5 - 9 ปีจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.3 คน แต่ถาระยะเวลาของการสมรสยาวนานตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวนบุตรเกิดรอดจะเท่ากับ 5.3 คน³

ผลการศึกษาในหมู่บ้านประมงครั้งนี้พบว่าให้ผลคล้ายกับการศึกษาดังที่ได้กล่าวมาแล้ว กล่าวคือ เมื่อดูจากทลกลุ่มอายุของสตรีในตารางที่ 18 พบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนเพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลาสมรสยาวขึ้น ตัวอย่างเช่น สตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 4 ปี

¹Knodel, and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Women", P.20

²Amos H. Hawley, and Visid Prachuabmoh, "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand, "Family Planning and Population Programs, (Chicago: The University of Chicago Press, 1966), p. 528

³Malaysia, National Family Planning Board, "Report on West Malaysian Family Survey 1966-1967, (Kuala Lumpur: 1968), p. 230

ตารางที่ 18 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามระยะเวลาของการสมรส, อายุของสตรีและจังหวัด

อายุปัจจุบันและระยะเวลาของการสมรส	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
<u>15-29</u>				
0-4	1.30(69)	1.00(24)	1.63(19)	1.35(26)
5-9	2.58(62)	2.44(25)	2.59(17)	2.75(20)
10-14	3.78(14)	3.50(6)	—*(1)	4.00(7)
<u>30-44</u>				
0-4	1.80(5)	—	—*(3)	—*(2)
5-9	3.17(24)	—*(4)	2.50(12)	4.38(8)
10-14	3.99(69)	3.51(35)	4.75(20)	4.07(14)
15-19	5.08(79)	4.43(23)	5.47(32)	5.17(24)
20-24	6.49(65)	6.00(17)	6.96(25)	6.35(23)
25-29	7.55(11)	7.43(7)	—*(2)	—*(2)
<u>45 และมากกว่า</u>				
5-9	—*(1)	—	—*(1)	—
10-14	—	—	—	—
15-19	—*(4)	—	—*(3)	—*(1)
20-24	5.06(17)	3.67(6)	4.75(8)	—*(3)
25-29	7.26(35)	7.43(14)	7.91(11)	6.30(10)
30 และมากกว่า	7.00(59)	8.43(21)	7.08(12)	5.81(26)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

ตารางที่ 18 (ต่อ)

<u>ทุกกลุ่มอายุ</u>	<u>รวม</u>	<u>ระยอง</u>	<u>เพชรบุรี</u>	<u>พังงา</u>
0-4	1.34(74)	1.00(24)	1.68(22)	1.36(28)
5-9	2.82(87)	2.48(29)	2.77(30)	3.21(28)
10-14	3.95(83)	3.51(41)	4.71(21)	4.05(21)
15-19	5.10(83)	4.43(23)	5.40(35)	5.28(25)
20-24	6.20(82)	5.39(23)	6.42(33)	6.62(26)
25-29	7.33(46)	7.43(21)	8.38(13)	6.00(12)
30 และมากกว่า	7.00(59)	6.43(21)	7.08(12)	5.81(26)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

และต่ำกว่า, สตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 5 - 9 ปี มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 1.34 คน และ 2.82 คน ตามลำดับ ในขณะที่สตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 10 - 14 ปี , 15 - 19 ปี 20 - 24 ปี และ 25 - 29 ปีมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.95 , 5.10 คน 6.20 คน และ 7.33 คนตามลำดับ อย่างไรก็ตามสตรีที่มีระยะเวลาสมรส 30 ปี และมากกว่าพบว่าแบบแผนของความสัมพันธ์ไม่ชัดเจนคือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 7.00 คน ซึ่งน้อยกว่าสตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 25 - 29 ปี อาจจะเป็นผลที่เนื่องจากสตรีดังกล่าวมีอายุมาก ดังนั้นความจำในเรื่องจำนวนบุตรอาจจะผิดพลาดคืออาจจะน้อยกว่าที่เป็นจริงจึงมีผลทำให้แบบแผนดังกล่าวไม่ชัดเจน

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัด พบว่ามีแบบแผนคล้ายกันและมีข้อสังเกตวาระของมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดพังงาในช่วงระยะเวลาการสมรสเท่ากันทุกช่วง ตั้งแต่ระยะเวลาการสมรส 0 - 4 ปี จนถึง 20 - 24 ปี หลังจากนั้นจึงแปรผันไปบ้าง

การพิจารณาความสัมพันธ์ดังกล่าวโดยควบคุมด้วยอายุปัจจุบันของสตรีพบว่ามีแบบแผนของความสัมพันธ์เช่นเดียวกันกับที่ได้อธิบายมาแล้ว กล่าวคือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเมื่อระยะเวลาการสมรสยาวขึ้น อนึ่งพบว่าแบบแผนดังกล่าวมีการแปรผันไปบ้างสำหรับสตรีในหมวดอายุ 45 ปีขึ้นไป ความแปรผันดังกล่าวเนื่องจากสตรีในกลุ่มอายุดังกล่าวมีอายุมาก ดังนั้นการให้คำตอบในเรื่องจำนวนบุตรอาจจะมีผลผิดพลาดไปบ้าง เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลในทำนองเดียวกันกับการพิจารณาทุกจังหวัด อย่างไรก็ตามสตรีในกลุ่มอายุ 15 - 29 ปี และ 30 - 44 ปี พบวาระของมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา ในช่วงการสมรสเท่ากัน ในขณะที่สตรีสูงอายุก่อน 45 ปีและมากกว่า กลับพบว่าพังงามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าเพื่อน

3. การตายของทารก H. Frederiksen กล่าวว่า "การลดอัตราตายเป็นสาเหตุให้การเจริญพันธุ์ลดลง เพราะเมื่อการตายลดลงจะมีสิ่งขัดขวางการเจริญพันธุ์เพื่อเป็นการรักษาขนาดครอบครัวที่ต้องการ คือมารดาคาดหวังว่าจำนวนครั้งหนึ่งของบุตรเกิดรอดอาจจะตายระหว่างวัยทารกหรือเด็ก ดังนั้น มารดาจะต้องมีบุตรให้มากกว่าจำนวนที่คาดว่าจะอยู่รอดได้"

ค. ผลทางสรีร (Physiological effect) การตายของทารกจะมีผลทำให้ช่วงเวลาการให้นมบุตรสั้นลงซึ่งมีผลทำให้การมีประจำเดือนเร็วขึ้น และโอกาสที่จะตั้งครรภ์ก็มีมากขึ้น¹ การศึกษาของ โนเคล และวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว พบว่า การตายของทารกมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์โดยพบว่าภาวะเจริญพันธุ์จะสูงในหมู่สตรีที่มีการตายของทารกสูง นอกจากนี้การศึกษายังสรุปได้ว่า นอกจากการตายของทารกมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์แล้ว ยังพบว่าภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงมีผลทำให้การตายของทารกสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะเด็กในครอบครัวขนาดใหญ่จะได้รับการดูแลน้อยกว่าในครอบครัวขนาดเล็ก เป็นผลทำให้ภาวะการตายสำหรับเด็กในครอบครัวใหญ่สูงกว่าเด็กในครอบครัวเล็ก²

จากการศึกษาครั้งนี้พบว่า การตายของทารกมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์เหมือนกับการศึกษาที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จากตารางที่ 19 เมื่อพิจารณาทุกกลุ่มอายุพบว่า การตายของทารกยิ่งสูงจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจะสูงตามไปด้วย ตัวอย่างเช่น สตรีที่มีทารกตาย 3 - 4 คน , 1 - 2 คน จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 9.40 คน และ 6.64 คนตามลำดับ แต่สตรีที่ทารกไม่มีการเสียชีวิตเลยมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.88 คน เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ไต่ผลเช่นเดียวกัน

เมื่อควบคุมโดยอายุสตรีปัจจุบันโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุคือ 15 - 29 , 30 - 44 และ 45 ปีขึ้นไปนั้น พบว่าไต่ผลเช่นเดียวกันคือ การตายของทารกยิ่งสูงจำนวนบุตรเกิดรอดโดย

¹Preston, S.H., "Introduction to CIGRED Seminar of Infant Mortality in Relation to level of Fertility" (Paper Presented at The Seminar on Infant Mortality in Relation to the level of Fertility organised by CIGRED, Bangkok, 1975), p. 1 - 31.

²Knodel, and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Women", p. 35 - 38.

เฉลี่ยจะสูงตามไปด้วย และเมื่อพิจารณาตามหมวดอายุเป็นรายจังหวัดก็ได้ผลที่น่าสนใจ
 หนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในหมวดอายุ 15 - 29 และ 30 -
 44 เป็นรายจังหวัดพบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดที่
 เหลือในทุกระดับของการตายของทารก การที่จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองต่ำ
 กว่าจังหวัดอื่นอาจเป็นเพราะจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่พัฒนามากกว่า 2 จังหวัดที่เหลือคือเป็นจ้ง-
 หวัดที่มีการทำการประมงที่ทันสมัยกว่า การพิจารณาเปรียบเทียบเป็นรายจังหวัดในกลุ่มอายุ 45
 และมากกว่าไม่ได้ผลเหมือนในหมวดอายุ 15 - 29 , 30 - 44 อาจจะเป็นเพราะการพิจารณา
 ในหมวดอายุนี้ได้ค่าไม่แน่นอนทั้งนี้เพราะอยู่ในหมวดที่สตรีสูงอายุซึ่งจะเป็นผลในการตอบคำถามที่
 อาจมีค่าผิดพลาดได้ จึงเป็นเหตุให้การพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ในหมวดอายุ
 นี้ไม่แน่นอนมีความแปรผันมาก

ตารางที่ 19 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคนจำแนกตามจำนวนการตายของทารก
อายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
และการตายของทารก				
15-29				
ไม่มีทารกเสียชีวิต	1.90(133)	1.87(53)	1.94(32)	1.92(48)
1-2	3.53(15)	* (4)	3.40(5)	4.50(6)
3-4	-	-	-	-
30-44				
ไม่มีทารกเสียชีวิต	4.41(189)	4.01(68)	4.54(61)	4.73(60)
1-2	6.20(70)	5.75(20)	4.46(35)	6.20(15)
3-4	-* (3)	- (1)	-* (2)	-
45 และมากกว่า				
ไม่มีทารกเสียชีวิต	5.78(85)	6.48(33)	5.57(23)	5.14(29)
1-2	8.23(35)	9.44(9)	8.15(13)	7.46(13)
3-4	10.00(7)	-* (2)	- (2)	* (1)
ทุกกลุ่มอายุ				
ไม่มีทารกเสียชีวิต	3.88(407)	3.81(154)	4.03(116)	3.83(137)
1-2	6.46(120)	6.33(33)	6.58(53)	6.38(34)
3-4	9.40(10)	-* (3)	8.50(6)	-* (1)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

ปัจจัยด้านสังคมที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ปัจจัยทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ โดยส่วนใหญ่แล้วเราจะพบว่ามีความแตกต่างในด้านการเจริญพันธุ์ของคนต่างกลุ่มกัน กลุ่มคนที่ต่างกันนี้อาจเป็นเพราะมีความแตกต่างในระดับการศึกษา, แบบของครอบครัว, ศาสนา เป็นต้น บุคคลที่มีระดับการศึกษาและฐานะทางสังคมยิ่งสูงจำนวนบุตรมักจะน้อยลง กรณีดังกล่าวอาจจะเป็นเพราะว่าบุคคลที่มีการศึกษาและฐานะทางสังคมที่ดีกว่านั้นย่อมมีโอกาสมากกว่าไม่ว่าจะในด้านการรับรู้สิ่งใหม่ ๆ ตลอดจนการนำเอาความรู้นั้น ๆ มาปฏิบัติ เช่น การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว หรือแม้แต่การเห็นคุณค่าของการมีครอบครัวขนาดเล็ก เป็นต้น ในบทนี้จึงสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยทางสังคมว่ามีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์อย่างไรบ้าง

1. การศึกษา จากตารางที่ 20 พบว่าร้อยละ 84.9 ของสามีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้สมรสกับสตรีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และร้อยละ 12.2 , ร้อยละ 2.9 ได้สมรสกับสตรีที่ไม่รู้หนังสือ และสตรีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือสูงกว่าตามลำดับ และจากการวิจัยส่วนมากที่ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับระดับการศึกษาของสามีและภรรยาพบว่า ยิ่งระดับการศึกษาของคุณสมรสสูงขึ้นภาวะเจริญพันธุ์จะลดต่ำลง ในการศึกษาครั้งนี้จะแยกพิจารณาออกเป็น 2 ส่วนคือ การศึกษาของสามีและการศึกษาของภรรยา ว่ามีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์อย่างไร

ก. การศึกษาของสามี จากผลการวิจัยในประเทศต่าง ๆ แสดงให้เห็นว่ามีความเกี่ยวข้องระหว่างการศึกษาของสามีและภาวะเจริญพันธุ์ อาทิเช่น ผลการศึกษาในเขตชนบทของประเทศโมร็อกโก ปี ค.ศ. 1971 พบว่าสตรีซึ่งสามีไม่มีการศึกษามีบุตรโดยเฉลี่ย 5.8 คน ส่วนสามีที่มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาที่มีบุตรเฉลี่ย 5.8 คนเช่นกัน แต่พวกที่มีการศึกษาชั้นมัธยมหรือสูงกว่ามี

บุตร 5.2 คน¹ ส่วนการศึกษาเรื่องนี้ที่ไต้หวันพบว่า สามีของสตรีมีอายุ 35 - 39 ปี ซึ่งจบชั้นประถมศึกษาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.6 คน และผู้ที่จบชั้นมัธยมศึกษาจำนวนบุตรเกิดรอด 4.8 คน² การศึกษาถึงภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย เมื่อศึกษาถึงระดับการศึกษาของสามี พบว่ามีความสัมพันธ์ในทางกลับกันอย่างเห็นได้ชัดคือ สตรีที่สามีไม่ได้เรียนหนังสือมีบุตรมากกว่า กรณีที่สามีที่จบประถมศึกษาปีที่ 5 หรือสูงกว่า³ การศึกษาของ โนเคล และวิศิษฐ์ จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ฯ พ.ศ. 2512 เมื่อพิจารณาสตรีในทุกกลุ่มอายุพบว่า มีความสัมพันธ์ในลักษณะตรงข้ามระหว่างจำนวนบุตรเกิดรอดกับการศึกษาของสตรี กล่าวคือ ผู้ที่ไม่รู้หนังสือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.96 คน ในขณะที่ผู้ที่เรียนหนังสือเป็นเวลา 4 - 6 ปี , และ 7 ปี และมากกว่ามีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.95 และ 4.90 คนตามลำดับ⁴ การศึกษาจากโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 (SOFT) ก็ให้ผลในทำนองเดียวกันว่าภาวะเจริญพันธุ์สูงสำหรับสามีที่ไม่มีการศึกษา และในทางตรงข้าม ภาวะเจริญพันธุ์จะต่ำสำหรับสามีที่มีการศึกษาสูง และสำหรับสามีที่มีระยะเวลาการศึกษาเป็นจำนวน 11 ปี

¹ Serim TIMUR, "Demographic Correlation of woman's education: Fertility, age at marriage and the family," International Population Conference, Mexico, 1977, Vol. III p. 470.

² Ronald Freedman, and John Y. Takeshita, Family Planning in Taiwan, (Princeton: Princeton University Press, 1969), P. 70.

³ คณะสังคมศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ และศูนย์ศึกษาชุมชนและครอบครัว มหาวิทยาลัยชิคาโก ภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2519 - 2520 , หน้า 99

⁴ Knodel, and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Women", p. 530.

หรือมากกว่าจะภาวะเจริญพันธุ์ต่ำสุด¹

การศึกษาในหมู่บ้านประมงครั้งนี้ (ตารางที่ 21) เมื่อพิจารณาทุกหมวดอายุไม่ว่าจะเป็นการพิจารณา รวมทุกจังหวัดหรือแยกเป็นรายจังหวัดพบว่าสตรีที่สามีไม่มีการศึกษาจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.40 คน ในขณะที่สตรีที่สามีมีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า, สตรีที่สามีมีระดับการศึกษา ป. 5 และสูงกว่ามีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.64 คน และ 2.92 คน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับจำนวนบุตร เกิดรอดโดยควบคุมด้วยอายุของสตรีโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุดังกล่าว พบว่าโดยสิ้นในลักษณะเดียวกันคือสตรีที่สามีมีการศึกษาสูงขึ้นจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดลดลง ทั้งนี้โดยที่แบบแผนค่อนข้างจะชัดเจนใน 2 กลุ่มอายุแรกคือ กลุ่มอายุ 15-29 และกลุ่มอายุ 30-44 สำหรับกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าพบว่าแบบแผนที่ได้ไม่ชัดเจนนักอาจจะเป็นผลเนื่องมาจากในกลุ่มอายุนี้นับจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่สามีจบ ป. 4 มีจำนวนสูงมาก ในขณะที่ข้อมูลของสตรีที่สามีไม่รู้อะไรมีจำนวนน้อย ซึ่ง เป็นผลทำให้แบบแผนในกลุ่มอายุดังกล่าวไม่ชัดเจนนัก อนึ่ง เมื่อเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีทั้ง 3 จังหวัดที่ระดับการศึกษาเหมือนกันพบว่าในกลุ่มอายุ 15-29 และ 30-44 นั้นภาวะเจริญพันธุ์ของจังหวัดระยองต่ำกว่าจังหวัดอื่น เช่น เมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ 30-44 พบว่าสตรีที่สามีมีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ของจังหวัดระยองมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.41 ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงามีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.36 คน และ 5.05 คนตามลำดับ ผลที่ได้ดังกล่าวอาจจะพิจารณาได้ความนอกจากการศึกษาจะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์แล้วการพิจารณาเป็นรายจังหวัดยังชี้ให้เห็นว่าจังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าจังหวัดอื่นในระดับการ

¹ Institute of Population Chulalongkorn University and Popu-

ศึกษาเดียวกันทั้งนี้เพราะจังหวัดระยองมีการทำประมงที่พัฒนามากว่า 2 จังหวัดที่เหลือ อนึ่งแบบ
แผนที่ได้จะชัดเจนใน 2 กลุ่มอายุแรกคือกลุ่มอายุ 15-29, 30-44 แต่ในกลุ่มอายุ 45 และมาก
กว่าผลที่ได้กลับตรงกันข้าม การศึกษาในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าไม่ว่าจะดูจากปัจจัยต่าง ๆ
ที่จะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ แบบแผนที่ได้ไม่ค่อยชัดเจนและมีความแปรผันมากอาจเป็นผลจากสตรี
ในกลุ่มอายุดังกล่าวเป็นกลุ่มสตรีสูงอายุ และการตอบในเรื่องต่าง ๆ อาจจะถูกคลาดเคลื่อนไปบ้าง

ตารางที่ 20 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามการศึกษาของภรรยาและสามี

การศึกษาของสามี การศึกษาของภรรยา	ไม่รู้นั่งสื่อ	จบป. 4	ป.5 หรือมากกว่า
ไม่รู้นั่งสื่อ	46.5 (20)	12.2 (55)	0.0 (0)
จบ ป. 4	53.5 (23)	84.9 (383)	63.4 (26)
ป. 5 หรือมากกว่า	0.0 (0)	2.9 (13)	36.6 (15)
รวม	100 % (43)	100% (451)	100% (41)

ตารางที่ 21 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการศึกษาของสามี
อายุของสตรีและจังหวัด * 1

อายุของสตรี, การศึกษาของสามี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
ไม่รู้น้ำส้ม	-*(4)	-(1)	-	-(3)
ป. 4 และต่ำกว่า	2.18(123)	2.11(46)	2.15(33)	2.27(44)
ป. 5 และสูงกว่า	1.22(18)	.89(9)	-(3)	1.33(6)
ไม่รู้ไม่ตอบ	*(2)	*(1)	*(1)	*(1)
30-44				
ไม่รู้น้ำส้ม	5.81(16)	*(1)	-	5.47(15)
ป. 4 และต่ำกว่า	4.96(230)	4.41(79)	5.36(95)	5.05(56)
ป. 5 และสูงกว่า	4.17(12)	3.88(8)	*(1)	*(3)
ไม่รู้ไม่ตอบ	*(4)	*(1)	*(2)	*(1)
45 และมากกว่า				
ไม่รู้น้ำส้ม	5.60(20)	-	*(4)	5.38(16)
ป. 4 และต่ำกว่า	7.10(94)	7.64(39)	6.90(30)	6.48(25)
ป. 5 และสูงกว่า	4.88(8)	4.83(6)	*(2)	-
ไม่รู้ไม่ตอบ	6.60(5)	-	*(4)	*(1)
ทุกกลุ่มอายุ				
ไม่รู้น้ำส้ม	5.40(40)	*(2)	*(4)	5.21(34)
ป. 4 และต่ำกว่า	4.64(447)	4.53(164)	4.98(158)	4.36(125)
ป. 5 และสูงกว่า	2.92(38)	2.96(23)	3.83(6)	2.22(9)
ไม่รู้ไม่ตอบ	3.92(12)	*(2)	4.43(7)	*(3)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

* 1 ข้อมูลไม่รวมประเภทที่จำแนกไม่ได้ 2 ราย

ข. การศึกษาของภรรยา ผลการวิจัยส่วนมากที่หาความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับภาวะเจริญพันธุ์มักจะเป็นรูปที่ว่า สตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้นจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำลง ตัวอย่างเช่นประเทศศรีลังกา ข้อมูลในปี ค.ศ. 1971 (จากการสำมะโนประชากร) พบว่าจำนวนบุตรเกิดรอดของสตรีที่เคยสมรส อายุ 45-49 ที่ไม่มีการศึกษาหรือมีการศึกษาในชั้นประถมศึกษาจะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 6 คน และลดเหลือ 5 คนสำหรับผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและเหลือเพียง 4 คน สำหรับผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และเฉลี่ยประมาณ 3 คนสำหรับผู้มีการศึกษาสูงกว่าระดับมัธยมศึกษา¹ ในประเทศ อาร์เจนตินา ข้อมูลปี ค.ศ. 1970 แสดงจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของมารดา 50-54 ปี เท่ากับ 5.2 คน สำหรับผู้ไม่มีการศึกษาและลดลงเหลือ 2.8 คน เมื่อสตรีมีการศึกษาระดับประถมศึกษา และจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยเท่ากับ 1.9 และ 1.8 คน สำหรับสตรีที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาและระดับมหาวิทยาลัยตามลำดับ² ผลการวิจัยในประเทศไทยก็ยืนยันว่า ปัจจัยการศึกษามีผลอย่างสำคัญต่อภาวะเจริญพันธุ์ โกลด์สไตน์ (Goldstein) วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่าง 1 เปอร์เซ็นต์จากข้อมูลสำมะโนครัวปี 2503 และพบว่าสตรีผู้ไม่รู้หนังสือมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีผู้รู้หนังสือและโดยทั่วไปแล้วมีความสัมพันธ์เป็นส่วนกลับระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับจำนวนปีที่ศึกษา กล่าวคือเมื่อจำนวนปีที่ศึกษาสูงขึ้นภาวะเจริญพันธุ์จะลดลง³ โนเคลและวิกีษฐ์ พบผลที่คล้ายคลึงกันนี้เมื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว โดยพบว่า สตรีในชนบทที่มีการศึกษา 5 ปี ขึ้นไปมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาเลยเกือบครึ่ง⁴ ในการวิจัยที่อำเภอโพธาราม

¹TIMUR, "Demographic Correlation of Woman's Education", p. 470.

²Ibid., p. 474-475.

³Sidney Goldstein, "The Influence of Labor Force Participations and Education of Fertility in Thailand", Population Studies 26 (1972 b) p. 419-436.

⁴Knodel, and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Women", p. 55.

ก็ใกล้เคียงกัน กล่าวคือสตรีในหมวดอายุ 40 ปีถึง 44 ถ้าไม่เคยได้รับการศึกษาเลยจะมีจำนวนบุตรเกิดรอด 6.8 คน และ 4.9 คน สำหรับผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษา¹

ฮัล และ ฮัล ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการศึกษา กับสัดส่วนการรอดชีพของเด็กโดยใช้ข้อมูลของประเทศอินโดนีเซีย พบว่า จำนวนเด็กที่มีชีวิตรอดจะมีสูงตามส่วนของการคาที่ที่ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ ตัวอย่างเช่น ในกลุ่มอายุ 25-29 ปี พบว่าสตรีไม่ได้รับการศึกษา, สตรีที่จบการศึกษาชั้นประถมและสตรีที่จบชั้นมัธยมจะมีสัดส่วนของการรอดชีพของเด็ก (Survivorship ratio) 77.84 และ 92 ตามลำดับ²

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จากตารางที่ 22 พบว่าสตรีที่มีการศึกษาสูงจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาต่ำไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาจากทุกจังหวัด หรือ พิจารณารวมแยกเป็นรายจังหวัด เช่น สตรีที่ไม่รู้หนังสือเมื่อพิจารณาจากทุกจังหวัด พบว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.89 คน ในขณะที่สตรีที่จบประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า, สตรีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และสูงกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.47 คน และ 2.08 คน ตามลำดับเมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 15-29 ปี ของทุกจังหวัด พบว่าสตรีที่ไม่รู้หนังสือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.00 คน ในขณะที่สตรีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.10 คน จะเห็นว่าค่าที่ได้ต่างกันไม่มาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากสตรีในกลุ่มอายุน้อยยังมีความต้องการบุตรเพิ่มขึ้นอีก แต่เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 30-44 ปี พบว่าสตรีที่ไม่รู้หนังสือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 6.00 คน ในขณะที่สตรีที่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.80 คน

¹Hawley, and Prachuabmoh, "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand," p. 350.

²Terence H. Hull and Valerie J. Hull, "The Relation of Economic Class and Fertility" An Analysis of some Indonesia Data. Population Studies, Vol. 31 No.1 (March 1977) p. 43-57.

จะเห็นได้ว่าในกลุ่มอายุที่กลุ่มอายุที่สูงขึ้นสตรีที่มีการศึกษาสูงกว่าจะมีจำนวนบุตร เกิดรอกันลดลง สำหรับสตรีในกลุ่มอายุ 45 ปี และสูงกว่ามีค่าไม่ต่างกันมากนักอาจจะเป็นผลจากสตรีในกลุ่มอายุดังกล่าวยังไม่รู้จักการคุมกำเนิด และโกลหมควัยเจริญพันธุ์ ดังนั้นการศึกษาที่สูงขึ้นจึงยังไม่ส่งผลต่อการกำหนดจำนวนบุตร

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัดและควบคุมควัยอายุของสตรี พบว่าแบบแผนที่ได้จะเห็นเด่นชัดทั้งในจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรี ส่วนจังหวัดพังงา แบบแผนที่ได้จะเห็นชัดในกลุ่มอายุ 15-29 และกลุ่มอายุ 30-44 ยกเว้นในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า และเมื่อพิจารณาแต่ละระดับการศึกษาลึกลับคล้ายกันกับการศึกษาของสามี กล่าวคือ สตรีที่มีระดับการศึกษา ป. 4 สตรีในหมวดอายุ 15-29 และ 30-44 จังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า 2 จังหวัดในหมวดอายุเดียวกันในขณะที่กลุ่มอายุ 45 และมากกว่าระยองกลับมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าถึงแม้ว่าจะสูงกว่าไม่มากนัก

ตารางที่ 22 จำนวนบุตรที่เกิดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการศึกษาของภรรยา
อายุของสตรี และจังหวัด

อายุของสตรี, การศึกษาของ ภรรยา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
ไม่รู้นับถือ	3.00(9)	— (3)	* (3)	3.50(6)
ป. 4 และต่ำกว่า	2.10(119)	1.96(50)	2.26(31)	2.16(38)
ป. 5 และสูงกว่า	1.17(18)	.67(6)	* (2)	1.60(10)
ไม่รู้นับถือ	—*(2)	—*(1)	—*(1)	— (3)
30-44				
ไม่รู้นับถือ	6.00(33)	5.20(5)	5.58(12)	6.56(16)
ป. 4 และต่ำกว่า	4.80(223)	4.46(81)	5.24(86)	4.63(56)
ป. 5 และสูงกว่า	—*(4)	—*(3)	— (3)	—*(1)
ไม่รู้นับถือ	—*(2)	— (3)	— (3)	—*(2)
45 และมากกว่า				
ไม่รู้นับถือ	6.61(31)	9.40(5)	6.83(6)	5.85(20)
ป. 4 และต่ำกว่า	6.74(92)	6.91(35)	6.78(33)	6.42(24)
ป. 5 และสูงกว่า	—*(3)	—*(3)	— (3)	— (3)
ไม่รู้นับถือ	—*(3)	—*(2)	—*(1)	— (3)
ทุกกลุ่มอายุ				
ไม่รู้นับถือ	5.89(73)	7.30(10)	5.43(21)	5.79(42)
ป. 4 และต่ำกว่า	4.47(434)	4.22(166)	4.97(150)	4.19(118)
ป. 5 และสูงกว่า	2.08(25)	2.50(12)	* (2)	1.91(11)
ไม่รู้นับถือ	6.14(7)	—*(3)	—*(2)	—*(2)

2. แบบของครอบครัว ครอบครัวขยาย และครอบครัวเดี่ยวต่างก็มีส่วนต่อการเจริญพันธุ์โดยทั่วไปแล้วครอบครัวขยายน่าจะมีระดับการเจริญพันธุ์สูงกว่า ทั้งนี้เพราะคู่สามีภรรยาจะให้กำเนิดบุตรได้โดยไม่ต้องคำนึงถึงภาวะทางเศรษฐกิจที่จะเลี้ยงบุตรที่เกิดใหม่เพราะว่าภรรยาจะมีได้เป็นภาระของคู่สามีภรรยาคนเดียว แต่เป็นภาระของทั้งครอบครัว ในขณะที่ครอบครัวเดี่ยวจะต้องมีการะในเรื่องการเลี้ยงดูและหาเงินเพื่อให้อุปโภคบริโภคเลี้ยงดู¹ แต่การวิจัยที่ปากีสถานตะวันออก กลับแสดงให้เห็นว่าบุตรสมรสของครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตร เกิดรอดมากกว่าบุตรสมรสของครอบครัวขยาย²

การวิจัยในหลายพื้นที่ในประเทศอินเดีย พบว่าสตรีที่อาศัยอยู่ในครอบครัวเดี่ยวมีบุตรมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ในครอบครัวขยาย³ แนก (NAG) ให้เหตุผลว่าเป็นเช่นนี้เพราะในครอบครัวขยายในอินเดีย นั้น มีอัตราการรวมเพศต่ำกว่าคู่สมรสในครอบครัวเดี่ยวโดยที่ในครอบครัวขยายนั้นมีการอาศัยอยู่อย่างแออัดยัดเยียด ห้องนอน ห้องหนึ่งอาจต้องนอนกันหลายคนทำให้การรวมเพศกระทำได้ยากกว่าในครอบครัวเดี่ยว รายงานการวิจัย "ชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพร และสตูล" พบว่าลักษณะของครอบครัวของชุมชนประมงปากน้ำหลังสวน และตำบลท่ามะดง มีลักษณะคล้ายคลึงกันคือส่วนใหญ่เป็นครอบครัวแบบครอบครัวเดี่ยว ซึ่งประกอบด้วย พ่อ, แม่และลูก คือร้อยละ 60.96 เปอร์เซ็นต์ สำหรับชุมชนประมงปากน้ำหลังสวน และร้อยละ 64.42 สำหรับชุมชนประมงท่ามะดง สำหรับร้อยละที่เหลือมีลักษณะเป็นแบบครอบครัวขยายและ

¹Edwin D. Driver, Differential Fertility in Central India.

(Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1963), p. 39-40.

²John E. Stockel, and Mogbul A. Chauhury, "Differential

Fertility in a Rural Area of East Pakistan, "The Milbank Memorial Fund Quaterly, XLVII: 2 (1969), p. 194.

³Moni NAG "Family Type and Fertility, "World Population Con-

ference 1965 (New York: United Nations, 1967), p. 160-63.

พบว่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของชาวประมงปากน้ำหลังสวนเท่ากับ 5.13 คน ในขณะที่จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของชาวประมงชุมชนท่ามะดิงมี 3.55 คน¹ รายงานจากผลสำรวจภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจของกรมประมง พบว่า "ชาวบ้านหมู่ที่ 1 หมู่บ้านประมงบริเวณทะเลสาบสงขลา ตำบลสทิวหม้อ อำเภอเมือง และตำบลเกาะใหญ่ อำเภอระโนด จังหวัดสงขลาส่วนใหญ่ลักษณะครอบครัวเป็นแบบครอบครัวเดี่ยวจะมีขนาดครอบครัวอยู่ระหว่าง 5-9 คน²

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์และลักษณะโครงสร้างของครอบครัวในครั้งนี้ (ตารางที่ 23) พบว่า จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยายเมื่อพิจารณาจากทุกจังหวัดมีค่าต่างกันไม่มากนัก จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของครอบครัวเดี่ยวมีค่า 4.51 ในขณะที่ของครอบครัวขยายมี 4.69 คน แต่เมื่อพิจารณาในจังหวัดระยอง และจังหวัดพังงาพบว่าครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของครอบครัวขยายเล็กน้อยคือในจังหวัดระยองครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.26 คน ในขณะที่ครอบครัวขยายมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.51 คน และเมื่อพิจารณาของจังหวัดพังงาพบว่าครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.27 คน, ครอบครัวขยายมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.7 คน สำหรับของจังหวัดเพชรบุรีค่าที่ได้ไม่ต่างกันมากนัก

¹ สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, บัณฑิต อ่อนคำ, สายใจ คุ้มชนาบ, "รายงานการวิจัยความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล" (กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2517) หน้า 33-35

² เกษตร, กระทรวง กรมประมง รายงานผลการสำรวจภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ เอกสารฉบับที่ 9 และ 10/2521 (โรเนียว) หน้า 4

ตารางที่ 23 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอายุและลักษณะโครงสร้างของครอบครัวและจังหวัด

อายุของสตรี, แบบของครอบครัว	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
ครอบครัวเดี่ยว	2.18 (91)	1.81 (31)	2.48 (21)	2.31 (39)
ครอบครัวขยาย	1.89 (57)	2.00 (26)	1.69 (16)	1.93 (15)
30-44				
ครอบครัวเดี่ยว	4.96 (181)	4.40 (57)	5.27 (75)	5.12 (49)
ครอบครัวขยาย	4.88 (81)	4.56 (32)	5.35 (23)	4.85 (26)
45 และมากกว่า				
ครอบครัวเดี่ยว	6.25 (76)	6.59 (29)	6.00 (28)	6.11 (19)
ครอบครัวขยาย	7.41 (53)	8.50 (16)	8.50 (12)	6.20 (25)
ทุกกลุ่มอายุ				
ครอบครัวเดี่ยว	4.51 (348)	4.26 (117)	4.96 (124)	4.27 (107)
ครอบครัวขยาย	4.69 (191)	4.51 (74)	4.94 (51)	4.70 (66)

การพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์และลักษณะโครงสร้างของครอบครัวดังกล่าวเมื่อนำอายุของสตรีมาเป็นตัวแปรควบคุมพบว่า จังหวัดระยองครอบครัวเดี่ยวมีลูกน้อยกว่าครอบครัวขยายในทุกกลุ่มอายุ ในขณะที่จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของครอบครัวเดี่ยวมีค่าน้อยกว่าครอบครัวขยายใน 2 กลุ่มอายุหลังคือกลุ่มอายุ 30-44, กลุ่มอายุ 45 และมากกว่า แต่ในกลุ่มอายุ 15-29 พบว่าครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าครอบครัวขยายใน 2 กลุ่มอายุแรก แต่ในกลุ่มอายุหลังคือกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าพบว่าจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของครอบครัวเดี่ยวมีค่าต่ำกว่าครอบครัวขยาย

มีข้อน่าสังเกตว่าในกลุ่มอายุ 15-29 และ 30-44 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองจะต่ำกว่าจังหวัดพังงาและเพชรบูรณ์ในแบบครอบครัวเดียวกันในกลุ่มอายุเดียวกัน เว้นแต่กลุ่มอายุ 15-29 สำหรับครอบครัวขยายนั้นระยองกลับมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าจังหวัดพังงาและจังหวัดเพชรบูรณ์ ส่วนในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าแบบแผนดังกล่าวมีลักษณะในทางตรงกันข้ามคือจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยทั้งในแบบครอบครัวขยายและครอบครัวเดี่ยวนั้นจังหวัดระยองสูงกว่าจังหวัดพังงาและจังหวัดเพชรบูรณ์

3. ศาสนากับภาวะเจริญพันธุ์ ในการสำรวจที่เลบานอน ก็ให้การสนับสนุนว่าศาสนา มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ โดยคู่สมรสที่นับถือศาสนาอิสลามจะมีบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 8 คน และผู้นับถือศาสนาคริสต์ 6.6 คน¹ โกลด์สไตน์ วิเคราะห์จากข้อมูลที่สุ่มตัวอย่าง 1 เปอร์ เซ็นต์ จากสำมะโนประชากรปี พ.ศ. 2503 และพบว่าเมื่อปรับฐานอายุ (Age Standardized) แล้ว คนที่นับถือศาสนาพุทธมีบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงสุด (4,367 คนต่อสตรีที่เคยสมรส 1,000 คน) รองลงมาคือผู้นับถือลัทธิซิกข์ (3,842 คน) และต่ำสุดคือผู้นับถือศาสนาอิสลาม

¹David Yankey, Fertility Difference In A Modernizing Country:

A Survey of Lebanese Couples, (Princeton: Princeton University Press, 1961), p. 29.

(3,391 คน ต่อสตรีที่เคยสมรส 1,000 คน)¹ สำหรับรายงานการวิจัย "ชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล พบว่า " จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของชาวประมงปากน้ำหลังสวน (หัวหน้าครอบครัวเป็นประชากรที่มีสัญชาติไทย และเป็นชุมชนที่นับถือศาสนาพุทธ) มี 5.13 คน ในขณะที่จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของชาวประมงชุมชนท่ามะดิ่ง (หัวหน้าครัวเรือนเป็นประชากรเชื้อชาติมาเลย์และเป็นชุมชนนับถือศาสนาอิสลาม) มี 3.55 คน² ซึ่งปรากฏเช่นเดียวกันกับการศึกษาของสุนทรีย์ สุวิภกิจ และ เจมส์ ฟอแซท ซึ่งก็พบว่าภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่นับถือศาสนาอิสลามต่ำกว่าสตรีที่นับถือศาสนาพุทธ โดยเปรียบเทียบแล้วจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ของอำเภอโพธารามจังหวัดราชบุรีเฉลี่ย 4.0 คน และที่ซานเมืองอำเภอบางเขนเฉลี่ย 3.3 คน ซึ่งเป็นชุมชนนับถือศาสนาพุทธมากกว่าอำเภอเมืองจังหวัดยะลา เฉลี่ย 3.0 คน ซึ่งเป็นชุมชนนับถือศาสนาอิสลาม³ จากตารางในการวิจัย "ชีวิตความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล" ยังแสดงให้เห็นว่าชุมชนประมงปากน้ำหลังสวนมีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่มากกว่าชุมชนประมงท่ามะดิ่ง กล่าวคือ ครัวเรือนที่มีจำนวนบุตรมากในชุมชนประมงปากน้ำหลังสวนมีร้อยละ 34.29 ในขณะที่ชุมชนประมงท่ามะดิ่งมีครัวเรือนที่มีบุตรมากอยู่เพียงร้อยละ 14.02 ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากชาวประมงท่ามะดิ่งได้รับอิทธิพลจากศาสนาอิสลาม ที่ทำให้จำนวนบุตรน้อยกว่าชาวประมงชุมชนปากน้ำหลังสวน⁴

¹Sidney Goldstein, "Religious Fertility Differentials in Thailand, 1960" วารสารสังคมศาสตร์ ปีที่ 3 ฉบับที่ 1 (มกราคม 2514) หน้า 124.

²สมศักดิ์, "รายงานการวิจัยความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล", หน้า 35

³Soontaree Suvipakit and James T. Fawcett. "Attitudes and behavior Affecting Fertility in Two Thai-Muslim Communities" The Journal of Social Science Vol VII No.1 (January 1970) p. 187.

⁴สมศักดิ์, "รายงานการวิจัยความเป็นอยู่และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล" หน้า 35

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า (ตารางที่ 24) หัวหน้าครัวเรือนชายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ทั้งหมดที่นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งจะทำการสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาเดียวกัน เช่น สามีนับถือศาสนาพุทธจะสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาพุทธด้วยกันมีอยู่ 374 ราย การสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาอื่นไม่มี และหัวหน้าครัวเรือนชายที่นับถือศาสนาอิสลามจะสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาอิสลามด้วยกันมีอยู่ 164 ราย การสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาอื่นไม่มีเช่นกัน ส่วนหัวหน้าครัวเรือนชายที่นับถือศาสนาคริสต์จะสมรสกับสตรีที่นับถือศาสนาคริสต์ด้วยกันมีอยู่ 1 ราย การศึกษาในครั้งนี้จะพิจารณาจากข้อมูลทุกจังหวัด เพราะการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับภาวะเจริญพันธุ์เป็นรายจังหวัดไม่สามารถพิจารณาได้ทั้งนี้เพราะข้อมูลของจังหวัดระยองและเพชรบุรีไม่มีบุคคลที่นับถือศาสนาอิสลามตกอยู่ในการสัมภาษณ์เลย จากการพิจารณาข้อมูลรวมทุกจังหวัด (ตารางที่ 25) พบว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาพุทธมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลาม คือมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.68 คน ในขณะที่สตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลามมีจำนวนบุตรทั้งกล่าว 4.37 คน เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดอายุ เช่น หมวดอายุ 15-29 และ 30-44 ปรากฏว่า จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกตามการนับถือศาสนาของสามี มีค่าไม่ต่างกันนัก กล่าวคือ จำนวนบุตร เกิดรอดของสตรีที่สามีนับถือศาสนาพุทธมีค่าจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลามเล็กน้อย แต่ในหมวดอายุ 45 และสูงกว่า พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างการนับถือศาสนากับภาวะเจริญพันธุ์ กล่าวคือ สตรีที่สามีนับถือศาสนาพุทธจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลาม คือ มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 7.07 คน ในขณะที่สตรีที่สามีนับถือศาสนาพุทธมีจำนวนบุตร เกิดรอดเพียง 6.07 คน แสดงให้เห็นว่าสตรีในหมู่บ้านประมงที่สามีนับถือศาสนาพุทธมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามีนับถือศาสนาอิสลาม เมื่อพิจารณารวมทุกกลุ่มอายุ และเมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 45 ปีและขึ้นไป ซึ่งตรงกับผลการศึกษาเปรียบเทียบกับโครงการอื่น ๆ ดังที่ได้อธิบายมาแล้ว

ตารางที่ 24 จำนวนและอัตราส่วนร้อยละของคู่สมรส จำแนกตามศาสนาของภรรยาและสามี

ศาสนาของสามี	พุทธ	อิสลาม	คริสต์
ศาสนาของภรรยา			
พุทธ	100.0(374)	0.0(0)	0.0(0)
อิสลาม	0.0(0)	100.0(164)	0.0(0)
คริสต์	0.0(0)	0.0(0)	100.0(1)
รวม	100% (374)	100% (164)	100% (1)

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลกระทบต่อขนาดครอบครัว อาชีพของสามี อาจจัดได้ว่าเป็นดัชนีสถานภาพทางเศรษฐกิจ โดยทั่ว ๆ ไปมักจะพบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ใน ระดับสูงมักควบคู่ไปกับการที่ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม นอกจากนี้ภาวะเจริญพันธุ์ยังมีความสัมพันธ์กับระดับรายได้ สิ่งที่พบและพอจะใช้เป็นหลักก็คือ คนที่มีรายได้ต่ำมักมีบุตรมากกว่าคนที่มีรายได้สูง ซึ่งลักษณะแบบนี้อาจจะคาดไม่ถึง เจนนิกในประเทศพัฒนาแล้ว และมีอัตราเกิดต่ำ เพราะบางครั้งมีความแตกต่างในเรื่องอัตราเกิดน้อยมาก เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ต่างกัน ในบทนี้จึงมุ่งจะศึกษาว่าฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีอย่างไรบ้าง โดยจะพิจารณาความสัมพันธ์ของอาชีพของหัวหน้าครัวเรือนตลอดจนอาชีพของสตรีและรายได้ของคู่สมรสกับภาวะเจริญพันธุ์

1. อาชีพของสามี จากการศึกษาของ อภิชาติ จำรัสสุทธิรงค์¹ ซึ่งศึกษาจากข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่าง 2 เปอร์เซ็นต์ของข้อมูลสำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 พบว่า สตรีที่สามีทำงานทางการเกษตรจะมีภาวะเจริญพันธุ์สูงสุด ส่วนสตรีที่สามีทำงานด้านบริหาร และงานเสมียนจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำที่สุด¹ เมื่อเปรียบเทียบกับสตรีตัวอย่างในอำเภอโพธารามกลุ่ม

---

¹อภิชาติ, สภาณี, "สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513 ภาวะเจริญพันธุ์ รายงานเชิงวิเคราะห์ ฉบับที่ 3" สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี หน้า 17

อายุ 40 ปีถึง 44 ซึ่งสามีมีอาชีพกสิกรรม อาชีพที่ใช้แรงงานและอาชีพที่ไม่ใช้แรงงานจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดเท่ากับ 6.4 คน 6.1 คน และ 5.9 คนตามลำดับ¹ ส่วนสตรีอื่นที่ซึ่งสามีประกอบอาชีพกสิกรรมจะมีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.9 คน และสามีซึ่งมีอาชีพไม่ใช้แรงงานจำนวนบุตรเกิดรอดจะเท่ากับ 3.9 คน²

การศึกษาของ นิพนธ์ เทพวัลย์ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๓ ครั้ง 2 รอบ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์พิจารณาสตรีในเขตชนบทจากข้อมูลที่ทำการศึกษาและข้อมูลที่ยังไม่ได้ปรับฐานพบว่า ในกลุ่มสตรีที่ทำงานปรากฏว่าสตรีดังกล่าวที่สามีมีอาชีพค้าขายจะมีขนาดครอบครัวใหญ่ที่สุด และสตรีที่สามีมีอาชีพบริการจะมีครอบครัวขนาดเล็กที่สุด สำหรับกลุ่มสตรีที่ไม่ได้ทำงานเมื่อพิจารณาจากข้อมูลที่ปรับฐานแล้วพบว่า สตรีที่สามีมีอาชีพเป็นเกษตรกรหรือพวกที่ใช้แรงงานจะมีระดับของภาวะเจริญพันธุ์สูงสุดและภาวะเจริญพันธุ์จะต่ำสุดสำหรับสามีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละหมวดอายุความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสามีกับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละหมวดอายุความสัมพันธ์จะน้อยมาก ทั้งนี้เพราะอาชีพส่วนใหญ่ของสามีในเขตชนบทดังกล่าวมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรมีส่วนน้อยเท่านั้นที่มีอาชีพอื่น ๆ ทำให้การพิจารณาในแต่ละหมวดอายุจึงไม่เห็นความแตกต่าง³

¹Hawley, and Prachuabmoh, "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand," p. 530.

²Driver, Differential Fertility in Central India, p. 93.

³Nibhon Debavalya, Female Employment and Fertility: Cross-sectional and Longitudinal Relationships From a National Sample of Married Thai Women (Working Paper No. 24, Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, 1977) p. 15.

จากการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 26) เมื่อพิจารณาทุกกลุ่มอายุพบว่า สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมง เกี่ยวกับการเกษตรจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามมีอาชีพบริหาร เช่นสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมง เกี่ยวกับการเกษตรมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.72 คนและ 4.44 คนตามลำดับ ในขณะที่สตรีที่สามมีอาชีพบริหารมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.57 คน ซึ่งตรงกับการวิจัยอื่น ๆ ที่พบว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพกับภาวะเจริญพันธุ์และการวิจัยส่วนมากก็มักจะพบว่า สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับการถลุงแร่หรือเกษตรกรรมมักมีบุตรมาก ในขณะที่สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับงานบริหารและงานเสมียนจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำสุด มีข้อน่าสังเกตว่าเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยทุกกลุ่มอาชีพนั้น จังหวัดระยองมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าจังหวัดเพชรบุรีและพังงา อาทิเช่นจำนวนบุตร เกิดรอดของสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมงมี 4.64 คน ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีและพังงามี 4.84 คน และ 4.68 คนตามลำดับ

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสามมีกับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละหมวดอายุ ความสัมพันธ์จะน้อยมาก และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่แน่นอนในแต่ละหมวดอายุ ทั้งนี้เพราะอาชีพส่วนใหญ่ของสามมีในเขตประมงดังกล่าวเป็นอาชีพที่ใช้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่มีอาชีพเกี่ยวกับบริหารหรืออาชีพที่ไม่ใช้แรงงาน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่สามมีอาชีพประมงและอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรในแต่ละหมวดอายุ เช่น หมวดอายุ 15 - 29 , 30 - 44 และกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า พบว่า สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมงจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรในทุกหมวดอายุดังกล่าว โดยเฉพาะในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า เช่นจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าของสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมงมี 7.09 คน ในขณะที่สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรมี 5.65 คน เป็นต้น อนึ่งการพิจารณาในแต่ละหมวดอายุเป็นรายจังหวัดพบว่า จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกตามอาชีพในหมวดอายุ 15 - 29 และ 30 - 44 ของจังหวัดระยองจะต่ำกว่าจังหวัดพังงาและเพชรบุรี แต่สำหรับหมวดอายุ 45 และมากกว่า จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองจะน้อยกว่าจังหวัดพังงาและเพชรบุรี เฉพาะสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร แต่สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมงพบว่า แบบแผนที่ได้ตรงกันข้าม

ตารางที่ 26 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอาชีพของสามี อายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี อาชีพของสามี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
บริหาร	-(3)	-(1)	-	-(2)
ค้าขาย	1.40(10)	-(3)	-(2)	-(4)
เกี่ยวกับการเกษตร	1.87(15)	-(3)	-(3)	1.90(10)
เกี่ยวกับการประมง	2.23(91)	2.05(37)	2.24(21)	2.42(33)
ขนส่ง	1.46(13)	-(3)	1.57(7)	-(3)
ช่าง, ผู้ใช้แรงงาน	2.08(12)	1.63(8)	-(4)	-
บริการ	-(4)	-(2)	-	-(2)
30-44				
บริหาร	-(1)	-	-	-(1)
ค้าขาย	4.67(18)	3.67(6)	5.00(5)	5.29(7)
เกี่ยวกับการเกษตร	4.84(37)	4.30(10)	5.64(14)	4.38(13)
เกี่ยวกับการประมง	4.98(163)	4.58(57)	5.30(61)	5.09(45)
ขนส่ง	5.21(14)	-(3)	4.75(8)	-(3)
ช่าง, ผู้ใช้แรงงาน	4.57(21)	4.38(8)	4.29(7)	5.17(6)
บริการ	-(4)	-(3)	-(1)	-
45 และมากกว่า				
บริหาร	-(3)	-(2)	-(1)	-
ค้าขาย	6.42(12)	-(4)	-(3)	6.33(6)
เกี่ยวกับการเกษตร	5.65(20)	4.67(6)	6.13(23)	4.70(10)

ตารางที่ 26 (ต่อ) จำนวนบุตรที่เกิดนอกโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอาชีพของสามี อายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี	อาชีพของสามี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
45 และมากกว่า					
	เกี่ยวกับการประมง	7.09(77)	8.07(29)	5.92(25)	7.13(23)
	ขนส่ง	-	-	-	-
	ช่าง, ผู้ใช้แรงงาน	6.36(11)	-(3)	7.00(6)	-(2)
	บริการ	-(1)	-	-(1)	-
ทุกกลุ่มอายุ					
	บริหาร	3.57(7)	-(3)	-(1)	-(3)
	ค้าขาย	4.38(40)	3.77(13)	4.40(10)	4.82(17)
	เกี่ยวกับการเกษตร	4.44(72)	4.11(19)	5.95(20)	3.73(33)
	เกี่ยวกับการประมง	4.72(331)	4.64(123)	4.84(107)	4.68(101)
	ขนส่ง	3.41(27)	3.17(6)	3.27(15)	4.00(6)
	ช่าง, ผู้ใช้แรงงาน	4.34(44)	3.47(19)	4.94(17)	5.13(8)
	บริการ	4.78(9)	2.80(5)	-(2)	-(2)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

2. อาชีพของสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์ อาชีพของสตรีที่ต่างกันมักจะพบว่า มีความสัมพันธ์ที่ ทำให้มีภาวะเจริญพันธุ์ต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเงื่อนไขจากลักษณะการประกอบอาชีพของสตรี ตลอดจนสภาพแวดล้อมที่ต่างกันของแต่ละอาชีพที่สตรีเหล่านั้นประกอบการอยู่ สโตโกสและเวลเลอร์ได้เสนอแนะแนวความคิดเรื่อง "บทบาทที่สอดคล้องต่อกัน" (Role Compatibility) ระหว่างการทำงานและการเป็นมารดาของสตรี¹ โดยกล่าวว่าบทบาทของการทำงานเป็นมารดาและการทำงานสอดคล้องต่อกันแล้วความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับการมีบุตรจะน้อยมาก แต่ถ้ามองไปที่บทบาทของการทำงานและการทำงานขัดแย้งกัน ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานกับการมีบุตรจะเกิดขึ้น การศึกษาของ นิพนธ์ เทพวัลย์ โดยใช้ข้อมูลจากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว ๆ ทั้ง 2 รอบ ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานของสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่า เมื่อควบคุมตัวแปรต่าง ๆ แล้ว ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีอยู่บ้างไม่มากนัก โดยที่พบว่าการทำงานของสตรีโดยได้รับค่าจ้างก่อนแต่งหรือหลังแต่งมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์มากกว่าสภาพการทำงานในปัจจุบัน เมื่อพิจารณาตามอาชีพก็พบผลคล้ายคลึงกับการศึกษาอื่น ๆ คือสตรีที่มีอาชีพเกษตรกรรมและค้าขายมีภาวะเจริญพันธุ์สูงสุด สตรีที่มีอาชีพเป็นผู้ปฏิบัติงานที่ใช้วิชาชีพ งานบริหารและจัดดำเนินการมีระดับภาวะเจริญพันธุ์ต่ำสุด² โกลด์สไตน์ (Goldstein) ได้ศึกษาโดยใช้การสุ่มตัวอย่าง 1 เปอร์เซ็นต์จากสามะโนประชากรของประเทศไทยปี พ.ศ. 2503 พบว่า ในจังหวัดพระนคร เท่านั้นที่ระดับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจต่ำกว่าสตรีที่เป็นแม่บ้าน แต่ในท้องที่อื่นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ทำงานเชิงเศรษฐกิจที่เป็นแม่บ้านเป็นไปในทางตรงกันข้ามหรือไม่ก็ไม่ชัดเจนซึ่งโกลด์สไตน์สรุปว่า รูปแบบของความแตกต่างของภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ทำงานและของสตรีทั้งสิ้นในเขตเมืองเช่น ในจังหวัดพระนครนั้นต่างไปจากรูปแบบดังกล่าวของสตรีที่มีอาชีพทำการเกษตร เนื่องจากลักษณะ

¹J.M. Stycos and Robert H. Weller, "Female Working Roles and Fertility," Demography, Vol. 4 : 1 (1967) p. 215 - 217.

²Debavalya, Female Employment and Fertility, p. 18 - 25.

พบว่า สตรีที่ทำงานและสตรีที่ไม่ได้ทำงานมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่างกันไม่มากนัก เช่นเมื่อพิจารณาจากทุกจังหวัดในทุกกลุ่มอายุพบว่า สตรีที่ไม่ได้ทำงานมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.46 คน ในขณะที่สตรีที่ทำงานมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.65 คน และถ้าพิจารณาเป็นรายจังหวัดในทุกกลุ่มอายุพบว่า จังหวัดระยองสตรีที่ทำงานมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าที่ไม่ได้ทำงานเล็กน้อยแต่อีก 2 จังหวัดสตรีที่ไม่ได้ทำงานมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า

เมื่อพิจารณาตามอาชีพ ผลของการศึกษาพบว่า สตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการประมงและเกี่ยวกับการเกษตรมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่มีอาชีพอื่นคือสูงกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน สตรีที่มีอาชีพค้าขาย และสตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับธุรกิจการประมง (การศึกษาครั้งนี้ไม่สามารถนำสตรีที่มีอาชีพบริหารและข้าราชการมาใช้ในการเปรียบเทียบเนื่องจากข้อมูลมีเพียง 4 รายและ 1 รายตามลำดับ)

การพิจารณารวมจากทุกจังหวัดพบว่า สตรีที่มีอาชีพประมงมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.04 คน ซึ่งมีค่าใกล้เคียงกับสตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรที่มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.84 คน ในขณะที่สตรีที่ไม่ได้ทำงานมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าคือมีเพียง 4.46 คน ซึ่งเป็นการสนับสนุนผลการวิจัยของ กุก และ บัญเลิศ เลียวประไพ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วที่ว่า สตรีที่ไม่ได้ทำงานมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่มีอาชีพทางเกษตรกรรมเล็กน้อย เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบสตรีที่มีอาชีพธุรกิจเกี่ยวกับประมงพบว่า สตรีที่มีอาชีพดังกล่าวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยค่าที่สูงสุดและค่ากว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน คือ สตรีดังกล่าวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยเพียง 3.57 คน สาเหตุที่มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอาชีพอื่นและค่ากว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงานอาจจะเนื่องมาจากไม่จำเป็นต้องมีจำนวนบุตรมากเพื่อช่วยในการทำงานเหมือนอาชีพอื่น การมีจำนวนบุตรมากอาจมีผลให้ธุรกิจเกี่ยวกับประมงทำได้ไม่คล่องตัว การศึกษาของ อภิชาติ จรรย์สุตพิตรังคตามที่ได้กล่าวมาแล้วก็พบว่า สตรีที่ทำการค้าขาย ให้บริการ หรือทำงานเกี่ยวกับการผลิตจะมีภาวะเจริญพันธุ์อยู่ในระดับกลาง สำหรับสตรีที่มีอาชีพค้าขายเมื่อพิจารณาจากข้อมูลรวมทุกจังหวัด จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยน้อยกว่าสตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับประมง สตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรคือมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.60 คน ในขณะที่สตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับประมง สตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตรมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.04 คน และ 4.84 คน ตามลำดับ จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย

ของสตรีที่มีอาชีพค้าขายดังกล่าว มีค่าโดยเฉลี่ยใกล้เคียงกับผู้ที่ไม่ได้ทำงาน ซึ่งความจริงแล้วน่าจะ
สามารถรวมกลุ่มสตรีดังกล่าวนี้กับสตรีที่ไม่ได้ทำงาน ทั้งนี้เพราะเป็นการค้าขายเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อ
จุนเจือครอบครัวแทนที่จะอยู่บ้านเฉย ๆ

เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า ผู้ประกอบอาชีพประมงและอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร
มีภาวะเจริญพันธุ์สูงสุดในจังหวัดระยองและเพชรบุรี ส่วนในจังหวัดพังงาพบว่า ผู้ที่มีอาชีพค้าขายและ
ผู้ทำงานมากกว่าหนึ่งอย่างกับมีภาวะเจริญพันธุ์สูงสุด แต่เมื่อควบคุมด้วยอายุในหมวดอายุ 15 - 29
30 - 44 และ 45 และมากกว่าของจังหวัดพังงาก็ให้ผลที่ชาวสตรีที่มีอาชีพประมงมีภาวะเจริญพันธุ์สูง
กว่าสตรีที่มีอาชีพอื่น

การศึกษาในเรื่องดังกล่าวเมื่อควบคุมโดยอายุของสตรีพบว่า สตรีที่ไม่ได้ทำงานมีจำนวน
บุตรเกิดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่ทำงานในทุกหมวดอายุ และสตรีที่มีอาชีพประมงมีจำนวนบุตรเกิดรอด
โดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในอาชีพอื่นเมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 15 - 29 , 30 - 44 และในหมวดอายุ
45 และมากกว่าพบว่า สตรีที่มีอาชีพค้าขายมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือสตรี
ที่มีอาชีพประมง ที่ได้ดังกล่าวอาจจะเนื่องมาจากข้อมูลของสตรีที่มีอาชีพค้าขายมีน้อยเกินไปในจังหวัด
เพชรบุรีและการที่สตรีในกลุ่มอายุดังกล่าวที่ประกอบอาชีพประมงในจังหวัดเพชรบุรีมีจำนวนบุตรเกิด
รอดโดยเฉลี่ยต่ำมากทั้ง ๆ ที่ในจังหวัดระยองและจังหวัดพังงาพบว่า สตรีที่มีอาชีพประมงมีจำนวน
บุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูง

มีข้อที่น่าสนใจ ๓ ข้อว่า เมื่อควบคุมด้วยอายุและพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดพบผลที่น่าสนใจ
กันกับอาชีพของสามีคือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยไม่ว่าจะพิจารณาจากอาชีพอะไรพบว่าจังหวัด
ระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าจังหวัดพังงาและเพชรบุรีในหมวดอายุ 15 - 29 ,
30 - 44 แต่ในหมวดอายุ 45 และมากกว่า แบบแผนที่ได้มีลักษณะตรงข้ามกับ 2 หมวดอายุดังกล่าว
มาแล้ว

ตารางที่ 27 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามอาชีพของภรรยา
อายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี, อาชีพของภรรยา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
ไม่ไต่ทำงาน	2.10(84)	2.11(35)	2.14(21)	2.04(28)
ทำงาน	2.03(63)	1.52(21)	2.13(16)	2.38(26)
ค้าขาย, ช่าง	1.76(21)	1.22(9)	2.43(7)	1.80(5)
เกี่ยวกับการ เกษตร	1.67(9)	—*(3)	—*(1)	2.00(5)
ประมง	2.60(20)	2.00(6)	2.00(5)	3.33(9)
ธุรกิจเกี่ยวกับประมง	1.88(8)	—*(2)	—*(2)	—*(4)
ทำมากกว่าหนึ่งอย่าง	—*(2)	—	—	—*(2)
(ประมง เกษตร ค้าขาย)				
30-44				
ไม่ไต่ทำงาน	5.07(11)	4.79(42)	5.21(38)	5.29(31)
ทำงาน	4.83(151)	4.17(47)	5.33(60)	4.84(44)
ค้าขาย ช่าง	4.71(52)	4.05(21)	5.36(22)	4.67(9)
เกี่ยวกับการ เกษตร	4.85(27)	4.10(10)	6.63(8)	4.11(9)
ประมง	5.30(53)	5.00(10)	5.54(24)	5.16(19)
ธุรกิจเกี่ยวกับประมง	4.25(8)	—*(2)	—*(3)	—*(3)
ทำมากกว่าหนึ่งอย่าง	4.33(6)	—*(1)	—*(1)	—*(4)
(ประมง เกษตร ค้าขาย)				

ตารางที่ 27 (ต่อ) จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่ง จำแนกตามอาชีพของภรรยา
อายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี, อาชีพของภรรยา	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
45 และมากกว่า				
ไม่ไ้ทำงาน	7.33(46)	7.53(19)	7.93(15)	6.25(12)
ทำงาน	6.33(82)	6.89(25)	6.04(25)	6.13(32)
ค้าขาย ช่าง	7.42(19)	7.45(11)	—*(1)	7.04(7)
เกี่ยวกับการเกษตร	5.96(25)	5.86(7)	7.83(6)	5.08(12)
ประมง	6.64(25)	8.40(5)	5.54(13)	7.43(7)
ธุรกิจเกี่ยวกับประมง	4.71(7)	—*(1)	—*(4)	—*(2)
ทำมากกว่าหนึ่งอย่าง (ประมง เกษตร ค้าขาย)	5.20(5)	—	—*(1)	—*(4)
ทุกกลุ่มอายุ				
ไม่ไ้ทำงาน	4.46(241)	4.35(96)	4.89(74)	4.17(71)
ทำงาน	4.65(296)	4.30(93)	5.00(101)	4.62(102)
ค้าขาย ช่าง	4.60(92)	4.34(41)	4.80(30)	4.81(21)
เกี่ยวกับการเกษตร	4.84(61)	4.35(20)	6.67(15)	4.15(26)
ประมง	5.04(98)	4.95(21)	5.12(42)	4.15(35)
ธุรกิจเกี่ยวกับประมง	3.57(23)	2.60(5)	4.11(9)	3.56(9)
ทำมากกว่าหนึ่งอย่าง (ประมง เกษตร ค้าขาย)	4.46(13)	—*(1)	—*(2)	4.90(10)

* ขอมลต่ำกว่า 5 ราย

** ขอมลไม่ไ้รวม บริหาร 3 ราย บริการ 4 ราย ขนส่ง 1 ราย ข้าราชการ 1 ราย

3. รายได้ของคู่สมรส รายได้ของคู่สมรสมีส่วนทำให้ภาวะเจริญพันธุ์แตกต่างกัน การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาวะเจริญพันธุ์จากโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 (SOFT) พบว่า คู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับสูงจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับต่ำ เช่น เมื่อพิจารณาจากคู่สมรสรวมทั้งหมดพบว่า คู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับสูงสุดมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.9 คน ในขณะที่คู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับต่ำมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.2 คน และถ้าพิจารณาจากระยะเวลาการสมรสของคู่สมรสจะพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ของคู่สมรสกับภาวะเจริญพันธุ์ดังกล่าวจะมีความสัมพันธ์ที่ชัดเจนสำหรับคู่สมรสที่มีระยะเวลาการสมรสมากขึ้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะลดลง เช่น คู่สมรสที่ทำกรสมรสเป็นเวลาดำกกว่า 10 ปี พบว่า คู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับสูงมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 1.6 คน ในขณะที่คู่สมรสที่มีรายได้ออยู่ในระดับต่ำมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.0 คน¹ ฮัลและฮัลได้ศึกษาข้อมูลของประเทศอินโดนีเซียพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้และจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยตลอดจนจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ในแต่ละกลุ่มอายุมีความสัมพันธ์ในเชิงสถิติเป็นบวก และพบว่าเด็กที่เกิดจากสตรีที่อยู่ในกลุ่มมีรายได้อสูงจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดประมาณ 5 คน ในขณะที่ผู้ที่มีรายได้อต่ำจะมีบุตรเกิดรอดประมาณ 3 คน² Alvin Schorr ได้ศึกษาสตรีอเมริกันผิวขาวในปี ค.ศ. 1959 พบว่า สตรีซึ่งสามีมีรายได้อ 2,000 ดอลลาร์ต่อปีมีบุตรโดยเฉลี่ย 3.6 คน ในขณะที่สตรีที่สามีมีรายได้อ 5,000 ดอลลาร์ต่อปีมีบุตรโดยเฉลี่ย 2.7 คน³ Bernhardt ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของฐานะทางเศรษฐกิจ

¹Institute of Population Chulalongkorn University and Population Survey Division National Statistical Office, The Survey of Fertility in Thailand : Country Report No. 1 Volume II p. 50 - 53.

²H. Hull, and J. Hull, "The Relation of Economic Class and Fertility", p. 50 - 51.

³Alvin Schorr, "Income Maintenance and Birth Rate" Social Demography. (Prentice-Hall, Inc., Engleweed Cliffs, N.J. 1970, p.449.

ของครอบครัวและภาวะเจริญพันธุ์ จากทะเบียนราษฎรของประเทศสวีเดนระหว่างปี ค.ศ. 1964 - 1966 พบว่า สตรีที่สมรสเมื่ออายุต่ำกว่า 25 ปี ซึ่งครอบครัวมีรายได้ 20,000 - 40,000 เหรียญ (สวีเดน) มีบุตร 2.01 คน ในขณะที่ครอบครัวที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 เหรียญ (สวีเดน) มีบุตร 2.67 คน¹

จากการศึกษาครั้งนี้ (ตารางที่ 28) พบว่า รายได้มีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ แต่ความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเห็นได้ชัดเมื่อพิจารณาคูสมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 กับคูสมรสที่มีรายได้ 50,000 และมากกว่า แต่ถ้ายกพิจารณารายได้ออกเป็น 4 ระดับพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับรายได้ของคูสมรสมีแบบแผนที่ค่อนข้างจะแปรปรวน อาทิเช่น เมื่อพิจารณาจำนวนบุตรเกิดรอดแยกตามระดับและรายได้จากสตรีในทุกกลุ่มอายุพบว่า คูสมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท , 10,001 - 20,000 บาท , 20,001 - 50,000 บาท และ 50,001 และมากกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.73 คน 4.50 คน 4.67 คน และ 4.30 คนตามลำดับ การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลทำนองเดียวกันคือจะพบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาวะเจริญพันธุ์ สำหรับคูสมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทและคูสมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่า กล่าวคือคูสมรสในกลุ่มที่มีรายได้น้อยจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่มียุติรายได้สูง อย่างไรก็ตาม กรณีของจังหวัดพังงากลับพบว่าคูสมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าคูสมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่า ผลที่ได้นี้อาจจะเนื่องจากข้อมูลของคูสมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่ามีผู้น้อยราย ซึ่งอาจจะเป็นผลต่อค่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยหรืออาจเป็นผลจากการที่คูสมรสในจังหวัดพังงามีรายได้โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก การนำรายได้มาหาความสัมพันธ์กับจำนวนบุตร เกิดรอดจึงได้ค่าที่แปรปรวนไป

¹EVA M. Bernhardt, "Fertility and Economic Status-Some Recent Findings on Differentials in Sweden", Population Studies, Vol. 26 July 1972. (London the Population Investigation Committee, London School of Economic, 1972) p. 177 - 178.

เมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดอายุก็พบผลในทำนองเดียวกันกล่าวคือ จะพบความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาวะเจริญพันธุ์สำหรับคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทและคู่สมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่า คือคู่สมรสในกลุ่มที่มีรายได้น้อยจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่มีรายได้สูง แต่ถ้ายกพิจารณารายได้ของคู่สมรสเป็น 4 ระดับความสัมพันธ์จะมีแบบแผนที่ไม่แน่นอนนัก การพิจารณาในแต่ละหมวดอายุและเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน อนึ่ง มีข้อสังเกตที่ว่าสำหรับในหมวดอายุของสตรี 15 - 29 และ 30 - 44 เมื่อพิจารณาในกลุ่มที่มีรายได้ระดับเดียวกันส่วนมากจะพบว่า จังหวัดระยองมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของจังหวัดเพชรบุรีและพังงา อาทิเช่น คู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทในกลุ่มอายุของสตรี 15 - 29 ปีพบว่าระยองมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 2.62 ในขณะที่จังหวัดพังงาและเพชรบุรีมี 2.64 คน และ 3.00 คนตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 45 ปีและมากกว่าในกลุ่มที่มีรายได้ระดับเดียวกันพบว่าแบบแผนที่ได้มีลักษณะตรงกันข้าม กล่าวคือ จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของระยองจะสูงกว่าของจังหวัดเพชรบุรีและพังงา

ตารางที่ 28 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามรายได้ของครอบครัว
ตามอายุของสตรีและจังหวัด

อายุของสตรี รายได้	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-29				
ต่ำกว่า 10,000	2.68(40)	2.62(13)	3.00(5)	2.64(22)
10,001-20,000	1.82(49)	1.83(18)	2.00(16)	1.60(15)
20,001-50,000	1.74(42)	1.25(16)	1.93(14)	2.17(12)
50,001 และมากกว่า	2.54(13)	2.50(8)	*(2)	*(3)
30-44				
ต่ำกว่า 10,000	4.99(74)	4.46(24)	5.65(17)	5.03(33)
10,001-20,000	5.23(66)	4.94(17)	5.46(26)	5.17(23)
20,001-50,000	5.08(76)	4.45(24)	5.62(37)	4.73(15)
50,001 และมากกว่า	4.11(38)	4.15(20)	4.07(15)	*(3)
45 และมากกว่า				
ต่ำกว่า 10,000	6.30(40)	7.08(13)	7.38(8)	5.32(19)
10,001-20,000	6.89(35)	8.14(7)	6.15(13)	6.93(15)
20,001-50,000	7.45(33)	7.60(15)	7.67(12)	6.67(6)
50,001 และมากกว่า	5.89(19)	5.78(9)	5.57(7)	*(3)
ทุกกลุ่มอายุ				
ต่ำกว่า 10,000	4.73(154)	4.66(50)	5.67(30)	4.39(74)
10,001-20,000	4.50(150)	4.14(42)	4.62(55)	4.66(53)
20,001-50,000	4.67(151)	4.38(55)	5.19(63)	4.15(33)
50,001 และมากกว่า	4.30(70)	4.19(37)	4.38(24)	4.56(9)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

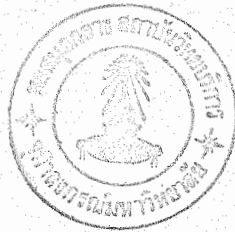
ปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

ในปัจจุบันนี้โครงการวางแผนครอบครัวได้รับความสนใจอย่างแพร่หลาย การวางแผนครอบครัวเป็นที่รู้จักกันทั่วไป... หน่วยงานทั้งรัฐและเอกชนหลายแห่งกำลังทำหน้าที่ให้บริการและค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับงานวางแผนครอบครัว โครงการวางแผนครอบครัวใดก็ตามเข้ามามีบทบาทในฐานะเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะทำให้ระดับภาวะเจริญพันธุ์ลดลง ดังนั้น นอกจากปัจจัยด้านอื่น ๆ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม, ประชากร ซึ่งได้ศึกษาว่ามีความสัมพันธ์อย่างไรบ้างกับภาวะเจริญพันธุ์ในบทนี้จะพิจารณาถึงผลของการวางแผนครอบครัวที่มีต่อภาวะเจริญพันธุ์

ก. ความรู้ ทักษะและการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

การศึกษาจากโครงการวิจัยภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทย พ.ศ. 2518 (SOFT) พบว่า 96 เปอร์เซ็นต์ของสตรีที่ถูกสัมภาษณ์ตอบว่า เคยได้ยินวิธีการคุมกำเนิดวิธีหนึ่งวิธีใดอย่างน้อย 1 วิธี และเมื่อพิจารณาเป็นหมวดอายุพบว่า สตรีในหมวดอายุ 15 - 29 ปี มีเพียง 7 เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้ยินวิธีการคุมกำเนิดและมีเพียง 4 เปอร์เซ็นต์ สำหรับสตรีในหมวดอายุ 35 และมากกว่าเท่านั้นที่ตอบว่าไม่เคยได้ยินวิธีการคุมกำเนิดเลย ผลสรุปจากการศึกษาครั้งนี้พบว่า ความรู้เกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิด จะพบมากสำหรับสตรีในกลุ่มวัยกลางคน¹ การศึกษาของ เศรษฐ์ เปลื้องเชิญ จากข้อมูลของโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาว พ.ศ. 2512 พบว่าสตรี 235 ราย หรือร้อยละ 23.1 มีความรู้และกำลังใช้วิธีการป้องกันการปฏิสนธิวิธีใดวิธีหนึ่งอยู่ ในขณะที่สตรี 783 ราย หรือร้อยละ 76.9 เป็นผู้มีความรู้ในเรื่องการป้องกันการปฏิสนธิแต่ไม่ทราบรายละเอียด

¹Institute of Population Chulalongkorn, The Survey of Fertility in Thailand, 2 : 76

หรือเพียงแค่เคยได้ยินได้ฟังเท่านั้น¹

การศึกษาของ โนเคล และ พิชิต จากโครงการวิจัยต่อเนื่องระยะยาวฯ พ.ศ. 2512 พบว่า ร้อยละ 55.1 ของสตรีตัวอย่างเห็นด้วยกับการที่คุมสรมสจะใช้การคุมกำเนิดมีเพียงร้อยละ 31.2 ที่ไม่เห็นด้วย²

จากการวิจัยในอำเภอโพธารามเมื่อ พ.ศ. 2507 พบว่าร้อยละ 53 ของสตรีตัวอย่างเห็นด้วยกับการที่คุมสรมสจะใช้วิธีนี้ป้องกันไม่ให้มีบุตรมากเกินไป สตรีร้อยละ 54 อยากจะกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดเพื่อจะจำกัดการมีบุตรของตน และ 2 ใน 3 ของสตรีตัวอย่างมีความประสงค์อยากจะได้ความรู้เกี่ยวกับการจำกัดของครอบครัว³ ในการศึกษาเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีมุสลิมในจังหวัดยะลาของ สุหนที สุวิปกิจ พบว่า ร้อยละ 74 ของสตรีเห็นด้วยกับการใช้วิธีป้องกันไม่ให้ตั้งครรภ์ถึงเกินไป และสตรีร้อยละ 36 ต้องการจะใช้วิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อจำกัดการมีบุตรของตนในอนาคต⁴ การศึกษาของ โนเคล และ นิพนธ์ เปรียบเทียบร้อยละของสตรีในเขตชนบทของประเทศไทยที่กำลังใช้การคุมกำเนิดของปี พ.ศ. 2512, 2515 และ 2518 พบว่า มีจำนวนร้อยละ 10.9

---

¹ เศรษฐ์ เปลื้องเชื้อ "ความรู้ของสตรีไทยในเขตชนบทเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ" (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515 หน้า 27)

² John Knodel, and Pichit Pitaktepsombati, 1973 "Thailand : Fertility and Family Planning Among Rural and Urban Woman." Studies in Family Planning 4, No. 9 , September 1973, p. 244 - 245.

³ Hawley, and Prachuamoh, "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand", p. 538.

⁴ Soontaree Suvipakit, A Pilot Study of Family Health in Thai Muslim Communities in South Thailand, (Bangkok: National Research Council, 1969), p. 14.

รอยละ 22.8 และรอยละ 34.8 ตามลำดับ¹

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ (ตารางที่ 29) เมื่อพิจารณาถึงความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวพบว่าประชากรมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ซึ่งก็สอดคล้องกับการศึกษาอื่น ๆ ที่กล่าวข้างต้น แสดงว่าความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวได้ขยายออกไปในวงกว้าง ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้พบว่าจากพวกที่ตอบคำถามดังกล่าวด้วยตนเอง พบว่าร้อยละ 75.5 ตอบว่าตัวเองมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในขณะที่ร้อยละ 23.8 ตอบว่าไม่รู้เรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และพบว่าผู้ที่ตอบว่าไม่รู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในจังหวัดพังงามีมากที่สุดคือร้อยละ 30.2 ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีมีเพียงร้อยละ 19.5 และจังหวัดระยองร้อยละ 22.3 แต่เมื่อรวมพวกที่รู้จากการอ่านให้ฟังแล้วพบว่ามีความรู้สูงสุดได้แก่จังหวัดระยองร้อยละ 85.5 และต่ำสุดที่จังหวัดพังงาร้อยละ 77.8

สำหรับทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่าผู้ที่เห็นควยกับการวางแผนครอบครัวมีถึงร้อยละ 81.0 ผู้ที่ไม่เห็นควยมีอยู่ร้อยละ 12.0 การพิจารณาถึงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวรายจังหวัดก็เห็นผลทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวจากทุกจังหวัดพบว่าผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมีมากกว่าผู้ไม่เคยใช้ กล่าวคือ ผู้ที่เคยใช้มีอยู่ร้อยละ 54.4 ในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยใช้มีอยู่ร้อยละ 44.9 และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าอัตราของผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดระยอง และจังหวัดเพชรบุรีมีค่าสูงกว่าจังหวัดพังงา กล่าวคือร้อยละ 65.7 ของจังหวัดระยอง ร้อยละ 61.0 ของจังหวัดเพชรบุรี และร้อยละ 34.2 ของจังหวัดพังงา

---

¹ Nibhon Debavalya, John Knodol, Fertility Transition in Thailand: A Comparative Analysis of Survey Data, Institute of Population Chulalongkorn University and Population Survey Division National Statistical Office, Country Report No. 3, p. 12.

การศึกษาถึงทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวโดยแยกพิจารณาเป็นหมวดอายุ โดยรวบรวมทุกจังหวัด (ตารางที่ 30) พบว่าอัตราส่วนของผู้ที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวจะสูงในกลุ่มอายุน้อย อาทิ เช่น ผู้ที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในกลุ่มอายุ 15-34 ปี มีร้อยละ 85.6 ในขณะที่กลุ่มอายุ 35 และมากกว่ามีร้อยละ 75.4 การพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ใกล้เคียงในทำนองเดียวกัน อนึ่งมีข้อสังเกตว่าถ้าเปรียบเทียบเป็นรายจังหวัดในกลุ่มอายุ 35 และมากกว่าพบว่าผู้ที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดเพชรบุรีมีค่าใกล้เคียงกับจังหวัดระยอง คือร้อยละ 77.9 และ ร้อยละ 76.6 ตามลำดับ แต่จังหวัดพังงามีค่าน้อยกว่าคือร้อยละ 70.6 แต่เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 15-35 กลับพบว่าผู้ที่เห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดพังงามีค่ามากกว่าจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรีคือร้อยละ 88.9 ในขณะที่ผู้ที่เห็นด้วยในจังหวัดระยองมีร้อยละ 87.6 และจังหวัดเพชรบุรีมีร้อยละ 78.8

อนึ่งถ้าพิจารณาถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวที่จะกล่าวต่อไปจากตารางที่ 31 พบว่าผู้ที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดพังงามีค่าน้อยกว่าจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรี กล่าวคือเมื่อพิจารณาการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในหมวดอายุ 15-34 พังงาร้อยละ 44.4 ในขณะที่จังหวัดระยองและเพชรบุรีร้อยละ 69.7 การที่ทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวในจังหวัดพังงามีค่าสูงกว่าจังหวัดอื่น แต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมีค่าต่ำกว่าจังหวัดอื่น อาจเป็นผลจากสาเหตุที่คนส่วนใหญ่ของจังหวัดพังงานับถือศาสนาอิสลาม และข้อปฏิบัติเกี่ยวกับศาสนาอิสลามอาจมีผลต่อการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวคือทำให้จำนวนผู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมีจำนวนน้อย ทั้ง ๆ ที่ส่วนใหญ่จะเห็นด้วยเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

การพิจารณาร้อยละของการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวแยกตามกลุ่มอายุ (ตารางที่ 31) เมื่อพิจารณารวมจากทุกจังหวัดในกลุ่มอายุ 15-34 พบว่า ร้อยละของผู้ที่เคยใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวมีอัตราสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัว กล่าวคือร้อยละ 61.0 และร้อยละ 38.1 ตามลำดับ อนึ่งเมื่อพิจารณาจากกลุ่มอายุ 35 และมากกว่าผลที่ได้กับตรงข้ามคือผู้ที่เคยใช้มีร้อยละ 47.9 ในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยใช้มีร้อยละ 51.7 ผลที่ได้ดังกล่าวน่าจะเป็นผลจากแบบแผนจากการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดพังงาที่

พบว่าผู้ที่เคยใช้มีน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ ในขณะที่แบบแผนของจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบูรณ์นั้น ผู้ที่เคยใช้มีค่าสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ การที่ผู้ที่เคยใช้การวางแผนครอบครัวในจังหวัดพังงามีค่าน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ อาจจะเป็นผลจากคัสสมรสในจังหวัดพังงาส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งข้อกำหนดบางประการของศาสนาอิสลามจะมีผลต่อการปฏิบัติในด้านการวางแผนครอบครัว และในกลุ่มอายุ 35 และมากกว่าผู้ที่เคยใช้มีค่าน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้บ่อยมากคือร้อยละ 23.5 และร้อยละ 76.5 ตามลำดับ ผลดังกล่าวนอกจากเหตุผลในการนับถือศาสนาแล้วอาจจะเป็นผลจากสตรีในกลุ่มอายุสูงขาดความรู้ความเข้าใจพอในวิธีการวางแผนครอบครัว ซึ่งยังไม่แพร่หลาย เมื่อสตรีกลุ่มนี้อยู่ในช่วงอายุที่ความสามารถมีบุตรสูง

เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า ในกลุ่มอายุเดียวกันนั้นผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดระยองสูงกว่าจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา อาทิเช่นในกลุ่มอายุสตรี 35 และมากกว่าร้อยละของผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดระยองร้อยละ 61.0 ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงามีเพียงร้อยละ 54.8 และร้อยละ 23.5 ตามลำดับ อนึ่งสำหรับในกลุ่มอายุสตรี 15-34 ปี พบว่าผู้ที่เคยใช้การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรีมีค่าเท่ากันคือร้อยละ 69.7 ในขณะที่จังหวัดพังงามีเพียงร้อยละ 44.4

ตารางที่ 29 ความรู้ ทักษะ และ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรี อายุ 15-29 ปี เป็นรายจังหวัด

ความรู้, ทักษะ การปฏิบัติ เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
<u>ความรู้</u>				
<u>ตนเอง</u>				
ไม่รู้	23.8(113)	22.3(37)	19.5(31)	30.2(45)
รู้	75.5(358)	77.7(129)	79.2(126)	69.1(103)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.6(3)	0.0(0)	1.3(2)	0.7(1)
รวม	100%(474)	100%(166)	100%(159)	100%(149)
<u>จากการอ่านหนังสือ</u>				
ไม่รู้	17.3(82)	14.5(24)	16.4(26)	21.5(32)
รู้	82.1(389)	85.5(142)	82.3(131)	77.8(116)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.6(3)	0.0(0)	1.3(2)	0.7(1)
รวม	100%(474)	100%(166)	100%(159)	100%(149)
<u>ทักษะ</u>				
เห็นด้วย	81.0(384)	83.1(138)	79.2(126)	80.0(120)
เฉยๆ	3.0(14)	1.2(2)	6.3(10)	1.3(2)
ไม่เห็นด้วย	12.0(57)	13.3(22)	10.1(16)	12.7(19)
ไม่ทราบไม่ตอบ	4.0(19)	2.4(4)	4.4(7)	6.0(8)
รวม	100%(474)	100%(166)	100%(159)	100%(149)
<u>การปฏิบัติ</u>				
เคยใช้	54.4(258)	65.7(109)	61.0(97)	34.9(52)
ไม่เคยใช้	44.9(213)	34.3(57)	37.7(60)	64.4(96)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.6(3)	0.0(0)	1.3(2)	0.7(1)
รวม	100%(474)	100%(166)	100%(159)	100%(149)

ตารางที่ 30 ร้อยละของทัศนคติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีอายุ 15-49 ปี จำแนกตามอายุ และจังหวัด

ทัศนคติ อายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-34				
เห็นควย	85.6(202)	87.6(78)	78.8(52)	88.9(72)
แล้วแต่กรณี	3.0(7)	2.2(2)	7.6(5)	0.0(0)
ไม่เห็นควย	7.6(18)	7.9(7)	10.6(7)	4.9(4)
ไม่ทราบไม่ตอบ	3.8(9)	2.2(2)	3.0(2)	6.2(5)
รวม	100%(236)	100%(89)	100%(66)	100%(81)
35 และมากกว่า				
เห็นควย	75.4(181)	76.6(59)	77.9(74)	70.6(48)
แล้วแต่กรณี	2.9(7)	0.0(0)	5.3(5)	2.9(2)
ไม่เห็นควย	17.1(59)	19.5(15)	11.6(11)	22.1(15)
ไม่ทราบไม่ตอบ	4.6(11)	3.9(3)	5.3(5)	4.4(3)
รวม	100%(240)	100%(77)	100%(95)	100%(68)

ตารางที่ 31 ร้อยละของการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวของสตรีอายุ 15-49 ปี
จำแนกตามอายุและจังหวัด

การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัว อายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-34				
เคยใช้	61.0(144)	69.7(62)	69.7(46)	44.4(36)
ไม่เคยใช้	38.1(90)	30.0(27)	28.8(19)	54.3(44)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.8(2)	0.0(0)	1.5(1)	1.2(1)
รวม	100%(236)	100%(89)	100%(66)	100%(81)
35 และมากกว่า				
เคยใช้	47.9(114)	61.0(47)	54.8(51)	23.5(16)
ไม่เคยใช้	51.7(123)	39.0(30)	44.1(41)	76.5(52)
ไม่ทราบไม่ตอบ	0.4(1)	0.0(0)	1.1(1)	0.0(0)
รวม	100%(238)	100%(77)	100%(93)	100%(68)

ข. ผลของการวางแผนครอบครัวต่อภาวะเจริญพันธุ์

การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทยพบว่า ภาวะเจริญพันธุ์ของจังหวัดเชียงใหม่ลดลงเร็วกว่าของจังหวัดเชียงราย ทั้งนี้เพราะจังหวัดเชียงใหม่เริ่มโครงการวางแผนครอบครัวก่อน และความถี่ของการขนาดครอบครัวสมบูรณ์ของจังหวัดเชียงใหม่ต้องการขนาดครอบครัวสมบูรณ์เพียง 2 คน ในขณะที่เชียงรายต้องการ 2.5 คน ซึ่งเป็นผลจากโครงการวางแผนครอบครัวดังกล่าวแล้ว¹ ในประเทศได้วันหลังจากที่มีโครงการวางแผนครอบครัวแห่งชาติพบว่า อัตราเกิดลดลงจาก 50.0 ต่อพันในปี ค.ศ. 1951 เหลือ 36.3 ต่อพันในปี ค.ศ. 1963 อัตราที่ลดลงโดยเฉลี่ย ค.ศ. 1951-1963 มีค่าเป็น 2.6 เปอร์เซ็นต์และของปี ค.ศ. 1959-1963 เป็น 3.1 เปอร์เซ็นต์²

เมื่อพิจารณาจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคนจำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการวางแผนครอบครัว (ตารางที่ 32) ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาทั้งหมดจังหวัดหรือพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดพบว่า ผู้ที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวจะมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว เช่น เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดสตรีที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.21 คน ในขณะที่สตรีที่ไม่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.03 คน ข้อที่น่าสังเกตก็คือในกลุ่มสตรีที่เห็นด้วยนั้นจังหวัดระยอง

¹ คณะสังคมศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย, หน้า 55

² Dudley Kirk, "Natality in The Developing Countries: Recent Trends and Prospect" Fertility and Family Planning (The University of Mochigna Press 1969), p. 87.

ตารางที่ 32 จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามทัศนคติที่มีต่อการงาน
วางแผนครอบครัว อายุของสตรีและจังหวัด

ทัศนคติต่อการวางแผน ครอบครัวอายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-34				
เห็นควย	2.72(202)	2.51(78)	2.85(52)	2.88(72)
แล้วแต่กรณี	3.14(7)	3.00(2)	3.20(5)	0.0(0)
ไม่เห็นควย	2.55(18)	1.86(7)	3.14(7)	—*(4)
ไม่ทราบไม่ตอบ	2.44(9)	—*(2)	—*(2)	3.20(5)
35 และมากกว่า				
เห็นควย	5.86(182)	5.05(60)	6.23(74)	6.29(48)
แล้วแต่กรณี	7.14(7)	0.00(0)	7.20(5)	—*(2)
ไม่เห็นควย	6.12(41)	6.67(15)	6.64(11)	5.20(15)
ไม่ทราบไม่ตอบ	6.13(11)	—*(3)	4.60(5)	—*(3)
ทุก ๆ กลุ่มอายุ				
เห็นควย	4.21(384)	3.62(138)	4.83(126)	4.24(120)
แล้วแต่กรณี	5.14(14)	—*(2)	5.20(10)	—*(2)
ไม่เห็นควย	5.03(59)	5.13(22)	5.27(18)	4.68(19)
ไม่ทราบไม่ตอบ	4.50(20)	4.20(5)	4.14(7)	5.00(8)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยค่าที่สุกเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา กล่าวคือ มีบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.62 คน ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงามี 4.83 คน และ 4.24 คนตามลำดับ

อนึ่ง เมื่อมีการพิจารณาแยกตามหมวดอายุพบว่าในกลุ่มอายุของสตรี 15-34 ผู้ที่เห็นควาย กับมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลทำนองเดียวกัน ยกเว้นจังหวัดเพชรบุรีที่ผู้ที่เห็นควายมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย การที่ในกลุ่มอายุดังกล่าวจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของผู้ที่เห็นควายสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย อาจเป็นผลจากสตรีในวัยดังกล่าวถึงแม้ว่าจะเห็นควายกับการคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัว แต่เป็นการเห็นควายในขณะที่ตัวเองมีบุตรจำนวนมากอยู่แล้ว เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 35 และมากกว่าพบว่า ผู้ที่เห็นควายมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยค่าสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย กล่าวคือผู้ที่เห็นควายมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 5.86 คน ในขณะที่ผู้ที่ไม่เห็นควายมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 6.12 คน การพิจารณาในกลุ่มอายุดังกล่าวแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ทำนองเดียวกัน ยกเว้นในจังหวัดพังงาที่พบว่าผู้ที่เห็นควายมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย กรณีดังกล่าวอาจจะเป็นผลจากการที่จังหวัดพังงาศูนย์สมรสส่วนมากจะนับถือศาสนาอิสลาม ซึ่งแม้ว่าจะเห็นควายกับการคุมกำเนิดแต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดอาจจะทำได้จึงทำให้ผู้ที่เห็นควายเกี่ยวกับการคุมกำเนิดเพื่อวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นควาย และมีข้อสังเกตว่าในกลุ่มสตรีที่เห็นควายนั้นไม่ว่าจะในกลุ่มอายุ 15-34 หรือ 35 และมากกว่าพบว่า จังหวัดระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยค่าที่สุกเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา

และเมื่อพิจารณาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อสตรีหนึ่งคนจำแนกตามการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ซึ่งในเรื่องความสัมพันธ์ดังกล่าวมีผู้ศึกษาไว้หลายท่าน เช่น การศึกษาของ โยเนลและพิชิตพบว่า สัดส่วนของคู่สมรสในเซกชนบทของประเทศไทยที่เคยไม่หรือกำลังใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวจะเพิ่มขึ้น เมื่อจำนวนบุตรเกิดรอดของเด็กเพิ่มขึ้นมากกว่า 3 คน เป็นทำนองที่ว่าคู่สมรสจะใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวก็ต่อเมื่อเขาเหล่านั้นมีจำนวน

บุตรตามที่เขาต้องการแล้ว¹ Moore กล่าวว่า "เมื่อพิจารณาการจำกัดขนาดครอบครัวของสตรี
ในหมวดอายุแรก ๆ พบว่า สตรีที่ใช้การวางแผนครอบครัวในหมวดอายุดังกล่าว จะมีภาวะเจริญ
พันธุ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ใช้การวางแผนครอบครัว การที่มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าเป็นผลจากสตรีดังกล่าว
มีจำนวนบุตร เกิดรอดสูงอยู่แล้วก่อนที่จะมาใช้ในการคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวการที่จะทำ
สตรีในหมวดอายุน้อย ๆ มีการใช้การวางแผนครอบครัวก่อนที่จะมีบุตรมากแล้วจึงนำเอาการวางแผน
ครอบครัวมาใช้จะเป็นก้าวต่อไปของการพัฒนาในเรื่องดังกล่าว"² การศึกษาของโนเคลและ
วิศิษฐ์ พบว่า เมื่อพิจารณาสตรีในเขตชนบททุกกลุ่มอายุ 25-34 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของ
ผู้ที่ไม่ใช้การคุมกำเนิดมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ใช้การคุมกำเนิดคือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.46
คน ในขณะที่ผู้ที่ใช้การคุมกำเนิดมีจำนวนบุตรเกิดรอด 4.29 แต่เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ (35-
44) พบว่า ผู้ที่ใช้การคุมกำเนิดมีจำนวนบุตรเกิดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่ใช้การคุมกำเนิด³

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ (ตารางที่ 33) พบว่า เมื่อพิจารณารวมทุกกลุ่มอายุ จำนวนบุตร
เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่เคยใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวมีจำนวนน้อยกว่าผู้ที่ไม่
เคยใช้คือมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.26 คน ในขณะที่ไม่เคยมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.44 คน การ
พิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลในทำนองเดียวกันเฉพาะในจังหวัดระยอง และจังหวัดพังงา แต่
กรณีจังหวัดเพชรบุรีพบว่าผู้ที่เคยใช้การคุมกำเนิดกลับมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่
ใช้ อนึ่งมีข้อสังเกตว่าในกลุ่มสตรีที่เคยใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวนั้นจังหวัดระยอง

---

¹John Knodel, and Pichit Pitaktapsombati, 1973, "Thailand: Fertility and Family Planning Among Rural and Urban Women." Studies in Family Planning, 4, No. 9, September 1973. p. 245.

²Wilbert E. Moore, Social Change, (Prentice-Hall, Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1963), p. 101.

³Knodel and Prachuabmoh, "The Fertility of Thai Women", p. 38.

มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยค่าที่สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงาก็คือ มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3.76 คน ในขณะที่จังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงามีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.99 คน และ 3.92 คน ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาตามหมวดอายุของสตรีพบว่า ในกลุ่มอายุของสตรี 15-34 ผู้ที่เคยใช้การคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ กล่าวคือผู้ที่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 3.05 คน ในขณะที่ผู้ที่ไม่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 2.19 คน การพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็เห็นได้ในทำนองเดียวกันผลที่ได้ดังกล่าวอาจจะเป็นผลจากคุณสมบัติในหมวดอายุดังกล่าวมีจำนวนบุตรมากอยู่ก่อนแล้วก่อนที่จะมาใช้ในการคุมกำเนิดเพื่อการวางแผนครอบครัว หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง การใช้การวางแผนครอบครัวเพื่อคุมกำเนิดหลังจากที่มีบุตรหลายคนแล้ว มีใช้เพื่อตั้งช่วงห่างของการมีบุตรแต่ละคนให้ยาวนานขึ้น สำหรับการพิจารณาในหมวดอายุ 35 และมากกว่าพบว่าสตรีที่เคยใช้การคุมกำเนิดมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิด กล่าวคือสตรีที่เคยใช้มีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.78 คน ในขณะที่สตรีที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 6.07 การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็เห็นทำนองเดียวกัน สำหรับจังหวัดระยองและจังหวัดพังงา แต่กรณีจังหวัดเพชรบุรีพบว่าผู้ที่เคยใช้กับมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิดมีข้อสังเกตว่าในกลุ่มสตรีที่เคยใช้การคุมกำเนิดนั้น ไม่ว่าจะเป็นการศึกษาในกลุ่มอายุของสตรี 15-34 หรือในกลุ่มอายุ 35 และมากกว่าพบว่า จังหวัดระยองมีจำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยค่าที่สูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา

ตารางที่ 33 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่อมารดาหนึ่งคน จำแนกตามการปฏิบัติเกี่ยวกับ
การวางแผนครอบครัว อายุของสตรีและจังหวัด

การปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัวอายุของสตรี	รวม	ระยอง	เพชรบุรี	พังงา
15-34				
เคยใช้	3.05 (144)	2.84 (62)	3.26 (46)	3.14 (36)
ไม่เคยใช้	2.19 (90)	1.44 (27)	2.21 (19)	2.64 (44)
ไม่ทราบไม่ตอบ	—* (2)	0.00 (0)	—* (1)	—* (1)
35 และมากกว่า				
เคยใช้	5.78 (114)	4.98 (47)	6.55 (51)	5.69 (16)
ไม่เคยใช้	6.07 (124)	6.13 (31)	5.76 (41)	6.29 (52)
ไม่ทราบไม่ตอบ	—* (1)	0.00 (0)	—* (1)	0.00 (0)
ทุกกลุ่มอายุ				
เคยใช้	4.26 (258)	3.76 (109)	4.99 (97)	3.92 (52)
ไม่เคยใช้	4.44 (214)	3.95 (58)	4.63 (60)	4.61 (96)
ไม่ทราบไม่ตอบ	—* (3)	0.00 (0)	—* (2)	—* (1)

* ข้อมูลต่ำกว่า 5 ราย

บทที่ 7

บทสรุป

ในการศึกษาดังภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมง ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่ยังผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในกลุ่มนี้ การศึกษาในครั้งนี้ได้พิจารณาข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง ตลอดจนได้นำเอาลักษณะที่เกี่ยวกับทางประชากร เศรษฐกิจสังคม รวมทั้งปัจจัยอื่น ๆ ที่คิดว่ามีอิทธิพลต่อภาวะเจริญพันธุ์เข้ามาใช้ในการศึกษาค้นคว้า ลักษณะทางประชากรที่สำคัญซึ่งอาจยังผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ได้แก่อายุแรกสมรสของสตรี ระยะเวลาของการสมรสและการตายของทารก ลักษณะทางสังคมได้แก่การศึกษา ศาสนา แบบของครอบครัว และลักษณะทางเศรษฐกิจได้แก่อาชีพของสามี อาชีพของภรรยา และรายได้ของคู่สมรส ปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญได้แก่ความรู้ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ผลของการศึกษาพอจะสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยด้านประชากร

การศึกษาดังความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรกับภาวะเจริญพันธุ์ พบว่าอายุแรกสมรสมีความสัมพันธ์ในทางกลับกันกับภาวะเจริญพันธุ์คือผู้ที่สมรสเมื่ออายุน้อย มีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าผู้ที่สมรสเมื่ออายุมาก เช่น จำนวนบุตร เกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีที่สมรสอายุต่ำกว่า 18 ปี จะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.80 คน ในขณะที่สตรีที่ทำการสมรสอายุ 18-20, 21-24 ปี และอายุ 25 ปีขึ้นไปมีจำนวนเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.52 คน, 4.40 คน และ 4.22 คน ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าจังหวัดระยองและจังหวัดเพชรบุรีมีแบบแผนที่แน่นอน ในขณะที่จังหวัดพังงาพบว่ามีแบบแผนไม่ค่อยแน่นอน เมื่อควบคุมโดยอายุสตรี ปัจจุบันโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุคือ 15-29, 30-44 และ 45 ปีขึ้นไปนั้น พบว่าได้ผลเช่นเดียวกันทั้งนี้โดยที่แบบแผนค่อนข้างจะชัดเจนใน 2 กลุ่มอายุแรก และเมื่อพิจารณาถึงกลุ่มอายุ

หลังคือสตรีอายุ 45 ปีและมากกว่า พบว่ามีความแปรผันอยู่บ้าง เมื่อพิจารณาตามหมวดอายุ เป็นรายจังหวัดพบว่ากลุ่มอายุ 30-44 และอายุ 45 และมากกว่า แบบแผนของสตรีใน 2 กลุ่มนี้ค่อนข้างจะชัดเจนสำหรับระยอง และเพชรบุรี ในขณะที่กลุ่มอายุ 15-29 แบบแผนของ สตรีในจังหวัดเพชรบุรี และจังหวัดพังงาไม่มีแบบแผนแน่นอน อาจเป็นเพราะกลุ่มอายุน้อย สตรีพึ่งทำการสมรส ซึ่งมีผลทำให้ค่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยไม่แน่นอน ข้อที่น่าสังเกต คือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยในกลุ่มอายุ 15-29 และ 30-44 ของจังหวัดระยองต่ำกว่า 2 จังหวัดที่เหลือในช่วงอายุแรกสมรสเดียวกันจะมียกเว้นอยู่บ้างช่วงอายุแรกสมรสเท่านั้น ในขณะที่เมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า กลับพบว่าพังงามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าเพื่อน

นอกจากนี้ยังพบว่าระยะเวลาสมรสของสตรีมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์โดยพบว่าสตรีซึ่งมีระยะเวลาการสมรสยาวนานกว่าจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่า ตัวอย่าง เช่นสตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 4 ปี และต่ำกว่า, สตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 5-9 ปี มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 1.34 คน และ 2.82 คน ตามลำดับ ในขณะที่สตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 10-14 ปี, 15-19 ปี, 20-24 ปี และ 25-29 ปี มีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.95, 5.10, 6.20 และ 7.33 คน ตามลำดับ อย่างไรก็ตามสำหรับสตรีที่มีระยะเวลาการสมรส 30 ปี และมากกว่า พบว่าแบบแผนของความสัมพันธ์ไม่ชัดเจนนัก คือมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 6.9 คน ซึ่งอาจเป็นผลที่เนื่องจากสตรีดังกล่าวมีอายุมาก ดังนั้นความจำเป็นเรื่องจำนวนบุตรอาจจะผิดพลาด เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่ามีแบบแผนคล้ายกัน และเมื่อควบคุมด้วยอายุปัจจุบันของสตรี พบว่ามีแบบแผนของความสัมพันธ์เช่นเดียวกันกับที่กล่าวมาแล้ว กล่าวคือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เมื่อระยะเวลาการสมรสยาวขึ้น อนึ่งพบว่าแบบแผนดังกล่าวมีการแปรผันบ้างสำหรับสตรีในหมวดอายุ 45 ปีและมากกว่า ซึ่งความแปรผันดังกล่าวอาจเนื่องจากสตรีในกลุ่มอายุดังกล่าวมีอายุมากการตอบในเรื่องจำนวนบุตรจึงอาจมีข้อผิดพลาดไปบ้าง มีข้อสังเกตว่าในกลุ่มอายุของสตรี 15-29 ปี และ 30-44 ปี พบว่าจังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงาในช่วงการสมรสเท่ากัน ในขณะที่สตรีสูงอายุ 45 ปีและมากกว่า กลับพบว่าพังงามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าเพื่อน

ส่วนการพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการตายของทารกกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่า การลดอัตราการตายมีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์ลดลง เช่นสตรีที่มีทารกตาย 3-4 คน, 1-2 คนจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 9.40 คน และ 6.64 คนตามลำดับ แต่สตรีที่ทารกไม่มีการตายเลยมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.88 คน และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ได้ผลเช่นเดียวกัน เมื่อควบคุมโดยอายุสตรีมีปัจจุบันโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุดังกล่าวแล้ว พบว่า ได้ผลเช่นเดียวกันคือการตายของทารกยิ่งสูง จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจะสูงตามไปด้วย และเมื่อพิจารณาตามหมวดอายุเป็นรายจังหวัดก็ได้ผลทำนองเดียวกัน อนึ่งเมื่อเปรียบเทียบจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของสตรีในหมวดอายุ 15-29 และ 30-44 เป็นรายจังหวัดพบว่า จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองมีค่าต่ำกว่า 2 จังหวัดที่เหลือในทุกช่วงการตายของทารก สำหรับการเปรียบเทียบจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยเป็นรายจังหวัดในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่า พบว่าไม่ได้ผลเหมือนในหมวดอายุ 15-29, 30-44 ซึ่งอาจเป็นผลจากสตรีในกลุ่มอายุดังกล่าวสูงอายุ ดังนั้นการตอบคำถามในเรื่องดังกล่าวจึงมีผลหลากหลาย จากการศึกษาดังกล่าวจึงพอสรุปได้ว่าการตายของทารกมีความสัมพันธ์กับภาวะเจริญพันธุ์ในลักษณะที่ว่า การตายของทารกสูงจะมีผลทำให้ภาวะเจริญพันธุ์สูง หรือภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงจะมีผลทำให้การตายของทารกสูงขึ้นด้วย ทั้งนี้เพราะเด็กในครอบครัวขนาดใหญ่จะได้รับการดูแลน้อยกว่าในครอบครัวขนาดเล็ก ซึ่งอาจมีผลทำให้ภาวะการตายสำหรับเด็กในครอบครัวใหญ่สูงกว่าในครอบครัวเล็ก

ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคมเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ จากการศึกษาพบว่าเมื่อพิจารณาการศึกษาของสามปรากฏว่า สตรีที่สามมีระดับการศึกษาต่ำกว่าจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามมีระดับการศึกษาต่ำกว่าจะมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สามมีการศึกษาสูง อาทิเช่นเมื่อพิจารณาสามปรากฏทุกจังหวัดสำหรับสตรีที่สามไม่รู้อะไรมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.40 คน ในขณะที่สตรีที่สามมีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และต่ำกว่า, สตรีที่สามมีระดับการศึกษาป. 5 และสูงกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.64

คนและ 2.9 คนตามลำดับ การพิจารณาเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน และเมื่อพิจารณาโดยควบคุมด้วยอายุของสตรีโดยแบ่งเป็น 3 หมวดอายุดังกล่าวก็ให้ผลในลักษณะเดียวกันโดยที่แบบแผนค่อนข้างจะชัดเจนใน 2 กลุ่มอายุแรกคือ กลุ่มอายุ 15-29 และกลุ่มอายุ 30-44 แต่สำหรับกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าพบว่าแบบแผนที่ได้ไม่ชัดเจนนัก อนึ่งเมื่อเปรียบเทียบภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีทั้ง 3 จังหวัดที่ระดับการศึกษาเหมือนกัน พบว่าในกลุ่มอายุ 15-29 และ 30-44 ภาวะเจริญพันธุ์ของจังหวัดระยองต่ำกว่าจังหวัดอื่น ซึ่งผลที่ได้ดังกล่าวอาจจะพิจารณาได้อีกนอกจากการศึกษาจะมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์แล้ว การพิจารณาเป็นรายจังหวัดยังชี้ให้เห็นว่าจังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าจังหวัดอื่นในระดับการศึกษาเดียวกัน ทั้งนี้เพราะจังหวัดระยองมีการทำประมงที่พัฒนามากว่า 2 จังหวัดที่เหลือ อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าผลที่ได้กลับตรงข้ามซึ่งอาจเป็นผลจากกลุ่มสูงอายุการตอบคำถามในเรื่องต่าง ๆ อาจจะคลาดเคลื่อนไปบ้าง

สำหรับการพิจารณาการศึกษาของสตรีพบว่าโดยทั่วไปแล้วสตรีที่ไม่มีการศึกษาสูงจะมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่ไม่มีการศึกษาต่ำไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาจากทุกจังหวัด หรือพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด ทั้งนี้ข้อสังเกตว่าภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีที่ไม่มีการศึกษาและที่มีการศึกษาประถม 1-4 จะไม่แตกต่างกันมากนัก และเมื่อพิจารณาในแต่ละหมวดอายุก็ให้ผลในทำนองเดียวกันตัวอย่างเช่น เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบในแต่ละหมวดอายุ เช่น ในหมวดอายุ 15-29 ปีของทุกจังหวัดพบว่าสตรีที่ไม่รู้หนังสือมีจำนวนเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.00 คน ในขณะที่สตรีที่จบชั้นประถมปีที่ 4 และต่ำกว่ามีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 2.10 คน และในหมวดอายุ 45 และมากกว่าพบว่าค่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยระหว่างผู้ไม่รู้หนังสือ กับผู้ที่จบ ป. 4 มีค่าไม่ต่างกันมากนัก อนึ่งมีข้อสังเกตว่าในระดับการศึกษาเดียวกัน ในกลุ่มอายุ 15-29, 30-44 พบว่าจังหวัดระยองมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าอีก 2 จังหวัด แต่สำหรับกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าผลที่ได้กลับตรงกันข้าม ซึ่งอาจจะเป็นผลจากการตอบคำถามที่คลาดเคลื่อนดังได้กล่าวมาแล้ว สำหรับสตรีในกลุ่มสูงอายุนี้นี้

การพิจารณาความสัมพันธ์ของลักษณะโครงสร้างของครอบครัวกับภาวะเจริญพันธุ์พบ

ว่า จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของครอบครัวเดี่ยวและครอบครัวขยาย เมื่อพิจารณาจากทุกจังหวัดค่าที่ไ้รับไม่ต่างกันนัก คือครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.51 คนในขณะที่ครอบครัวขยายมี 4.69 คน และเมื่อพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่า สำหรับจังหวัดระยองและจังหวัดพังงาครอบครัวเดี่ยวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของครอบครัวขยายเล็กน้อย แต่ของจังหวัดเพชรบุรีพบว่าค่าจำนวนบุตรตั้งกล่าวมีค่าไม่ต่างกันมากนัก มีข้อน่าสนใจว่าในกลุ่มอายุ 15-29 และ 30-44 จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองจะต่ำกว่า 2 จังหวัดที่เหลือในแบบครอบครัวแบบเดียวกันและในกลุ่มอายุเดียวกันเว้นแต่กลุ่มอายุ 15-29 สำหรับครอบครัวขยายนั้นระยองกลับมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าส่วนในกลุ่มอายุ 45 และมากกว่าพบว่าแบบแผนดังกล่าวมีลักษณะตรงข้ามคือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยทั้งในแบบครอบครัวขยายและครอบครัว เดี่ยวนั้นจังหวัดระยองสูงกว่าจังหวัดพังงาและจังหวัดเพชรบุรี

การพิจารณาความสัมพันธ์ของศาสนากับภาวะเจริญพันธุ์พบว่าสตรีที่สาม่่นักถือศาสนาพุทธมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีที่สาม่่นักถือศาสนาอิสลามคือมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.68 คน ในขณะที่สตรีที่สาม่่นักถือศาสนาอิสลามมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.37 คน อย่างไรก็ตามเมื่อควบคุมด้วยอายุแล้วพบว่า ในหมวดอายุ 15-29 และ 30-44 นักศานาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกตามการนับถือศาสนาไม่ต่างกันนัก

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

การศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจกับภาวะเจริญพันธุ์ เมื่อพิจารณาอาชีพของสาม่พบว่า สตรีที่สาม่อาชีพบริหาร เช่น สตรีที่สาม่อาชีพเกี่ยวกับประมง, เกี่ยวกับการเกษตรมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.72 และ 4.44 ตามลำดับ ในขณะที่สตรีที่สาม่อาชีพบริหารมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 3.57 คน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างอาชีพของสาม่กับภาวะเจริญพันธุ์ในแต่ละหมวดอายุความสัมพันธ์จะน้อยมาก และความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่แน่นอนในแต่ละหมวดอายุ ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะอาชีพส่วนใหญ่ของสาม่ใน

เขตประมงกึ่งกลาวเป็นอาชีพไร้แรงงานเป็นส่วนใหญ่ มีส่วนน้อยที่มีอาชีพเกี่ยวกับบริหารหรืออาชีพที่ไม่ใช่แรงงาน อนึ่งการพิจารณาจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยจำแนกตามอาชีพในหมวดอายุ 15-29 และ 30-44 พบว่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองจะต่ำกว่าจังหวัดเพชรบุรีและพังงา แต่สำหรับหมวดอายุ 45 และมากกว่าจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยอง จะน้อยกว่าจังหวัดพังงาและเพชรบุรี เฉพาะสตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร แต่สตรีที่สามมีอาชีพเกี่ยวกับประมงพบว่าแบบแผนที่ได้ตรงกันข้ามกัน

นอกจากนี้การพิจารณาความสัมพันธ์ของอาชีพของสตรีกับภาวะเจริญพันธุ์พบว่าสตรีที่ทำงานมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยไม่แตกต่างจากสตรีที่ไม่ได้ทำงาน อาจเป็นเพราะว่างานที่ทำนั้น ส่วนใหญ่เป็นประเภทใช้แรงงานจึงไม่จำเป็นต้องใช้ความรู้สูงนัก สตรีกึ่งกลาวจึงมีคุณลักษณะโดยทั่วไปคล้ายคลึงกับสตรีที่ไม่ได้ทำงาน การพิจารณาแยกตามอาชีพของงานพบว่าสตรีที่มีอาชีพเกี่ยวกับการประมง, เกี่ยวกับการเกษตรมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่ไม่ได้ทำงาน สตรีที่มีอาชีพค้าขาย และยิ่งสูงกว่าสตรีที่มีอาชีพธุรกิจเกี่ยวกับการประมง การศึกษาในเรื่องกึ่งกลาวเมื่อควบคุมโดยอายุของสตรี พบว่าเมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดในแต่ละหมวดอายุ สตรีที่ไม่ได้ทำงานมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยสูงกว่าสตรีในอาชีพอื่น เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 15-29, 30-44 แต่ในหมวดอายุ 45 และมากกว่าพบว่ามีความแปรผันเล็กน้อยคืออาชีพค้าขายมีจำนวนบุตรสูงสุด รองลงมาคืออาชีพประมง มีข้อน่าสังเกตว่าเมื่อควบคุมด้วยอายุและพิจารณาเป็นรายจังหวัดพบว่าผลที่แน่นอนเกี่ยวกับอาชีพของสามปี คือจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยไม่ว่าจะพิจารณาจากอาชีพใดก็ตาม จังหวัดระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอีก 2 จังหวัดสำหรับหมวดอายุ 15-29, 30-44 แต่ในหมวดอายุ 45 และมากกว่าผลที่ได้มีลักษณะตรงข้ามกับ 2 หมวดอายุที่กล่าวมาแล้ว

การพิจารณารายได้ของคู่สมรสซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งของปัจจัยทางเศรษฐกิจพบว่าแบบแผนที่ได้จะเห็นได้ชัดเมื่อพิจารณาคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทและคู่สมรสที่มีรายได้ 50,000 บาทและมากกว่า แต่ถ้าแยกพิจารณารายได้ออกเป็น 4 ระดับพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะเจริญพันธุ์กับรายได้ของคู่สมรสค่อนข้างจะแปรปรวน เมื่อพิจารณาระดับรายได้ 2 ระดับ

ดังกล่าวพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาวะเจริญพันธุ์ คือ คู่สมรสที่มีรายได้ต่ำจะมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าคู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่าไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาจากทุกจังหวัด หรือพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัด อนึ่งกรณีของจังหวัดพังงาพบว่าคู่สมรสที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาทมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าคู่สมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่ากรณีดังกล่าวอาจเป็นผลจากข้อมูลของคู่สมรสที่มีรายได้ 50,001 บาทและมากกว่ามีผู้น้อยรายซึ่งอาจจะเป็นผลต่อค่าจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยหรืออาจเป็นผลจากการที่คู่สมรสในจังหวัดพังงามีรายได้โดยเฉลี่ยไม่แตกต่างกันมากนัก การนำรายได้มาหาความสัมพันธ์กับจำนวนบุตรเกิดรอดจึงได้ค่าที่แปรปรวนไป อนึ่งการพิจารณาในกลุ่มที่มีรายได้ระดับเดียวกันส่วนมากจะพบว่าจังหวัดระยะของมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าของจังหวัดเพชรบุรีและพังงา แต่เมื่อพิจารณาในหมวดอายุ 45 ปีและมากกว่าในกลุ่มที่มีรายได้ระดับเดียวกัน พบว่าแบบแผนที่ได้มีลักษณะตรงกันข้าม

ปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์

นอกจากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ กับภาวะเจริญพันธุ์ดังกล่าวมาแล้ว การศึกษาถึงเรื่องความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ตลอดจนผลที่เกิดขึ้นของการวางแผนครอบครัวต่อภาวะเจริญพันธุ์ พบว่า ผู้ที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวจะมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัว เช่น เมื่อพิจารณารวมทุกจังหวัดสตรีที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 4.21 คน ในขณะที่สตรีที่ไม่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ย 5.03 คน อนึ่งเมื่อพิจารณาแยกตามหมวดอายุพบว่าในกลุ่มอายุ 15-34 ผู้ที่เห็นด้วยกับมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลทำนองเดียวกันมียกเว้นจังหวัดเพชรบุรีที่ได้ผลตรงข้าม แต่เมื่อได้พิจารณาในหมวดอายุ 35 และมากกว่ากลับพบว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย การพิจารณาเป็นรายจังหวัดในแต่ละกลุ่มอายุก็ให้ผลทำนองเดียวกัน ยกเว้นจังหวัดพังงาที่พบว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วยมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เห็นด้วย กรณีของจังหวัดพังงาอาจจะเป็นผลจากการนับถือศาสนาอิสลามและวัฒนธรรม ซึ่งแม้ว่าจะเห็นด้วยกับการคุมกำเนิดแต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการคุมกำเนิดอาจทำไม่

ได้ มีข้อสังเกตว่าในกลุ่มสตรีที่เห็นด้วยนั้นไม่ว่าจะในกลุ่มอายุ 15-34 หรือ 35 และมากกว่า พบว่าจังหวัดระยองมีจำนวนบุตร โดยเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอีก 2 จังหวัด

และเมื่อพิจารณาถึงการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่า เมื่อพิจารณา รวมทุกกลุ่มอายุ จำนวนบุตรโดยเฉลี่ยของสตรีที่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยน้อยกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้คือมีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.26 คน ในขณะที่ผู้ไม่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ย 4.44 คน การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลทำนองเดียวกันเฉพาะในจังหวัดระยองและพังงา และเมื่อพิจารณาค่าหมวกอายุของสตรีพบว่าในกลุ่มอายุของสตรี 15-34 ผู้ที่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยสูงกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้ การพิจารณาแยกเป็นรายจังหวัดก็ให้ผลในทำนองเดียวกัน สำหรับการพิจารณาในหมวกอายุ 35 และมากกว่าพบว่าสตรีที่เคยใช้มีจำนวนบุตรโดยเฉลี่ยต่ำกว่าสตรีที่ไม่เคยใช้การคุมกำเนิด หนึ่งในกลุ่มสตรีที่เคยใช้การคุมกำเนิดนั้นไม่ว่าจะเป็นการพิจารณาในกลุ่มอายุของสตรี 15-34 หรือในกลุ่มอายุ 35 และมากกว่าพบว่าจังหวัดระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอีก 2 จังหวัดที่เหลือ

จากการพิจารณาถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่อาจมีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ เช่นปัจจัยทางประชากร เศรษฐกิจ สังคมและปัจจัยอื่น ๆ ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น พอจะสรุปได้ว่าสตรีที่อยู่ในครอบครัวซึ่งมีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงกว่า ทั้งนี้เพราะข้อสรุปจากการศึกษาจากปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวให้ผลส่วนใหญ่ในทำนองที่ว่า สตรีในหมวกอายุเดียวกัน หากเริ่มมีช่วงสมรสเร็วกว่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ที่สูงกว่า, ผู้ที่มีช่วงระยะเวลาของการสมรสยาวนานกว่าจะมีแนวโน้มของการให้กำเนิดบุตรมากกว่า, ประสิทธิภาพของการตายของทารก ทำให้สตรีดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีภาวะเจริญพันธุ์ที่สูง นอกจากนี้ยังพบว่าสตรีที่สามมีการศึกษาสูงกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีที่สามมีการศึกษาค่ำ, สตรีซึ่งมีระดับการศึกษาสูงกว่ามีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่าสตรีซึ่งมีระดับการศึกษาต่ำกว่า และยังพบอีกว่าสตรีซึ่งสามมีอาชีพประเภทใช้แรงงานมีภาวะเจริญพันธุ์สูงกว่าสตรีที่สามมีอาชีพไม่ใช้แรงงาน, คู่สมรสที่มีรายได้สูงกว่าจะมีภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำกว่า, คู่สมรสที่ความรู้, มีทัศนคติ ตลอดจนมีการปฏิบัติเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวมักจะมีภาวะเจริญพันธุ์ที่ต่ำกว่าผู้ที่ไม่ได้มีประสบการณ์ในเรื่องดังกล่าว

กล่าว จะเห็นได้ว่าปัจจัยต่าง ๆ ดังกล่าวเป็นปัจจัยทางเศรษฐกิจสังคม ซึ่งผลสรุปส่วนใหญ่ให้ผลทำนายว่าผู้ที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจสังคมที่ต่ำกว่ามักมีภาวะเจริญพันธุ์ต่ำกว่า อนึ่งการพิจารณาจากทุกปัจจัยที่มีผลต่อภาวะเจริญพันธุ์ไม่ว่าจะพิจารณาจากทุกจังหวัดเป็นรายจังหวัดหรือแม้แต่แยกตามหมวดอายุมักจะพบว่า ในกลุ่มอายุ 15-29 ปีและ 30-44 ปีนั้น จำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยของจังหวัดระยองมีค่าต่ำกว่าจังหวัดเพชรบุรีและจังหวัดพังงา การที่จังหวัดระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอีก 2 จังหวัด อาจเป็นผลจากการที่จังหวัดระยอง เป็นจังหวัดที่พัฒนามากกว่าทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม กว่าอีก 2 จังหวัด และผลจากการที่มั่งคั่งทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่านี้เองมีผลทำให้จังหวัดระยองมีจำนวนบุตรเกิดรอดโดยเฉลี่ยต่ำกว่าอีก 2 จังหวัด

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในหมู่บ้านประมงในครั้งนี ทำให้ทราบถึงแบบแผนด้านภาวะเจริญพันธุ์ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง เนื่องจากการศึกษาในเรื่องดังกล่าวยังไม่มีผู้ทำการศึกษามาก่อน ผลของการศึกษานอกจากจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนงานด้านประชากรอันเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาการ เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแล้ว ยังจะเป็นประโยชน์ในด้านวิชาการโดยที่จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาเรื่องนี้ในรายละเอียดต่อไป รวมทั้งจะเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาสมมติฐานเพื่อศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง

อย่างไรก็ตามการศึกษาในครั้งนี่ยังมีข้อจำกัดหลายประการ เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษามีขนาดไม่ใหญ่นัก ข้อจำกัดของคำถามในแบบสอบถามหลายประการ ดังนั้น ถ้าจะมีการศึกษารั้งต่อไป ในหัวข้อนี้ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้คือ

1. ควรมีการสุ่มตัวอย่างประชากรในหมู่บ้านประมงในระดับประเทศ เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรหมู่บ้านประมงทั้งหมด ทั้งนี้โดยที่ขนาดของตัวอย่างใหญ่พอสมควร ที่จะสามารถศึกษาผลกระทบของปัจจัยต่างๆ ต่อด้านภาวะเจริญพันธุ์ ตลอดจนสามารถควบคุม

ปัจจัยที่สำคัญบางประการให้ดังที่ได้

2. เพิ่มคำถามที่จำเป็นต่อการวิเคราะห์ให้ครบถ้วน ที่สำคัญ ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการสมรส (ประวัติการสมรส ระยะเวลาการสมรสแต่ละครั้ง เหตุผลในการหย่าร้าง ฯลฯ) จำนวนบุตรในอุคมคตของคู่สมรส รายละเอียดเกี่ยวกับการเลี้ยงดูบุตรด้วยนมมารดา ข้อมูลเกี่ยวกับการย้ายถิ่นของสตรี

3. เนื่องจากลักษณะของการทำการประมงนั้น มีทั้งประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ซึ่งมีผลต่อลักษณะการประกอบอาชีพรายได้ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน ประมงอู่ถ้ำ การศึกษาภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านประมง จึงควรศึกษาเพื่อเปรียบเทียบกับภาวะเจริญพันธุ์ของสตรีในหมู่บ้านที่มีการทำการประมงขนาดใหญ่และขนาดเล็กด้วย.

บรรณานุกรม

เอกสารอื่น ๆ

เกษตรและสหกรณ์, กระทรวง กรมประมง. สถิติประชากรประมงทะเล กรุงเทพฯ
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2519

เกษตร กระทรวง กรมประมง. รายงานผลการสำรวจภาวะทางสังคมและเศรษฐกิจ
เอกสารฉบับที่ 9 และ 10/2521 (โรเนียว) กรุงเทพฯ กระทรวงเกษตร,
2521

คณะสังคมศาสตร์และคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่และศูนย์ศึกษาชุมชนและ
ครอบครัว มหาวิทยาลัยชิคาโก ภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวใน
ชนบทภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2519-2520 (โรเนียว) มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, 2521

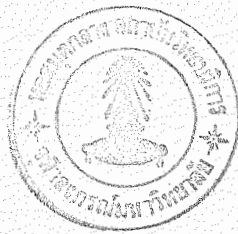
เศรษฐ เป็ลื่อง เชื้อ "ความรู้ของสตรีไทยในชนบทเกี่ยวกับการป้องกันการปฏิสนธิ"
วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515
สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524)
กรุงเทพฯ สำนักนายกรัฐมนตรี สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจ
และสังคม, 2520

สำนัก นายกรัฐมนตรี, สำนักงานสถิติแห่งชาติ รายงานเบื้องต้นการสำรวจการเปลี่ยนแปลง
แปลงของประชากร พ.ศ. 2517-2518 กรุงเทพฯ สำนักนายกรัฐมนตรี
สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2518

สุวัฒนา วิบูลย์เศรษฐ "การเจริญพันธุ์ของสตรีไทยในเขตชนบท" วิทยานิพนธ์ ปริญญา
มหาบัณฑิต แผนกวิชาสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513

สมศักดิ์ ศรีสันติสุข, บัณฑิต อ่อนคำ และสายใจ คุ่มขนาน รายงานการวิจัยความเป็นอยู่
และปัญหาของชาวประมงที่จังหวัดชุมพรและสตูล กรุงเทพฯ โรงพิมพ์มหา
วิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2517

อภิชาติ จารัสถุทธิรงค์ และสุภาณี บุญประเทือง, สำนวนประชากรและเคหะ พ.ศ. 2513
ภาวะเจริญพันธุ์ รายงานเชิงวิเคราะห์ ฉบับที่ 3 กรุงเทพฯ สำนักงานสถิติ
แห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2521

BIBLIOGRAPHY

Books

- Cook, Michael J., and Leoprapai, Boonlert. Labor Force Participation, Village Characteristics and Modernism and Their Influence on Fertility Among Rural Thai Women. Bangkok: Institute for Population and Social Research, Mahidol University, 1977.
- Debavalya, Nibhon. Female Employment and Fertility: Cross-sectional and Longitudinal Relationships from a National Sample of Married Thai Women. Working Paper No. 24 Bangkok: Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, 1977.
- Debavalya, Nibhon, and Knodel, John. Fertility Transition in Thailand: A Comparative Analysis of Survey Data. Report No. 3 Bangkok: Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, 1978.
- Driver, Edwin d. Differential Fertility in Central India. New Jersey: Princeton University Press, 1963.
- Freedman, Ronald, and Takeshita, John Y. Family Planning in Taiwan. New Jersey: Princeton University Press, 1969.
- Moore, Mary L. The New born and the Nurse. Philadelphia: W.B. Saunders Company, 1972.
- Suvipakit, Soontaree. A Pilot Study of Family Health in Thai Muslim Communities in South Thailand. Bangkok: National Research Council, 1969.

Yankey, David. Fertility Difference in a Modernizing Country: A Survey of Lebanese Couples. N.J.: Princoton University Press, 1961.

Articles

- Balakrishman, T.R. "Effects of Child Mortality on Subsequent Fertility of Women in some Rural and Semi-Urban Area of Certain American Countries." Population Studies 32 (March 1978): 135-145.
- Bernhardt, Eva m. "Fertility and Economic Status--Some Recent Findings on Differentials in Sweden." Population Studies, 26 (July 1972): 175-184.
- Fernando, Dallas F.S. "Recent Fertility Decline in Ceylon." Population Studies, 26 (November 1972): 445-453.
- Goldstein, Sidney. "The Influence of Labor Force Participations and Education on Fertility in Thailand." Population Studies 26 (November 1972): 419-436.
- _____. "Religious Fertility Differentials in Thailand, 1960," The Journal of Social Science, 3 (January 1971) : 117-141.
- Hawley, Amos H., and Prachuabmoh, Visid. "Family Growth and Family Planning in a Rural District of Thailand." In Family Planning and Population Programs: A Review of World Developments, pp. 523-544. Edited by Bernard Berelson. Chicago: The University of Chicago Press, c. 1966.

- Hull, Terence H. and Hull, Valerie J. "The Relation of Economic Class and Fertility: An Analysis of Some Indonesia Data." Population Studies 31 (March 1977) : 43-57.
- Jones, Gavin W. "Fertility and Trends in Indonesia." Population Studies 31 (March 1977) : 29-41
- Kirk, Dudley. "Natality in the Developing Countries: Recent Trends and Prospect." In Fertility and Family Planning: A World View, pp. 75-98. Edited by S.J. Behrman. Ann Arbor: The University of Michigan Press, c. 1969.
- Preston, S.H. "Introduction to CICRED Seminar on Infant Mortality in Relation to Level of Fertility." In Seminar on Infant Mortality in Relation to the Level of Fertility, pp. 1-31. Edited by CICRED., ESCAP., and The Institute of Population Studies, Chulalongkorn University. Bangkok: CICRED., ESCAP., and The Institute of Population Studies, Chulalongkorn University, 1975.
- Schorr, Alvin. "Income Maintenance and Birth Rate." In Social Demography, pp. 441-453. Edited by Thomas R. Ford, and Gordon F. De Jong. Englewood Cliffs, N.J: Prentice-Hall, 1970.
- Stockel, John E., and Chouhury. "Differential Fertility in a Rural Area of East Pakistan." The Milbank Memorial Fund Quaterly. 2 (1969) : 189-202.

- Stycos, J.M., and Weller, Robert H. "Female Working Roles and Fertility." "Demography." 4 (1967) : 213-217.
- Suvipakit, Soontaree, and Fawcett, James T. "Attitudes and Behavior Affecting Fertility in Two Thai - Muslim Communities." The Journal of Social Science. 7 (January 1970) : 182-192.
- Timur, Serim. "Demographic Correlates of Womens's Education: Fertility Age at Marriage and the Family." In International Population Conference, 3 (1977) pp. 463-496. Mexico: International Union for the Scientific Study of Population, 1977.

Other Materials

- Institute of Population, Chulalongkorn University and Population Survey Division National Statistical Office. The Survey of Fertility in Thailand: Country Report. 1 (1, 2) Bangkok: Institute of Population, Chulalongkorn University, 1978.
- Knodel, John, and Prachuabmoh, Visid. The Fertility of Thai Women. Research Report No. 10 Bangkok: Institute of Population, Chulalongkorn University, 1973.
- Nag, Moni. "Family Type and Fertility," World Population Conference 1965. New York: United Nations, 1967.
- National Family Planning Board, Malaysia. Report on West Malaysian Family Survey 1966-1967. Kuala Lumpur: National

Family Planning Board, 1968.

ประวัติผู้เขียน

นายเกื้อ วงศ์บุญสิน เกิดเมื่อวันที่ 14 เดือนเมษายน พ.ศ. 2496 ที่กรุงเทพมหานคร สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี ในสาขาวิชาฟิสิกส์ จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เมื่อ ปีพ.ศ. 2518 และได้รับทุนการศึกษาในระดับปริญญาโทจากสถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งทุนดังกล่าวเริ่มจาก เดือนมิถุนายน พ.ศ. 2521 ถึงเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2522
